kör. 4407.

Vránia

Első Esztendő
I Köttet.

DEBRECENI REF. FŐISKOLA
KÖNYVTÁRA

Tiszántúli Református Egyházkerület
Kagykönyvtára, Debrecen

MÉLTÓSÁGOS

GENERÁLIS' BELEZNAYNÉ,

szűletett

BÁRÓ PODMÁNYITZKY MÁRIA

ASZSZONY'

Ö Nagyságának.

Kinek.
helyes. Izlését.
fel-emeltt. Munkáiban.
betsűli. az. Esmérő.
Nagy. Szívét.
ſok. fel-segéltt. Érdem.
háláadóan. tiſzteli.
Házát.
a'. tiſzta. Vídámság'. Hajlékát.
a'. tsínos. Társalkodás'. Piattzát.
a'. Haza-fi.
nemes. Kérkedéssel. mutatja.
és. Örömmel. keresi.
Az. Idegen.
ha. Szíve. egyenes.
méltó. Háláadással.
Ha. Mellye. el-foglaltt.
pirúlva.
hágy.el.
Mert. találtt. az. Nemzetnél.
mellyet. büſzke. Meg-vetéssel.
Vadnak. véltt.
Udvari. Tsínosságot.
és.
Szabad. Társalkodást.
kezet-fogva.

Pallérozott. Erköltsisel.
mellyből.
még. Koronás. Vendégei-is.
kegyelmes. Meg-elégedéssel.
tértek-meg. —
Ki.
a'. Vallást. valóban.
de. hellyessen.
az. Embert.
közönségessen.
a.
Hazát. Szívből.
ſzereti.
és. a'. kit.
ſzeret. a'. Vallás.
Tiſztel. a'. Haza. —
Ezen.
Fő.-Nemesség. eggy. Díſzſzének.
eggy. valóban.
Fő.-Aſſzonyságnak.
tiſztelettel.
be-nyújtyák.
Munkájokat.
a'.
Ki-adók.

Bé-vezetés.

Ki-lépünk két Hazának Néző-piattzára, elejébe' a' Közönség' Ítélő-ſzékinek, és benyújtyuk Urániánknak elsö Szüleményét kedves Olvasóinknak . . . Által-látjuk tökéletessen, mind Méltóságát azon Közönségnek, melly által kívánunk olvastatni, mind azon Tiſzteletet, mellyel annak tartozunk; érezzük egéſz Erejében azon Kötelességeket, mellyeket magunkra válaltunk, és mind ezeket öſzve-vévén indítatunk arra, hogy itt, bövebben, mint ſem Köz-jelentésinkben lehetett, le-beſzélljük mind azt, a' mi ezen Munkát illeti, és a' mellyek ſzerént kívánunk meg-ítéltetni.

A' ki Hazánk' Litteraturájának valóságos Állapotját tudja, nem kételkedik az, hogy illy folytatott Irás, mind haſznos, mind pedig, hogy most van, éppen alkalmatos Ideje azt közre-botsátani.

Hogy ezen Állításunkat meg-bizonyíttsuk, illő, hogy röviden elől-adjuk: Mik? és mi Végre valók a' folytatott Írások?

Minden Írás, a' melly több-féle Tárgyakat foglal, és bizonyos Időkben jelen-meg, neveztetik folytatott (periodica) Írásnak.

Külömbségét tehát Foglalattya, és Ideje határozza . . . Tudományos, Orfzágos Dolgok, a' Kereskedés, a' Szép, és még a' Kézi-mesterségek-is lehetnek Tzéllyai 's Tárgyai . . . Idejekre nézve lehetnek Mindennapos, vagy Héti-levelek, Hólnapos, vagy Fertály-eſztendei Írások.

Méltó, hogy Számot adjunk a' felöl, ha haſznos-é, a' minn törekedünk, és mire valók az illy Írások?

Külömböznek ezeknek Következései a' ſzerént, a' mint a' Nemzet, és az Olvasó-közönség az Esméretekben elöl-mentt, vagy hátra-maradtt.

Ott, a' hol hoſzſzú Szunnyadozásbúl a' Nemzet fel-ébred, magát érzeni kezdi, érzeni a' Gondolkozásnak Betsét, és a' ſzelíd Tudományok' Méltóságát, ott ezek az Írások Kiáltó-ſzó a' Puſztában, melly az Útakat egyengeti. — Azon Nemzetek, a' mellyek az Erö', virágzó Állapot', és Halhatatlanság' Ösvénnyén meſſze-haladtak, az első Póltzon Helyet fogtak, nem kevés Réſzt tulajdoníthatnak az illy Írásoknak. A' *Spectateur*, mellyre Popé-k és Addison-ok nem általlották Kezeiket tenni, az *Encyclopedia*' Írói, mellyeket tsak a' Kortstúdós gyaláz — és az illy több, minden Nemzeteknél el-terjedtt Írások' ſzámatlan Serege elég Bizonyság ezen Jegyzés' Erösítésére.

Minden halkal, és léptsönként tenyéſz a' Terméſzetben; ez a' nagy Alkotó el-kerül ſzorgossan minden Híjánosságot, minden Rést, minden Ugrást, a' maga nagy Müvében. Nem lehet a' Vak eggyſzerre élesen Látó, a' Tudatlan — bölts. Lassan, de

annál bizonyossabban élesül az Értelem, fényesedik az Elme, lágyúl az Érzés, és tiſztíttatik az Ízlés. . . . A' Setétségbül ſebessen tett Lépés, a' fényes és ſzúró Nap-fényre, Vaksággal büntette a' Vakmerőt, vagy Gondolatlant.

Bizonyos Idejíg Fátyol alatt munkál mindenben ez a' nagy Meſter; el-fedi terhes Méhében Gyümöltsét, és midőn el-tűrheti a' Levegő' Terhét, akkor teſzi-ki azt annak. Tejjel táplállya az Tsetsemöt, és gyenge emészthető Étkekkel az kisded Állatot. — Ártalmas a' Tudomány ollyannak, a' ki véle élni nem tud, — az Értelem annak, a' ki azt vezetni nem tudja.

Tsendes, ſzelíd, okos, 's vigyázó Kéſzítésében a' haſznos Gondolkozásnak, követik az illy Írások ezt a' jól-tévő Anyát. —

Nehéz a' Tudományok' Útja, Kezdete darabos, és únalmas, el-rettenti a' Félénket, és le-veri az Erősset-is. . . . Ezen Írások rö-

röviden, kedveltető Színbe' esmértetnek Magunkat, Magunkkal, és a' körültünk-való Tárgyokkal; édes Formában el-fogadtatják vélünk azt, a' mit az Embernek tudni ſzükség, hogy — Ember legyen, ſzoktatnak a' mi belső Tehettségeink' Gyakorlására, mellyet, vagy Henyéségből, vagy Butaságból félre-vetünk. . . .

Az Értelem minden okos Lélek' örökös Jussa. — Hol az a' Hatalom, melly ennek Tűzét el-fojthassa? . . . de ki-is lenne az az Irigy, a' ki Lételünk' első Díſzſzét, ezt az igaz Isten' Képét, mellyet Petsétül reánk nyomott, rólunk le-ragadni akarna? — Haſznosok az illy Írások abban-is, hogy nem zárják az Értelmet a' Túdósok' kevély Kö-falai közzé, nem ſzorítják a' négy Tudománybéli Karok' Róstéllyai-közibe; . . . Minden, a' ki érez, és ért, el-fogadhatja Intéseit. — —

Setét, és komor a' mély Tudományok' Tartománnya, és a' — Böltsesség' eggyügyű

's kedves; fennyen hágó a' Túdósság — az életbéli Okosság Kézzel-fogható. Sükeretlen amaz, ſzépen gyümöltsöz ez. . . . A' ſivatag Túdósságot, haſzna-vehető Tudománnyá tenni, a' képzelt és Ször-ſzál-hasogató Eſzeskedéseket, az Élet', Jó-erkölts', és a' Köz-társaság' Tzéllyaihoz alkalmaztatni, a' Böltsességet, mint Szokrátes az Égből le-hozni — ez-is eggy Haſzna az illy Írásoknak.

Határ és Végek közzé ſzorítatott az emberi Elme. A' tudni-méltó Dolgok egéſz ſzéles Vidékjeit nem hatja által eggy Tekintettel ſemmi Szem . . . Az Igasságok' öſzvefontt Lántzát tagonként lehet tsak el-fogni: el-tévelyedel, ha azoknak tsak eggy Szemét el-ejted! — Az illy Írások azok a' Tár-házak, a' mellyekbe az Igasságok egygyenként le-rakatnak, a' jó Mag hintetik, a' *Mátérialék* le-tétetnek, mellyekből lassan emelkedik-fel a' Böltsességnek ſzép Palotája . . . Eggyes Réſzek, a' mellyekből eggy nagy Egéſz formáltatik. —

Mi-

Midőn már a' Nemzet ki-kél az Járóſzíjj alól, és férjfiúi Eröbe lép, midőn többet el-fogad, és erössebbet meg-eméſzt, akkor az illy Írások más Formát öltöznek magokra.

Minden Igasság jó — de azt a' Hely, és Idö teſzi munkássá. . . . Akkor az illy Írások azon rakodó Helyek, mellyekbe' ſok jámbor Haza-fi Jó-kívánásainak Titkait le-teſzi, Szívének egéſz Tellyességéből Feleihez ſzóll — ſzóll, és reá-figyelmez a' Haza.

Minden Igasság jó — de azt a' Szín, és az Ábrázat teſzi kellemetessé . . . Minden Igasság örökké-való, maradandó — de Köntöse változik . . . Az illy Írások az Idönek és Századnak Kedvét kísírik, az Igasságokat, a' mint minden Idö-pont ſzereti, úgy adják-elé, és így teſzik a' Jót — Köz-jóvá, mert azt meg-ſzerettetik.

Azon

Azon, némelly Fel-hevülésében ſok józan Elménck ſzerzett apró Munkák, mellyek kissebbek, mint ſem hogy Könyvé, de fontossabbak mint ſem hogy Semmivé legyenek, illy Írásokban záratnak, és a' Semmivé-lételtül meg-mentetnek.

Ne hogy hoſzſzas legyek, el-kerülöm minden Haſznait eggyenként elé-ſzámlálni: de nem lehet ſokaknak bal Vélekedéseket nem igazgatnom, kik az illy Írásokat ártalmasaknak hiſzik.

Nem lehet azt tagadni, hogy olly Országokban, hol ezek ſzerfelett meg-ſzaporodtak, Tzéllyaikat, és Méltóságokat el-veſztették, Motskolódások, ſzemélyes Tsaták' Piattzává, tudós Ütközetek, és alatsony Indúlatoskodások' Hellyévé változtak, Bérbe fogadott Szolgákká lettek, és magokat Árrúba botsátották. . . .

Sohajt ezekre az igaz Litterator, és kéri az Eget, hogy ójjon ezen Tudományok'

Mé-

Mételyétül. De átaljában nem kárhoztatja a' Jót, mert roſz Végre fordítathatik. A' Viſſza-élés nem teſz valamelly magában jó 's haſznos Dolgot útálatossá, és nem rontja-el annak helyes Élését.

Sokſzor (azt mondják némellyek) az illy Írások — a' Bujaság', és Fajtalanság' Postái. —

Meg-történik az-is! . . . De itt, Hazánk' Színe és Óltára előtt, hajtsa-meg Térdjét Músánk, esküdjön így, ſzentül és meg-törhetetlenül: „Minden jámbor Haza-finak örök Gyülölsége ſzállyon reá, minden józan Szív, és jó Léleknek Meg-útálása essen reá, a' jövő Nyom' Átka, és Pirongatása kövesse, ha el-felejti valaha a' tiſzta Gondolkozásnak, ſzép Erköltsöknek, Hazájának és Fejedelmének tartozó Kötelességeit, . . . Önnön Szerzői leſznek az Elsők, kik Porrá égetik Leveleit, ha azok dögleletesekké leſznek; Gyalázattal bélyegzik Nevét, ha valaha ez a' gyenge, és ártatlan Mú'sa Méreg-keverövé változik."

Hátra van az Eggy, hogy meg-mutassuk, ha van-é az illy Írásoknak Helye és Ideje nálunk?

Jó Királyunk' Akarattya, Mindnyájunknak Kívánsága Nemzeti-Nyelvünk' Virágozása . . . Ez az a' *Palladium*, melly fenn-tartja Alkotványunkat; az a' Végvár, a' melly az Idegent, míg Idegen, eltíltt Határinkról, vagy Haza-fivá által-változtat, az a' Mód, a' melly Nemzetünket Lételében meg-tartja, az a' Jegy, a melly meg-ójj, hogy a' többek között el ne olvadjunk . . . Eggy illy Írás nem Mód-é vallyon a' Nyelv' Tiſztítására, és Terjeſztésére? —

Hízelkedni mindég, de a' Közönség előtt éppen nagy Alatsonyság . . . Nem veſzi balúl ſenki, ha azt állítjuk, hogy általjában vévén a' Tudományok, nálunk tsak Böltsöjekben feküſznek . . . A' ki igen közel véli lenni magát a' Tudományok' meredek Hegyein azok' Tetejéhez, leg-meſzſzebb vagyon az attól. . . . Illy Írás nem tehete még-is valamit a' ſzép és jó Tudományok' Tökélletesítésében? — Kitsinyt ugyan, de annyit tenni, a' mennyit lehet, ſzoros Kötelesség. . . .

Az erköltsi Romlottság ugyan, Hálá legyen Hazánk' Örzö-angyalának, nem vertt még nálunk mély Gyökeret: de a' Virtusnak-is van tulajdon Kellemetessége; ezt közzé-tenni — erösíteni a' Gyengét, vezetni az Indúlót, alkalmatos lehet talán Írásunk?

Nem haſzontalan Kívánsága az a' jó Haza-ſzeretönek, ha a' régi Szer-tartásokat, a' mennyire azok eggyezhetők az Idönek Szükségeivel, örökké Tartóknak lenni akarja. . . . Ez ád a' Nemzetnek tulajdon Formát, ez ád álló Erőt, ez ójja-meg a' Zavaredástól.

„ Míg

„ Míg nemzeti ſarkallatos Törvényeink leſznek Talp-kövei Alkotványunknak, Szertartásaink ſzentek, Annya-nyelvünk élő, és az eredeti magyar Vér, Fő-réſze Karakterünknek — addig, és tsak addig állunk. „

Ígértük, és meg-is álljuk, hogy eggy leſz Fő-Tzélunk közzűl ezt a' Nemzeti Karaktert fenn-tartani, erősíteni, és vezetni.... Magunk Szíve meg-győz a' felől, hogy ebbe' a' leg-kissebb Törekedés-is, haſznos Törekedés. — —

Eredeti *) Munkák vezetik a' Népet a' jó Formálásra. Hidegen hadjuk-el a' Nézö-piatzot *Jázon*' és *Meduza*', *Fédra*' és *Hipolitus*' Történetei Látásá után — és Könnyel telik Szemünk ha azon, a' körültünk történtt Dolgokat látjuk, és ha a' magunk Környül-állásit, a' Játék-ſzínben újra fel-találjuk . . . Úgy van alkotva az emberi Szív,

*) *Libera per vacuum posui vestigia princeps*
Non aliena meo pressi pede. Qui ſibi fidit
Dux, regit Examen —
Horat.

Szív, hogy ſemmi néki nem tetſzik, a' melly valamennyire reá nem tartozik. A' Közéletből-való *Scénák*, mindennap elől-fordúló, Hazánkat 's magunkat illető Dolgok' ellenállhatatlanúl vonſznak magokhoz. . . . . A' mennyire tehát kis Erönk ér, Fel-tételünk az-is, hogy magunkból 's körülünk meríttsünk, — el-hitetvén magunkkal azt, hogy ſzebb a' Fülemile terméſzeti Erdei-tsatsogása, az Kanáriai-madár' költsön vett módos Süvültésénél. . . .

Az Ízlés a' jó Erköltsök' Szülő-annya. A' komor Virtus el-veſzti e' nélkül leg-ſzebb Tulajdonságát a' Szépséget — az Élet Édességét — a' Tudomány kedveltető Haſználatosságát. . . . Ezt terjeſzteni ſzép Hazánkban, a' helyes Ízlés által még ſzebbé tenni, bóldogabbá az Életet, kellemetessebbé a' Lételt — ez-is, úgy véljük, nem ártalmas Igyekezet. . . . .

Az, hogy ezen Munkát különösssen az Aſſzonyi-nemnek ſzántuk, nem zárja-

)( )(ki

ki a' Férjfiakat-is. Kívánunk a' bőlts Ítélöktöl olvastatni, hogy jobbíttassunk — a' Gyengébbektöl, hogy jobbítsunk. Talán leſz itt amott Munkánkban, a' melly Kívánságunk' mind két Réſzének meg-felel.

Nem bántjuk-meg a' Férjfiúi Nemet, ha azt állítjuk, hogy a' Szép Nem, az Ízlés' Uralkodónéja. Lágy Érzések hatalmasabban el fogadja mint azt, a' mi Szép. Nem kételkedünk, hogy eggy Nemnek Tökélletesítése által a' másnak-is ſzolgálunk, akár azért, mivel a' házi tiſzta Örömet fel-emelni igyekezünk, ha hogy Házastársakból — érzékeny Barátnékat, és kellemetes Társalkodónékat kéſzíthetünk, akár azért, hogy ezen édes Vehiculum által a' Férjfiui Nem' Tökélletességeire-is munkálunk, vagy annak Vonſzó Terméſzeti Ereje által, vagy azon nemes Vetekedés által, mellyet annak Pallérozása ſzülhet; akár legalább az Olvasásnak Meg-ſzerettetése által, a' melly ſok Réſzeiben Hazánknak, tsak a' jó Könyvek' Nem-léte által fojta-

tatik-el . . . Leg-ſzebb Álmaink közzül-való az, ha eggy kellemetes Hazánk' Leányának unalmas Óráját haſznossan rövidíthetjük.

Ezen Tzéllyaink' El-érésére minden Erönket fel-áldozzuk. Kevés Száma Elő-fizetöinknek, a' kiket itt háládóan 's dítsekedve nevezünk, nem rettentett-el Íntézetünk' Folytatásától, és ámbár melly nagy, és terhes légyen-is Költségünk, de el-hitetvén velünk Szándékunk' Tiſztasága, hogy a' Haſznost, haſznosnak meg-nem esmérni lehetetetlen, bizonyoſſá téſſzük, a' Közönséget az eránt, hogy ha minden Reménységeink ellen, több Elő-fizetöink nem jönnének-is, és minden Segíttség nélkül hagyatnánk-is, magunk Erejével az Eſztendöt ki-viſſzük, és Jó-ſzándékunkat félbe nem ſzakaſztjuk.

Eggy édes Kötelesség fekſzik rajtunk, mellyet itt közönségessen tellyesítünk. Egy Hazafi, a' ki titkossan és Rejtekbe ſummás Adakozásával Lételét tsetsemö Urániánknak fel-tartotta, el-vonta magát Há-

ládatosságunk elöl, és rajtunk azt az édes Terhet hagyta, hogy egyenessen néki véle nem adózhatunk: Nem halgathatyuk-el azt mindazáltal egéſzen, és itt a' Közönség elött azt háládóan említtyük. Az a' Gondolat: hogy eggy jó Intézet' Fenn-állása az ö Kezei' Munkája, — és a' maga nagy Szívének Meg-elégedése, éppen Szívéhez illö Jutalom. . . . Azon Kezet, melly által hozzánk jutott Jó-tétele öleljük, nem ezért tsupán, de leg-inkább hogy bölts Vezetésével, Támogatásával ugyan az vólt Fö-meg-tartója Igyekezetünknek. Kívánnánk mind Kettöt az egéſz Világnak nevezni — Szívünk' háládatos Tiſztelettel nevezi mindég!

Gyenge Leányka! indúlj-el immár-ki mértt Útadon, emlékezzél-meg Mennyei Származásodról — Taníts! és igyekezz tetſzeni! Légy tiſzta, és kellemetes! Légy haſznos Társalkodónéja Hazánk' ſzerelmes Leányinak, a' kik közzé most kibotsátunk.

Az

Az Elö-fizetök' Nevei.

A.

Titt. Almássy Jó'sef Úr.
Gróf Andrássy Jó'sef Úr, Ö Nagys.
Gróf Andrássy Károly Úr, Ö Nagys.
Mélt. Gen. Gróf Andrássy Károlyné Aſſzony, Ö Nagys. ſzül. Gróf Nádasdy Rebeka.
Gróf Andrássy Leopold Úr, Ö Nagys. K. Tanátsos.
Mélt. Aranka György Úr, Királyi Tábla' Fia.

B.

Titt. Balog Jó'sef Úr, Abáúji Vice-bíró.
Mélt. Conſ. Balogh Péter Úr, Ö Nagys.
Tiſztel. Balog Sándor Úr, Györi Prof.
Tettes. Baloghi Mihály Úr.

Tettes. Bárdotz Ádám Úr, Alsó-Fejérvári Fő-Nót.

Mélt. Bartsay Ábrahámné Aſſz. ſzül. Gróf Bethlen 'Su'sána.

Titt. Ba'só Pál Úr, Abaúji Adó-ſzedő.

Titt. Belegrádi Sándor Úr, Pómázi Uraság' Tiſztartója.

Titt. Bellnai György Úr, Po'sonyi Fő-Oskola' Kir. Tanítója.

Titt. Benkó Jó'sef Úr.

Titt. Bernárd Láſzló Úr.

Gróf Özvegy Bethlen Sándorné Aſſz. Ő Nagys. ſzül. Gróf. Bethlen Károlina.

C.

Tettes. Cháſzár András Úr.

Gróf Csáky Antal Úr, Ő Nagys.

Tettes. Csejtey Istvánné Aſſz. ſzül. Szalay Er'sébeth.

Mélt. Csernátoni Ferentz Úr, Ítélő-Mester.

D.

Titt. Dobay Dániel Úr.

Titt. Domonkos Sámuel Úr, Abaúji Ordin. Fiscal.

Titt. Dráskótzy Gábor Úr.

F.

Mélt. Cons. Fáy Ágostonné Aſſz. ſzül. B. Sághy Anna.

Tettes. Fáy Benedek Úr.

Tettes. Ifj. Fáy Mihály Úr.

Mélt. Fekete Ferentz Úr, Királyi Tábla' Fia.

Titt. Fritsko Jó'sef Úr, K. Kamara' Fisc.

G.

Titt. Gallik Sámuel Úr.

Titt. Gömöry János Úr, Gömör Várm. V. Nótár.

Tiſzt. Greskovits Imre Úr, N. Vásonyi Évang. Préd.

Tit. Gubernáth Antal Úr.

Titt. Gutman Pál Úr, N. Váradi Könyv-kötő, 4. Nyomtatványra.
Mélt. Conſ. Gyürky Istvánné Aſſzony, ſzül. Ótsai Balogh. N.

H.

Gróf Haller Jó'sefné Aſſzony, Ő Exja. ſzül. Gróf Csáky N.

I.

Báró Izdentzyné Aſſz. Ő Nagys. ſzül. Gróf Vas Katalin.

K.

Tettes. Kandó Jó'sef Úr, Ordin. Fisc. Pest Várm.
Tettes. Kazintzy Ferentz Úr.
Gróf Keglevits Károly Úr, Ő Nagys.
Gróf Özv. Kendeffy Elekné Aſſz. Ő Nagys. ſzül. Gróf Bethlen Kristina.

Tit.

Titt. Kerepessy Dániel Úr, Hites Prókátor.
Titt. Kirinyi János Úr.
Titt. Kirinyi István Úr.
Tettes. Komáromi Lajos Úr.
Titt. Kophandel Mátyásné Aſſz. ſzül. Szvoboda 'Su'sánna.
Titt. Kozma Ferentz Úr.
Tettes. Kubinyi Károlyné Aſſz. ſzül. Palugyai Plathy Mária.

L.

Tettes. Lántzy Jó'sef Úr, Torna Várm. Fő-Nótár.

M.

Tettes. Sztregovai Madách Sándor Úr, több Mságos Familiák'Törvényes Direktora.
Titt. Maritinſzky Ferentz Úr.
Tettes. Márjásy Sándorné Aſſz. ſzül. Okolitsányi Borbála.
Tettes. Márjásy 'Sigmond Úr.

)( )(5 Tettes.

Tettes. Mihályi Istvánné Aſſz. ſzül. Száraz Terézsia.

Tiſztel. Mindſzenti Sámuel Úr, Komáromi Réf. Préd.

Tettes. Roglatitzai Miskóltzi Farkas Úr, Váradi Püspökség' Prefektusa.

Titt. Mólnár András Úr Hites Prókátor.

N.

Fő-Tiſzt. Mságos. Nagy Jó'sef Úr, Szombathelyi Kanonok.

Tettes Nemes 'Sigmondné Aſſz. ſzül. Puky 'Su'sánna.

Titt. Németh Láſzló Úr, Gróf Battyány Úr-fiak' Nevelője.

Titt. Nolly N. Úr.

O.

Titt. Oroſzy Pál Úr, Veſzprém Vármegy. Fő-bíró.

Báró Ötvös Gábor Úr, Ő Nagyſ.

P.

Titt. Pajor Sándor Úr.

Titt. Po'sa István Úr.

Titt. Putnoky Károly Úr.

Báró Pronay Priska, és Honorata Kisaſzſzonyok.

R.

Tettes Cons. Ragályi Jó'sefné Aſſz. ſzül. Szemere Katalin.

S.

Titt. Sántha Láſzlóné Aſſz. ſzül. Bagossy Frantziska.

Tettes. Prof. Schedius Lajosné Aſſz. ſzül. Vindiſch Er'sébeth.

Titt. Sebők János Úr.

Titt. Szarka János Ur, Komáromi Kereskedő.

Gróf Széchényi Ferentz Úr, Ő Exja.

Tettes. Szent Imrey Pál Úr.

Mélt. Szent-Pály Elek Úr, Kir. Tábla' Fija.

Tettes. Szepessy Láſzlóné Aſſz. ſzül. Regályi Katalin.

Tettes. Özv. Szeremley Károlyné Aſſz. ſzül. Szent Péteri Júdith.

Mélt. Szilassy Jó'sefné Aſſz. ſzül. Báró Izdentzy Katalin.

Tiſzt. Szilvássy N. Úr, Verötzei Réf. Préd.

Tettes. Szirmay N. Kisaſſony Csécsbe'.

Titt. Szontagh Mihály Úr, Gömör Várm. Elsö Vice-Nótár.

Tiſzt. Szuhányi Xav. Ferentz Úr.

T.

Gróf Teleky Jó'sef Úr, Ő Exja.

Gróf Teleky Mihályné Aſſz. ſzül. Gróf Földvári Drusiána.

Titt. Noſztitzi Thurzó Györgyné Aſſz. ſzül. Járdánházi Kováts Anna.

Tettes. Tiſzta Ferentz Úr, Abaúji Fő-Nót.

Tettes. Tokody Jó'sef Úr, Királyi Tudom. Direct.

Tettes. Tornallyay Károlyné Aſſz. ſzül. Lossontzy Júdith.

Fö-Tiſzt. Tormássy János Úr, Gener. Nótár. Halasi Réf. Préd.

Titt. Tóth Lajos Úr.

Tiſzt. Török István Úr, K. Vátzi Réf. Préd.

Tettes. Tetránſzky Láſzló Úr.

Mélt. Túry Láſzló Úr, Ítélö-Mester.

U.

Nagy Mélt. Ürményy Jó'sef Úr, Ő Exja.

Nagy Mélt. Ürményy Jó'sefné Aſſz. Ő Exja.

Z.

Fö-Tiſzt. Mélt. Zábrátzky Jó'sef Úr, Királyi Udv. Tanátsos, és Püspök.

Titt. Závodſzky Ferentz Úr.

Gróf Zichy János Úr, Ő Nagys.

Titt. Zombory Ferentz Úr, V. Nótár.

Titt. Zombory Gábor Úr, Abaúji Fö-Bíró.

J.

Tettes. Jób Mihály Úr.

V.

Titt. Vietoris János Náthán Úr, Sopronyi Prof. 2. Nyomtatványra.

Ha a' Titulust illendöen meg-nem adhattuk, arról alázatosan Engedelmet kérünk, mivelhogy Titt. Collector Uraink, többnyire csak a' Neveket küldötték-bé, Titulus nélkül; és kérjük Titt. Collector Urainkat, hogy ezután az Elö-fizetö Uraknak, 's Aſſzonyságoknak Neveikkel eggyütt, azoknak Titulussaikat-is bé-küldeni méltóztassanak.

A'

A' Köttet' Foglalatty a.

Óldal.

A' Vallás' Szeretetre-méltó-vólta 1

A' Haza-ſzeretet 15

Az el-változott Törpe 20

Eggy Újj-házas' Levelei Barátjához . . 101

Mesék

A' Sas, a' Fülemile és a' Madarak. 119

A' Fülemile, és a' Szent-János-bogár 121

A' Tengelitz, és a' Madaráſz . . . 122

A' Pók, és a' Méh 124

A' Vándorló 126

A' Légy Madárka 129

A' Kolibri 140

Fanni 150

A' Fejveſzteség 155

Kertek' Eredete 200

A' Babilóniai Függö-kertek 203

Az Alcinouſi Kertek 204

Laurentinum, és Tuſcum 205

Pe-

Petrarka' Remetesége. 208
Kachimir vagy az ártatlan Hegyek. . . . 215
Fata Morgana. Eggy természeti Tünemény. 220
A' Nemzetek' külömb-féle Szokása a' Házasodáskor. 226
Anekdoták. 277
Epigrammák. 281
Lalage Kleist szerént. 284

A' Vallás' Szeretetre-méltó-vólta.

Tartózkodva merünk első Bé-lépésünkkel kellemetes Olvasónéink' Társaságokban eggy olly Tárgyról beszélleni, a' melly sokaknak Szemeikben, leg-alább első Tekíntettel, fontosnak ugyan, de szomorúnak, komornak, vagy helytelennek fog tetszeni; vagy talán a' mellynek Válaszlásán némellyek nevetni, és gúnyolódni fognak. Érezzük mi, melly Veszedelemnek vagyunk ez által ki-téve, tudván azt, hogy az Emberek' Ítélete, valakinek Érdeme és Tehetsége felől leg-inkább annak első Lépése által határoztatik-meg.

Meg-győzi még is Félelmünket érdemes Hazánk' Leány' Tudomány-kívánásokon, és az Igazhoz, Jóhoz, és Széphez-való Buzgóságokon épült helyes Bízodalmunk; és reménljük, nem vádolnak avval, hogy kedvetlen, és komor Matériát adtunk Olvasásokra, ha Figyelmetességeket meg-nem vonják töle.

Az a' fetét, és komor Mód, a' mellyel a' Vallást fzokták elé-adni, Oka kétség-kívül annak, hogy mi a' Vallás' Képzeletével mindenkor fzomorú és kellemetlen Képeket, és Gondolatokat kötünk-öfzve, és hogy víg Ortzával nem gondolkozhatunk felöle. Akkor folyamodunk rendfzerint a' Valláshoz, midön Szerentsétlenségben vagyunk, midön a' Nyavalyák az Ágyhoz fzegeznek, midön a' Tűz, Ár-víz, Fergeteg Vagyonunkat, és Életünket Veſzedelemmel fenyegeti, midön kedves Szűléink', Házas-Társaink', Gyermekeink' vagy Barátink' Sírjok felett vígafztalatlanúl firánkozunk; midön a' Lelki-esméret fzorongat, és fzomorú Gondolatok nyúg-

hatatlanná téſzik Lelkünket. Azomban ſoha ſem gondolkozhatunk helytelenebbül a' Vallás felöl, mint ezen ſzomorú, és ſetét Óráiban az Életnek! Lehetetlen, hogy illendöen foglalatoskodhassunk az Istenröl, és a' magunk' Helyheztetéséröl-való Gondolattal, ha nem vagyunk alkalmatosok arra, hogy tsendesen viſzſzá-tekíntsünk magunkba, és Lelkünk' és Indúlatink' Állapotját meg-visgáljuk. Haragosnak, kegyetlennek, boſzſzú-állónak, rettenetesnek véljük az Istenséget, midön Nyúghatatlanságok, és Félelmek közt vagyunk, midön Szenvedések, és Nyomorúság által Lelkünknek terméſzeti Tsendessége fel-forgattatott. . . . Hogy Szeretetre-méltónak találjuk a' Vallást, foglalatoskodjunk avval Lelkünknek víg, és tsendes Állapotjában, midön az Igazat meg-foghatjuk, egyenes és nemes Szívvel; már előre meg-kell gyözödni felöle, és Sajátinká tenni azon Érzékenységeket, a' mellyeket tőlünk kíván, és belénk önt, hogy Tsendességet, és Vígafztalást meríthessünk belöle a' Szenvedés' Óráján, és hogy eggyátaljában an-

nak jóltévö Bé-folyását érezhessük egéſz Életünkben.

Engedjék-meg tehát kellemetes Barátnéink, hogy eggynehány Leveleket áldozzunk annak a' Tárgynak, a' melly olly igen tartozik Szívünkre. Vegyék Kezeikbe azt, Lelkeknek víg és tsendes Állapotjában, és függeſzſzék ſzép Szemeiket, és Figyelmetességeket Olvasására.

* * *

A' ki az Istennek, mint jóltévö Teremtönek, és bölts Igazgatójának mind annak, a' mi teremtetett, Létéléről elevenen meggyözettetett; ſzükségesképpen által-látja aztis, hogy mi-is Emberek egéſzen töle-függünk, hogy minden, a' mi történik, az ö bölts Vígyázása, és jóltévö Intézése alatt történik; hogy az Ember' Bóldogsága az ö Akaratja, mivelhogy olly fényes Tehetségekkel ruházta-fel ötet, és hogy ha ebben az Életben nem olly bóldog, a' millyen Termé-

méſzetéhez, és Erejéhez képest lehetne, a' Síron túl, más Életben éri-el aztat.

Ezeken eggyütt-véve épül az, a' mit Vallásnak nevezünk, de a' mellyröl ſokan beſzéllnek, a' nélkül, hogy helyes Képzeletet kötnének-öſzve véle.

Midön okoson azt mondjuk valakiröl, hogy Vallása vagyon, azt értjük allatta

Elsöben, hogy által-látja, melly Helyheztetésben vagyon, mint okos Teremtés, a' leg-főbb Valósággal; hogy tudni-illik az Istentöl vette Életét, Eröit, és Tehetségeit, hogy az Isten bölts Óltalmazója, és Kórmányozója mind annak, a' mi van, hogy az Iſten a' Virtusnak, mint a' Bóldogság-leg-bizonyosabb Eſzközének Követését parantsolta, és meg-jutalmaztatja azokat, a' kik ezen Eſzközzel élnek, örökké állandó Bóldogsággal; valaminthogy ellenben azok, a' kik a' Virtusban, és Jóságban nem gyakorolják magokat, Bóldogtalanságoknak önnön magok Okai.

Másodfzor, hogy örül ezen fontos, és jó Helyheztetésén, hogy Háládatossággal, és belsőképpen érzi, melly nagy az okos Lelkű Embernek Betsi, hogy Alatsonyság, és gyalázatos Dolog, azon Tehetségekkel, és Tökélletefségekkel, a' mellyeket nékünk a' Teremtö a' Jónak, és Virtusnak Követésére adott, vifzfzá-élni, mások' Kárára, és Nyomorgatására fordítani, vagy úgy élni vélek, hogy útóllyára Meg-bánás kövesse azokat.

Harmadfzor, hogy minden Tselekedeteit, és Fel-tételeit-is úgy íntézi, hogy a' Virtust meg-ne fértse, a' melly eggyedül Efzköz Bóldogsága', és Tsendessége' Elérésére.

Tehát az Istenre nézve-való Helyheztetésünknek Esmérete, annak Nagyrabetsülése, és ezen Nagyrabetsülésnek Magunk-viselete által-való Ki-mutatása fö Réfzei a' Vallásnak. A' ki eggygyel bír, a' mással nem, vagy buta, vagy Kép-mutató. Már

Már most kellemetes Barátnéim! arra a' helyes és éles Érzésre kénfzerítem, a' mellyel olly böven fel-ruházta Nemeket, a' jó Anya Terméfzet; visgálják-meg az által, ha nem véghetetlen gyönyörüséges, és jóltévö Következései vagynak-é ezen mi Helyheztetésünk' Nagyrabetsülésének? Engedjék-meg, hogy némelly Virágokat fzedjek azok közül, a' mellyek a' Vallás' Útján olly gazdagon, és olly fzépen virágoznak, hogy Figyelmetességeket annak Gyönyörüségeire fel-indíthassam, és arra ferkenthessem, hogy ezen Kellemetességekkel meg-tetézett Útat kövessék.

Ha Vallásom vagyon, a' fellyül-írt Értelemben, tudom azt, hogy minden, még leg-titkosabb Tselekedetimnél-is, minden Igyekezetimnél és Gondolatimnál Bizonyságom vagyon, a' kinek Kedvét, és Jóváhagyását meg-nyerni méltán leg-fontosabb Kívánságom. . . tudni-illik az Isten, a' legigazságosabb Biró. - - - Melly Szívet-emelö, és gyönyörüséges Gondolat! . . . A' ré-

gi Pogány Skótusok, és Irlándusok, a' leg-nagyobb Dolgok' Végbe-vítelére, és a' leg-nagyobb Vitézségre indíttattak-fel a' Veſzedelem' közepette, az által a' Képzelet által, hogy meg-hólt Attyaiknak Lelkei Vitézségeknek Szemlélöi a' Felhökből. Ezen Képzelödésnek Nyomdokait még az ö Énekekben-is fel-tartották. A' Hadi-Sereg kedves, és tiſztelt Királyja', vagy Vezérje' Jelen-léte által a' leg-dítsöségesebb Tselekedetek' Követésére buzdíttatik-fel. Melly hatalmasan ſerkenti-fel a' jó-igyekezetü Ifjat ſzeretett Szüléinek Szemlélése, és Jóváhagyása a' Szorgalmatosságra, és jó Maga-viseletre!

Hát én, a' kinek a' véghetetlen, örök, Eget, és Földet biró Isten, a' Szeretetettel tellyes, és jóltévö Attya az Embereknek Tselekedeteimet, és Gondolataimat ſzemléli; ne indíttassam-é fel az által a' leg-jobb Dolgok' Gyakorlására? ha a' leg-ketsegtetöbb Gyönyörüség, hízelkedö Ruhájában tsalogat-is Útjára; ha a' leg-hatalmasabb Uralkodó ajánlja-is Királyi-Székét, vagy a' Kínzó-

zó-helyet, hogy valamelly Alatsonyságra bírjon: Az Isten Szemlélöm! Ezen Gondolat elött el-tünnek mint az Árnyék, a' Királyi-Szék, Kínzások, Gazdagság, és Gyönyörüségek! Magános Szobámban, midön eggy nyomorgattatott Özvegynek Ügyét, az Erö, és Hatalom ellen óltalmazom, a' leg-véresebb Hartzban, midön Hazám Óltalmát kívánja tölem, támogat ezen mindenható Gondolat, hogy Rettegés nélkül tartom az Igazság' Mérö-edényét, és meg-vetem a' Veſzedelmet, mellyet az Ellenség sürü Rendjei kéſzítenek Életemnek.

Ha leg-helyesebben viſzem-is végbe Kötelességeimet, meg-eshetik még-is, hogy az Emberek által rágalmaztatom, és nyomorgattatom. Minden felöl Barátok, Segedelem, Vígaſztalás nélkül az egéſſz Világtól el-hagyattatva, a' leg-rettenetesebb Magánosságban ſzemlélem magamat. Igaz ugyan, hogy hathatós akkor a' jó Lelki-esméret' Vígaſztalása; de melly igen erösödik az, az Istenre-való Gondolat által a' ki belsö Réſzeimet-

is látja! Melly nagy Vígaſztalás vagyon elrejtve eggy tsendes Imádságban, a' mellyet a' Kietlenből, vagy a' Tömlötzből emelek ahoz az eggyetlen eggy Valósághoz, a' ki engem *jól* esmér, és ért! Nem vagyok akkor magánosan. Az Isten ki-pótolja az Emberek' Nemlétét; és ö hozzá fel-sírni, meg-tsendesít a' leg-nagyobb Nyomorúságok köztt-is.

Melly Szeretetre-méltó a' Vallás akkoris, midön annak a' Végnek dítsöséges Betsét érezteti vélünk, a' mellyre ide alá rendeltettünk! A' mutatja nékünk, hogy az Isten hív bennünket, az Emberi Nemzet' és minden Teremtés' Bóldogságán-való Munkálódásra; hogy mi az ö Tíſzt-viselöi vagyunk ide alá, és az ö Végeit elö-mozdítani Hívatalunk. Melly nagy Tíſztesség az, a' mellyet a' Vallás ád nékünk! . . . Mi jobbíthatjuk a' Földet, és az Emberi Terméſzetet, nevelhetjük a' Teremtések' Bóldogságát; közelíthetünk az Isten' Végéhez, midön Igazgatónak, Elöjárónak, Tanítónak, Nevelönek, Atyának, Anyának Hívatalját viseljük. Gyakran kevélykedünk benne, ha tsak leg-alább-való Eſzköze vagyunk-is valamelly Nagy-Úrnak, igyekezünk annak még Gondolatját-is bé-tölteni; . . . vallyon nem véghetetlenül nagyobb Gyönyörüség-é az Istentöl rendeltetett Hívatalomat helyesen viselni? ugyan hogy járhatnék én az ellen, hogy akadályoztatnám én-meg a' Teremtö' bölts Rendét, hogy lennék Gyalázatjára Magam-viselete által; hogy tapodnám, puſztítanám azt a' Kertet, a' mellyet az Isten ültetett, hogy sérteném-meg az Isten' Háznépét? én, a' ki véghetetlen Gonoſzságnak tartom valamelly Fejedelemnek a' Polgárok' Mulatságára rendeltt Kertjét öſzve-rontani? . . . Illy felséges Érzéseket támaſzt bennünk a' Vallás, és annak Világánál úgy látſzik minden Bün, mint tulajdon Terméſzetünknek Meg-alázása. . . .

Nem kellemetes Színben jelen-é meg elöttünk a' Vallás akkor, a' midön látjuk, hogy minden Testi Gyönyörüségét, a' mel-

mellyel úgy mint Emberek élhetünk, nem csak meg-nem enged, hanem némelly meg-határozásokkal Kötelességünké téfzi, tudni-illik, hogy okosan, az-az: rendesen, annak idejében, és mértékletesen éljünk véle? Éppen nem tsinál Bűnt az Ételben és Italban-való Gyönyörűségből, hanem neveli azt, midőn bennünket annak Adójára emlékeztet, a' ki olly fok-féle Eledeleket teremtett az Embernek, és Nyelvét olly külömb-féle Izlésre kéfzítette. Meg-tartja az Egésséget, és neveli a' Jóizlést, midőn a' Mértékletességet, és a' Munkát parantsolja; midőn ellenben azok, a' kik a' Vallás' Javaslásait megvetvén, a' rendetlen Étel, és Ital által Egésségeket, Betsületeket, Jó-neveket, Tsendességeket öfzve-rontják, és Idő Nap előtt fiettetik Sírjokat.

Nem tíltja a' Vallás az Elésben-való Könnyebbséget, a' tsínos Ruházatot, fzép Házat, Szolgálatot, a' Mulatságokat, Társaságokat, Tréfákat 's a' t. de tanít bennünket azokkal úgy élni, a' mint Testünknek Ál-

Állapotja, és Környül-állásaink meg-kívánják, úgy, hogy Hívatalunkat el-ne mulassuk; Egésségünknek Meg-tartására, és Ortzánk' Meg-vídámítására a' hafznos Munka után.

Tanít bennünket, miképpen fűfzerfzámozzuk Befzéllgetéseinket Okossággal és Lereſzkedéssel; miképpen édesítsük Tréfáinkat az Igazság, Illendőség, és Szeretet által; hanem ójj bennünket a' Puhaságtól, és a' Mértékletlenségtől, a' melly a' Testnek és Léleknek Erőit ki-meríti; öríz a' Pompától, a' melly Rangunkon, és Jövedelmünkön fellyül-van, a' melly a' Tifztesség' és Barátság' helyében Gyűlölséget és Nevetséget fzerez . . .

De . . . egéfz Könyvet kellene írnom, ha azokat a' Kellemetességeket öfzve-akarnám fzedni, a' mellyek a' Vallás' gyönyörködtető Képén vagynak el-terjedve; megelégfzem, ha azt a' Gyönyörűséget el-érhetem, hogy ez által Alkalmatosságot adtam

Ked-

Kedves Barátnéimnak arra, hogy azon Szépségeket magok keressék a' Vallás' kies Vidékein.

Prof Schedius Lajos.

A'

A' Haza-ſzeretet.

Harmadik Eduárd Angliai Király, eggy egéſſz Eſztendeig oſtromlotta Calais (Kalé Városát.) 1347-dik Eſztendöben 3-dik Augustusban, már annyira ſzorította a' Városbélieket az Éhség által, hogy Eggyezésre fel-akarták adni a' Várost. De Eduárd boſzonkodván, hogy Hadi-ſeregének Virágát ezen eggy Város' Ostromlásában el-veſztette, és eggy Eſztendeig kénſzeríttetett mulatni mellette, eleinte nem akart ſemmi kedvező Eggyezésre lépni. Eggy Réſzét az Örízetnek meg-akarta öletni, más Réſzét pedig Fogságba vetni. Mindazonáltal, Fö-tiſztjeinek Szavokra, a' kik azt terjeſztették eleibe, hogy ez által a' Frantziáknak-is Jussok ſzármazna hasonlóképpen bánni az Ánglusokkal, arra vette magát, hogy meg-elégſzik avval, ha a' Város-béliek, magok közül hatot küldenek hozzája, fedetlen Fövel, a' Nyakokba Kötelet, és Kezekbe a' Város' Kúltsát vivén, hogy egyedül ezek légyenek

Boſz-

Bosszú-állásának Áldozati. Mauni (Moni) küldetett-bé a' Városba, hogy a' Győzedelmes' Akaratját ki-jelentse. A' Város' Igazgatója kérte, hogy maradjon benn addig, mig a' Dolgot a' Népnek meg-beszélli. A' Lakosok öszve-gyülvén a' Piatzon, várták az Eduárd' Feleletét, avval a' Nyúghatatlansággal, mellyet szül a' Halál' Félelme, és az Élet' Reménysége. El-olvastatván a' Rendelés, a' komor Halgatás jelentette-ki a' Szívek' El-alélását. Borzadozva néztek eggymásra, keresvén Irtózással a' Köz-jó' Áldozatjait, a' mellyeknek Fel-találását nem reménlették. A' hosszú Halgatást Kiáltások szakasztották-félbe, mellyek Jajgatásokkal, Sirással, és Zokogással egygyesültek; Jean de Vienne (Zsán de Vien) a' Város' Igazgatója, eggy igaz Vitéz, most szánakodó Polgár, eggyesítette Sohajtásait az Övékkel. Mauni, ezen érzékeny Történet' Bizonysága nem tartóztathatta-meg Könnyeit. Azomban el-folyt a' Válaszlásra engedtetett kevés Idö: meg-kellett határozni magokat. Ekkor Eustache de Saint Piere (Üsztás de Szeint Pier)

Pier) elé-álla bátran a' reszketö Polgárok közül: „Uraim, Nagyok, és Kitsinyek! fel-„ kiáltá ö, nagy Gonoszság vólna el-nézni, „ hogy ez a' Nép Éhség által, vagy más-„ képpen veszszen-el, holott lehet Módot ta-„ lálni Meg-tartásában, és nagy Kegyelmet „ érdemel az Úr Isten elött az, a' ki ettöl „ a' Veszélytöl meg-menti. Nékem annál „ nagyobb Jussom vagyon Irgalmára, mi-„ velhogy leg-elsö vagyok, a' ki Életem' „ fel-áldozom Meg-tartásáért. „ Alig végezte-el Beszédét, hogy a' Háládatosságnak leg-tiszтább Bérét vette Polgár-társaitól, tsak nem imádták; Lábaihoz borúltak, és Könnyeikkel áztatták azokat. Melly nagy a' Virtus' Hatalma! Jean d' Aire (Zsán d' Ér) bátor Követöje Attya-fiának Eustakhiusnak, melléje-állott, hogy meg-ossza vele a' Dítsösséget, Hazájáért meg-halni. Jaques és Pierre Wissant (Zsák és Pier Vissán) két Test-vérek, és Attya-fiai ezen nagy-lelkü Mártiroknak hasonlóképpen el-szánták magokat. A' kettönek Neve nints meg-írva. Kár, hogy a' História, a' melly sok haszon-

talan, és az Emberi Nemzetnek veſzedelmes Emberek' Neveit meg-tartotta, azt halhatatlanná nem tette. A' Város' Igazgatója, a' ki Vénsége, Betegsége, és a' Bánat miatt gyalog nem mehetett, Lóháton kísérte öket a' Kapuig: ott által-adta öket Mauninak, kérvén ötet, hogy vetné-közbe magát érettek a' Királynál. Meg-jelentek a' Király előtt, és által-adták néki a' Város' Kúltsait. A' Királynál lévő Tiſztek nem titkolhatták-el Szánakozásokat, és Bámúlásokat ezen a' nagy-lelkű Tselekedeten: a' Fejedelem körűl mindenfelől zúgolódva jelentette-ki magát a' közönséges Szánakodás. Egyedűl Eduárd nem illetödött-meg, komor Szemekkel nézte öket, és parantsolta Meg-öletetéseket. Haſzontalanúl borúlt Lábai eleibe a' Valliai Fejedelem: a' Harag bé-kötötte Szemeit ebben a' Szempillantásban, hogy ne láthassa Indúlatjának Undokságát: újjonnan parantsolta Halálokat. Végek lett-vólna ezen nagy lelkű Szerentsétleneknek, és az Eduárd' Dítsösségének, ha a' Királyné nem lett-vólna a' Táborban. De ez a' tiſzteletre-méltó Fe-

je-

jedelem Aſſzony Térdére borúlván Férjének, és a' Betsület', Emberiség', és Vallás' leghatalmasabb Indít'-okait terjeſztvén eleibe, kérte, hogy ne fertéztesse-meg Dítsösségét illy rút Tselekedete által. A' Király, leſüggeſztvén Szemeit, *Oh Aſſzonyom!* felkiáltá rövid Halgatás után, *melly igen ſzeretném, ha itt nem vólna: olly érzékenyen kér, hogy ellent nem állhatok. Bánnyon Tetſzése ſzerínt vélek.* Azonnal a' maga Szobájába vezette öket a' Királyné, Ebédet, és Köntöst adott nékiek, és kinek-kinek hat Arany-pénzt adván Szükségére, bátorságos Őrízet alatt viſſza-küldötte öket.

Eggy Tsuda-Történet.

Az által-változott Törpe (Zwerg) Gróf H..l-né Írásiból.

Azt kívánja tőlem kedves Barátném! hogy Ifjúságomnak Történeteit, a' mellyekből tsak némelly eggyes elő-fordúlt Dolgokat tud, egéſſzen, és folytában beſzéljem-el?

Egyedűl tsak az én Barátném kívánhatja azt tőlem, és egyedűl tsak az ő Kívánságát tartozom bé-tölteni. Óh! melly ſok már bé-böröd zött Sebeket vérzek-fel, midőn az én drága Barátném barátságos Gondoskodásának eleget-téſzek. De nem panaſzolkodom. Hiſzem ez által Alkalmatosságom adódik Életemnek leg-bóldogabb Óráit az Emlékeztetés által ismét érezni.

Tsetsemő Gyermekségemtől-fogva Falún neveltettem. F*né, a' kit én Anyámnak neveztem, gyakran beſzéllette, hogy az Atyám Fél-eſztendővel Születésem előtt meg-hólt. Úgy látſzott, mintha a' lett vólna leg-főbb Gondja, hogy az Atyám' Nemlételét Szeretettel tellyes Maga-viselete által ki-pótolja. Jóllehet Életének Őſzéhez közelgetett, mindazáltal olly keveset veſztettel jó Kedvéből, a' melly Terméſzete vólt, hogy gyakran Réſzt vett Gyermeki-játékjaimban, és az által tudta meg-ſzerzeni magának az én leg-érzékenyebb Szeretetemet. Midőn Eſztendeim nevekedtek, minden Tehetségét arra fordította, hogy a' Mezei-élet' Eggyformaságát külömb-külömbféle Mulatságok, és Foglalatosságok által tégye gyönyörűségessé. Maga adott Letzkéket nem tsak a' Klavirban, hanem mind azon Munkákban-is, a' mellyeket nagyobb Rangú Aſzſzonyoknak tudni ſzükséges. Az én Kedvemért ſzaporította Könyv-tárát, és hogy (a' mint maga mondotta) az Élet a' Társaság által még kedvesebb légyen, eggy húſz eſztendős Leányt, Julis vólt a' Neve, ſzerzett a' Házhoz.

Julis ſzép, okos, barátságos, beſzédes vólt, és ez által tsak hamar egéſz Hajlan-

dóságomat meg-nyerte. Az ö Társasága, a' Klavir, és az Olvasás elég vólt az én Mulatságomra. Minden-némű Könyvek közül leg örömessebb olvastam a' Tündér-meséket, és tsudálatos Történeteket. De a' mi eleinte Idö-töltés vólt, tsak nem veſzedelmes Következést húzott maga után. A' Terméſzet nékem az igen érzékeny Test mellé, nyúghatatlan és tüzes Képzelödést adott. Lehet gondolni, hogy ezen Helyheztetésben mély Bé-nyomásokat tehettek bennem a' Tündér-mesék, annyival inkább, hogy gyermeki Eſzem nem dolgozhatott ellene forró Képzelödésemnek. Igaz, hogy midön magamhoz jöttem, gyakran emlékeztetett arra Okosságom, hogy azok tsak Mesék; de eggyſzeribe ez a' Gondolat jött a' Fejembe: talán Igazság vagyon el-rejtve a' Mesék alatt, vagy talán valóságos Történetek adtak Alkalmatosságot az ö Lételekre. F*né mosolygott midön Kétségeimet eleibe-raktam, és olly homályos Feleletet adott, a' mellyböl ſemmit ki-nem tudtam tanúlni.... Ezt látván, Julishoz folyamodtam; a' ki azt

azt felelte: hogy ez különös Kérdés, a' mellyre eggy-átaljába nem lehetne felelni, mert jóllehet, hogy ſenki ſem tagadhatná, hogy a' Tündér-mesékben ſok Képtelenség vagyon; mindazáltal éppen olly kevéssé lehetne tagadni, hogy ſok Dolgok vólnának az Ég, és Föld köztt, a' mellyekről a' mi Okosságunk még tsak nem-is álmodna, és hogy a' Költeményesek nehezen gondolhatnának-ki olly hihetetlen Dolgot, a' melly már ne történt vólna-meg e' Világon.

A' Julis' Szavai meg-erössítettek elöreképzelt Vélekedésemben, annyival inkább, hogy a' Terméſzet' Esmérete, és Tapaſztalás nélkül ſzükölködtem. Ez Oka gyakran annak, hogy a' leg-terméſzetesebb Dolgok Tsudáknak, a' leg-képtelenebbek ellenben terméſzetes Dolgoknak tartatnak. Ide járúlván tüzes Képzelödésem tsak hamar a' leghihetetlenebb Dolgok' Lehetöségek felöl ſem kételkedtem. A' Képtelenségek' Világában éltem, a' mellyben annál inkább meg-ſzoktam, minél több tsudálatos Történetek he-

vítették Fejemet. Óriásokról, Törpékről, Gyémánt-várakról, meg-ígézett Király-fiakról álmodoztam, és ébren semmit sem óhajtottam inkább, mint sem valamelly jóltévő Tündérnek Óltalma alatt, Tsuda-történetek közé tétetni.

De Hólnapok, és Esztendők töltek-el, a' nélkül, hogy valamelly Tündér meg-jelentt, vagy Tsuda történt vólna. Már fogyni kezdett Kedvem azon Mesékhez, a' mellyeknek Olvasásával töltöttem eddig Időmet; Képzelődésem alább szállott erőszakos Állapotjából; és lassán-lassán meg-nyílt Szívem a' Terméfzet' Szépségeinek; Okosságom szabadabb Levegöt nyert, sebessebben fejtődött-ki, és Kedvem érkezett a' hasznosabb Könyvek' olvasásához . . . eggy Szóval, már az igaz Úton vóltam, a' midön eggy tsudálatos Történet, ismét visszá-rántott a' Tsudák' Országába.

Tíz-esztendös-koromban, és éppen Születésem' Napján sétálni mentem Julissal. Nem mesz-

messze a' Kerttöl vólt eggy Dombotska, a' mellynek Oldalába eggy Vas-ajtóval bé-zárt Barlang látszott. A' Domb' Teteje sürü Fákkal vólt bé-növe, a' mellyek annak Oldalán le-felé mentek, és a' Térségen messze ki-terjedtek. Ezen Fák külső Falát formálták eggy Erdönek, a' melly, a' mint nékem mondották, a' Vad-állatok miatt, rettenetes vólt. Midön ide érkeztünk, és már vísszatérni akartunk, Kis-Asszony! azt mondja Julis, nem tudom mitsoda különös Kedvem érkezett ebbe az Erdöbe bé-menni. Igen! ha Vad-állatok nem vólnának benne, már régen lett-vólna nékem arra Kedvem. . . . Vad-állatok! ha igazán meg-kell vallanom, úgy tartom, hogy tsak el-ámítottak bennünket. Én gyakran sétáltam ezen Vidékben, és soha sem Ordítását nem hallottam, sem Nyomát nem láttam valamelly Vad-állatnak. . . . Igazat mondasz, felelék én, és fényes Nappal annál kevesebbet lehet tartani valamitöl. Próbáljuk-meg . . . Ha úgy tetszik a' Kis-Asszonynak. De messze ne menjünk-bé, hogy könnyen vissza-szaladhassunk, ha valami ve-

Veſzedelem érne bennünket. Jere! jere! mondám én, és Kezénél-fogva meg-ragadám.

Jóllehet nagy vólt az Újság-kívánás bennem, még-is különös Borzadás fogott-el, midön az Erdöbe bé-értem. A' Fák sürün öſzve-vóltak növe, úgy hogy nagy Bajjal verekedhettünk-elé; de minekutánna mintegy tízen-két Lépésnyire mentünk, világosabb, és ritkább vólt az Erdö. Mély, még tsak Madár-éneklés által ſem háboríttatott Tsendesség terjedtt-el minden-felé. Egyedül gyenge Zsizsegés, és a' Fa-levelek' Lengedezése hallatſzott néha-néha. A' Világosságnak a' Szürkülettel-való Eggyesülése nevelte ezen Hely' Félelmeit. Mi lassú Lépésekkel elébb-elébb mentünk, ſzüntelen vigyázván, ha nem látunk-é valamelly Vadállatot. Mintegy negyven Lépésnyire mentünk, a' midön a' Hátunk megett valaki meg-ſzóllít: Hó! hó! Meg-ijedve viſſzá-tekínték, és láték, eggy negyed-fél Lábnyi Nagyságú Emberkét, a' ki barátságosan hajtogatta magát nékünk. A' Háta púpos vólt, zöld

zöld Dolmányka, és Lába-fejéig érö Nadrág vólt rajta, a' Kezében egy nagy görtsös Botot tartott. Én Szaladásra vettem a' Dolgot. De minekutánna barátságos Maga-hajtogatását láttam, és Julis-is meg-állott, én-is, jóllehet reſzketve, bé-vártam. Gyönyörü Kis-Aſſzonykám! én igen nagyon örvendek, hogy a' Kis-Aſſzonyt itt láthatom. Mi hozta a' Kis-Aſſzonyt az én magános Vidékembe? ... Én a' Háborodás miá nem tudtam mit feleljek. ... Julis, a' ki nem ijedtt-meg annyira, ezt felelé: Nagyságos Törpe Uram! ha roſzra nem magyarázza, és meg kell vallanom, egyedül tsak az Újság-kívánás ... Jól értem Juliskám felelé a' Törpe, Magok ennek az Erdönek Medvéit akarták meg-esmérni, de Szerentséjek kedves Szépeim! hogy én éppen itt vagyok, külömben drágán fizették vólna-meg ezt az Újságon-kapkodást .... Az Istenért! fel-kiálték én, hát igaz, hogy Vad-állatok laknak ebben az Erdöben? Jere! Juliskám ſzaladjunk. Ne féljen Nagyságos Kis-Aſſzonyom! mondá a' Törpe, az én Óltalmam alatt Bátorságban va-

vagyon. Azomban fogadja-el elöl a' Kis-Aſſzony jó Kívánságomat Szűletése' Napjára.

Az ö Minden-tűdősága, és módos Maga-viselete réſz-ſzerínt Tiſzteletet, réſz-ſzerínt Bizodalmat gerjeſztett bennem. És jóllehet Ortzája' fekete Színe, kis Szemei, hoſzſzú Órra, nagy Szája, meg-nyírott, eggy zöld Sapkával félig bé-takart Feje nem igen kedveltetök vóltak-is, nem vólt mindazonáltal ſemmi rettentö Képében; söt inkább ſzenvedhetöve tette azt elöttem azon el-terjedett Nyájassága. Én illendöen meg-köſzöntem Jó-kívánását, és Óltalmának Ajánlását, a' mellyet ki-kértem magamnak Viſzſzá-menetelem' Bátorságossá-való-tételére.

Annak elég Ideje léſzen, úgy tartom, minekutánna ezt az Erdöt meg-ſzemlélte a' Kis-Aſzſzony. Meg-érdemli a' Meg-nézéſt. De úgy látom nem bízik Óltalmamba; ugyan gondolja-meg, hogy az én Életem ſem vólna Bátorságba, ha ennek az Erdönek Medvéi nem vólnának Hatalmam alatt.

Vég-

Végtére reá beſzéltt, hogy meg-maradtam. Karját nyújtotta nékem, Juliska pedig mellettem mentt. Így mentünk eggy Darabig, míg Julis hátra nem maradtt, hogy Harisnyáját meg-kösse. Alig mentem hat Lépésnyire a' Törpével, midön eggy rettenetes Kiáltás hangzott Fűleimbe. A' Julis' Szava vólt. Midön viſſzá-tekíntettem, látám, hogy eggy Medvével küſzködik, a' melly Lábaival öſzve-ſzorította. Ha! felkiáltá a' Törpe, te goromba Állat! ereſzdel mindjárt. Azonnal engedelmeskedett a' Medve, és morogva le-ereſztett Fövel elmentt.

Bámúlva, és belsö Borzadással ſzemléltem a' Törpét. Mitsoda Ember lehet ez? (azt mondám magamban) a' kinek még a' Vad-állatok-is engedelmeskednek. Azomban Juliska Sérelem nélkül, de nagyon meg-ijedve elé-tántorgott. Leánykák! Leánykák! azt mondá a' Törpe, máſſzor jobban vigyázzanak Életekre, mint ſem Harisnyájokra. Miért kellett most hátra-maradni? Az az Ól-

ta-

talom, a' mellyet én ajánlottam, meg-ſzűnik, mihelyt vagy magok én tőlem, vagy én magoktól el-maradok. Tsak én mellettem bátorságosok. De nagyon meg-ijedett Galambotskám! Itt van eggy Gyep-dombotska. Üllyön-le eggy kevéssé.

Fel-vezette Julist a' Dombotskára. Éj! bé Kár, azt mondá, hogy valamelly Forrás nintsen itt közel, eggy Ital friss Víz mindjárt helyre-hozná. De hiſzem arról tehetünk. A' hol Forrás nints, Fakaſztani kell. Azonnal eggy Kö-ſziklátskához mentt, és fel-emelvén Botját, ezt kiáltá:

Hurli burli ſzép Követske
Follyon belőled Vízetske.

Erre meg-ütötte a' Követ, és eggyſzeriben gyönyörü tiſzta Víz ſzökött-ki belőle Szívárvány formában. Meg-töltvén eggy Poharat (nem tudom hol vette) azt Julisnak nyújtotta. Ez eddig magában merülve ült, nem vévén-éſzre a' mi történt, és hírtelen ki-atta a' Pohár-vízet. A' Törpe ismét megmerítvén azt, engem' kínált. Én mentegettem

1 Köt. p. 30.

Nem á vagyok á minek látszom lenni.

EGYHÁZKERÜLETI NAGYKÖNYVTÁR
DEBRECEN

tem magam', hogy nem vagyok ſzomjú. Éj éj! azt mondá a' Törpe, bizonyosan a' Meg-rontástól fél a' Kis-Aſſzony. A' Víz, a' melly ebben a' Pohárban vagyon, olly terméſzetes mint más akármellyik, és én két Szóval ki-magyarázom Mesterségemet... Minden Dolog, következésképpen ez a' Kő-ſzikla-is Angyalkám! a' négy eredeti Álló-réſzeken kívül, a' Levegőnek, Tűznek, Földnek, és Víznek bizonyos Eggyelíteséből vagyon öſzve-rakva. A' ki tehát a' Vízet a' több Álló-réſzektől el-tudja válaſztani, minden Kőből Vízet hozhat-ki. Hasonlóképpen vagyon a' Dolog az én a' Vad-állatokon-való Hatalmammal-is. Nintsen olly Vad-állat e' Világon, a' mellyben a' Terméſzet valamelly ſzimpathétikus Érzékenységet ne öntött-vólna, és a' ki az ezen Érzékenységre-való Bé-folyást tudja, az Ura annak; az a' Tigrist, és Medvét olly ſzelíddé teheti, mint a' Bárány. De hogy ezt, és még többet tudhassunk, a' Terméſzet' titkos Erőjit kell tanúlnunk, de ez ſokkal nehezebb Tudomány, mint ſem hogy a' ſzép Leánykák

ar-

arra adnák magokat: azomban az a' Hatalom, a' mellyel ez a' Tudomány meg-jutalmaztat, többet ér, mint ſem a' Szépség' Hatalma, a' melly által a' ſzegény Férjfi' Szíve le-köteleztetik. Még-is .... A' Kis-Aſzſzony' Egésségéért!

Ezen Szavak után ki-itta a' Poharat. Azután a' Vízhez futott, a' melly még mindég ſzökdétsélt, ki-öblítette, ſzépen a' Poharat, és meg-töltvén azt, nékem adta. Én ittam .... és Életemben ſoha ſem ittam jobb Vízet.

Még-is (mondá tovább a' Törpe) de mit-is akártam elébb mondani? Tudom, ... még-is, kéſz vólnék Hatalmamat meg-oſztani, eggy Leánykával, a' ki a' Kis-Aſſzonyhoz hasonló! ... Azt akarom mondani, a' Kis-Aſſzony most tíz-eſztendös, és négy Eſztendö múlva tízen-négy léſz: Úgy-é?

Úgy látſzik, mondám mosolyogva, de mit akar avval?

Azt

Azt akarom mondani kedves Kis-Aſzſzonykám! hogy tízen-négy eſztendös korokban, már ſok Leánykák férjhez-mentek, és hogy ... a' Kis-Aſſzonyka-is jól-tenné, ha férjhez-menne.

Kinek jut az Eſzébe, tíz-eſztendös korában? mondám én rettegve.

Úgy úgy! felelé a' Törpe, de az Elöre-nézés nem árthat. Jó, ha az Ember elöre ki-tsinálja magának Életének Rendjét. Rövideden, ſzép Kis-Aſſzonykám! ha arra ajánlaná magát, hogy négy Eſztendö múlva hozzám jönne, úgy az által a' Hatalom által, a' mellyet mennyegzöi Ajándékúl adnék, kipótoltatna rút Formám.

Tréfálódik ... azt mondám rettegve és meg-háborodva ... ki tenne tíz-eſztendös Leánykának házassági Ajánlásokat?

Éppen nem ütközne-meg azon Kedvesem! ha az Ajánlás' ize ſzerint vólna. De

úgy é bizony, hogy rút vagyok én magának?

Bizony nem! mondám valamennyire hírtelen.

A' Törpe Térdre esett, és meg-ragadá Kezemet: Tehát reménlhetek Angyali Teremtés! Melly bóldog vagyok! Tehát nem veti-meg Ajánlásomat?

Az elött ſzenvedhettem, de most kimondhatatlan rút vólt, midön a' Szerelmest jádzotta. Meg-ijedve viſſzá-húztam Kezemet: Nem értett-meg, azt mondám, én ſemmire ſem ajánlom magamot az Anyám' Meg-eggyezése nélkül . . .

De ha a' meg-eggyezne benne . . . mondá a' Törpe.

Akkor ſem! fel-kiálték. Nem mondhatom én-meg elöre, mit fogok négy Eſztendö múlva tsinálni.

Te-

Tehát Isten hozzá! mondá ö, és el-akart menni.

Hová mégyen? fel-kiálték. Hát egyedül botsát-é viſſzá bennünket, avagy nem ígérte-é Óltalmát?

Igaz! felelé ö ſzárazon. De az én Szavam nem kötelez egyébre, hanem hogy arra a' Helyre kísérjem, a' hol eggybe-találkoztunk, mivelhogy addig, egyedül, az én Óltalmam nélkül, és a' mint meg-vallották Újság-kívánásból jöttek.

Karját ajánlotta, és az Úton ezen Magános-beſzélgetésre fakadott-ki:

„ Bóldogtalan Baldinó! mit haſznál Tudományod, és Hatalmad, ha tsak eggy Leány' Szívét ſem tudod az által meg-venni! Balgatag Baldinó! de hogy-is remélhetnéd azt, hogy Tudományod által a' Leányok elött Kedvességet ſzerezz?... Tsak a' Szépségre, és Pénzre néznek mindnyájan!...

Óh Kis-Aſſzonykám! el-felejtettem mondani, hogy én igen gazdag vagyok.“

Uram! . . . azt mondám meg-sértődve... gyengének tarthat, de alatsonynak nem. Az én Kezem nem árús Pénzen.

Engedjen-meg drága Kis-Aſſzonykám! Óh Baldino! ismét eggy balgatag Dolgot tettél, a' melly ezen Angyalnak Szívét még jobban el-idegeníti töled. Baldinó! Baldinó! a' Tigrisek' és Medvék' ſimpatheticus Érzékenységeiket fel-tudod gerjeſzteni, eggy Leánykáét nem; a' Köſziklákból Vízet tudſz Mesterséged által ki-hozni, és nints Hatalmadban eggy Leánykának Szívét Szeretetedre indítani. Kegyetlen Sors! a' melly érdemetlen ennyire gyötör. Óh meg-engeſztelhetetlen Lélek! mikor léſzen már Vége Boſſzú-állásodnak? . . . Isten hozzá Kis-Aſſzonykám! ſzánjon leg-alább, ha nem ſzerethet.

Már arra a' Helyre érkeztünk, a' hol leg-elsöben láttuk a' Törpét. Itt gyengén meg-

meg-hajtotta magát, és el-akart menni. Juliska eleibe-állott: Drága kedves Törpe Uram! fel-kiáltá öſzve-kótsolt Kézzel: Az Istenért! vezessen-el leg-alább az Erdö' Széléig, ne ſajnálja azt az eggynehány Lépést . . . Ha olly bátrak vóltak, felelé ö, hogy egyedül Újság-kívánásból eddig jöttek, légyenek olly bátrak-is, hogy egyedül viſſzátérjenek . . . Soha ſem mertünk-vólna ebbe az Erdöbe jönni, mondá Juliska, ha tudtukvólna, hogy itt Vad-állatok laknak: óh ne vesse-meg érzéketlenül Kérésünket! Ha énhozzám érzéketlenül viseli valaki magát, énis érzéketlen vagyok. Ezt mondván el-mentt.

De melly rettenetes Dolog! Hat Medve jelene-meg, eggy kitsinyt távolag, és lehetetlenné tette az Erdöböl-való Viſſzá-térést. Iſzonyú Kiáltással futék Julissal eggyütt a' Törpe után, és kérém Óltalmát. Ahá! mondá ö gúnyolva nevetvén, kedves Leánykám! Medve-üzésre ſzeretne úgy-é? köſzönöm ezt a' Tiſztességet. Ha Szeretöjének nem akar, válaſſzon mást Óltalmazójául. Óh Uram!

mondá Juliska reſzketve, ha nem ſegít bennünket, nem hagynak a' Medvék annyi Időt, hogy más Óltalmazót keressünk, mivelhogy . . . a' mint látom . . . mindég jobban közelítenek. Maga azt nem érti Juliska, mondá ö, mindég nagyobb Betsületére ſzolgál az a' Kis-Aſſzonynak, ha a' Medvék eſzik-meg, mint ſem ha eggy illy Személlyelvaló Házasság által, mint én vagyok, megalázza magát . . . Istenem! fel-kiáltá Juliska, az én Vétkem-é az, hogy az én Kis-Aſſzonyom nem akar hozzá-menni, ſzenvedjek-é én-is érette? . . . Maga az Oka felelé ö, hogy a' Kis-Aſſzonyka az Erdöbe jött, már most oſſza-meg véle Szerentsétlenségét.

Azomban a' Medvék mindég közelgetének. Az Istenért! mondám a' Törpének, ſzabadítson-meg, örömest hozzá-mégyek négy Eſztendö múlva. Óh nem! felelé ö, mérges Hidegséggel, A' Kis-Aſſzony igen ſzép, én pedig igen rút vagyok, nem illünk egygyüvé, már most okosabban meg-gondoltam a' Dolgot. Óh! én Szerentsétlen! fel-kiáltéték

ték én, hogy kell Életemnek Virágában illy rettenetes Módon meg-halni! Szerelmes kedves Uram! kérem az Istenért! végyen Feleségül . . . E' tsupa Haſzon-keresés felelé ö, esmérem én azt; Tsak azért ajánlja Kezét, hogy Életét meg-tarthassa . . . Óh Törpe Uram! mondá Juliska, a' Jó-tétel Háládatosságot gerjeſzt, a' Háládatosság Szeretetet ſzül; mentse-meg a' Kis-Aſſzonyt, és azután bizonyosan Szeretetből véſzi Férjének. Igaz-é az Lelketském: kérdé tölem mosolyogva. Óh igaz igaz! mondám én, de nézze tsak a' Medvék . . . Félre innen, mondá ö, Gorombák! Mitsoda Illetlenség az, hogy ti ide lomposkodtok, midön én eggy Nagy-ſzületésü Kis-Aſſzonnyal beſzélek. . . . Erre morogva el-mentek a' Medvék.

Jól vagyon! mondá a' Törpe hozzámfordúlván, tehát én meg-engedem magamat lágyítani, és ki-jelentem itt világosan, hogy Feleségül véſzem. Négy Eſztendö múlva meg-jelenek, és el-hozom Mátkámot. Nagyobb Bizonyosságúl végye-el ezen Gyürüt,

és adja ide azt a' ſárga Karikátskát közép Újjáról.

Mihelyt Gyürût váltottunk, nyájasan ide nyújtotta Karját, és az Erdö' Széléig kísért bennünket. Itt hozzám-fordúlván ezt mondá: Szép Kis-Aſſzonykám! ne bánja, hogy engem' Férjének válaſztott, nem a' vagyok én, a' minek látſzom lenni. Ezzel meg-hajtván magát, el-tünt a' Fák között.

Én Julissal ſietve mentem Kertünk-felé. És most, midön Bátorságban vóltam, láttam egéſz Ki-terjedésében Szerentsétlenségemet. Sírva, és Kezeimet-törve futottam F*néhez, és el-beſzélltem Történetemet. Meröen, és eggyet ſem ſzóllván halgatott, meg-ſzemlélte a' Gyürût, tapogatta Ér-verésemet, le-törülte Könnyeimet, ki-mentt, ismét bé-jött, és parantsolta Julisnak, hogy az egéſz Dolgot terjedöleg beſzéllje-el. Ez az egéſz Történetet leg-kissebb Környül-állásaival el-beſzélte. Vége lévén a' Beſzédnek, Julis Lábai-

hoz

hoz borúlt, és Engedelmet kért Gondolatlanságáért, hogy engem' az Erdöbe vezetett. Már meg-történt, mondá F*né, fel-emelvén Julist, adjunk Hálákat a' Gond-viselésnek, hogy a' Dolog illy jól ütött-ki. Az Istenért! fel-kiálték én, hát üthetett-vólna-é roſſzabban-ki, hiſzem négy Eſztendö múlva hozzá kell mennem a' Törpéhez. Jól van! felelé ö, én inkább valamennyi Törpe van e' Világon, mind Férjemnek venném, mint ſem hogy a' Medvéktöl kellene meg-étettetnem. Továbbá igazán meg-vallom, hogy nem tudom, mit gondoljak a' Dolog felöl? Tréfálódott-é a' Törpe, vagy Valóságra vitte a' Dolgot. Meg-lehet kedves Leányom! hogy jó Kedve lévén, tégedet Újság-kívánásodért, a' Házasság' Ajánlásával akart meg-büntetni; külömben-is a' ti Le-írástok ſzerint tréfás Ember lehet. Azomban tegyük-fel, hogy ez a' Házasság' Ajánlás nem Tréfa, nem látom azt a' Szerentsétlenséget benne, a' mellynek te tartod azt. A' ti Beſzédetek ſzerint a' Törpe emberinél nagyobb Hatalommal bír; nem hízelkedö Dolog-é az, azt véle meg-

 oſz-

oſztani. Igen gazdag-is a' mint mondotta, tehát minden-féle Gyönyörüségekkel élni Módod léſzen. Vagy talán Képe Roſſzat, és Gonoſzt mutat?

Éppen nem, de rút, rút!

Annyival inkább igyekezik Kedvedet keresni, mondá nevetve F*né. Szép Szeretöt tartani nem roſſz, de a' ſzép Férjek Rend ſzerint nem ſokat érnek; közönségesen rá-tartják magokat, parantsolók, változó Kedvük, és gyakran hitetlenek. A' te Atyád inkább rút vólt mint ſzép, és a' mi Házasságunk bóldog vólt. . . .

Óh kedves Anyám! fel-kiálték én, hogy nézheti illy hideg Szemmel, hogy én eggy Törpének, eggy Ördöngösnek, vagy talán magának az Ördögnek áldoztatom-fel, hogy akar engem' arról meg-győzni, hogy ez a' Házasság az én Szerentsém léſzen?

A' meg-történt Dolognak a' jobb Réſzét kell fordítani, felelé ö. De mit beſzéllſz te az

az Ördöngösröl, Ördögröl, . . . talán gonoſz és istentelen Ki-fejezésekkel élt a' Törpe?

Azt nem mondhatom, mondám én. De azok a' Mesterségek . . . azokat tsak nem fogja terméſzeteseknek tartani . . .

Miért nem? Édes Leányom! Azon Dolgokat, a' mellyeket meg-nem foghatunk, nem kell azért mindjárt Terméſzet felett-valóknak, vagy éppen ördögieknek tartani. Vannak terméſzetes Tsudák-is. És a' mint Juliska beſzéllette, maga a' Törpe-is azt mondotta, hogy az ö Tudománya a' Terméſzet' titkos Erőjinek Esméretén épül.

Jól van! Jól van! de Törpe: és én ſzerentsétlen Leány vagyok. Ezt mondván, zokogva fel 's alá mentem a' Szobában.

Nem gondolod-meg kedves Leányom! hogy Életedet meg-tartotta, hogy mind ketten Háládással tartozunk néki. De hald-

meg

meg édes Gyermekem! a' Törpének Tsudatételei eggy Gondolatra vezetnek, a' melly annál hihetőbb léſz elöttem, mennél jobban meg-fontolom. Hát ha a' Törpe éppen rút nem vólna, hát ha azt a' Formát tsak azért vette-vólna-fel, hogy meg-próbálja, ha megnyerheti-é Szeretetedet a' külső Formáraváló Nézés nélkül; ha Tudománya, Hatalma, Jóſzívűsége nem téſzen-é mélyebb Bényomást Szívedbe, mint ſem rút Képe?

Hiſzi-é azt kedves Aſſzony' Anyám?

Igen! és nem Ok nélkül. Nem beſzélltе-é Juliska, hogy a' Törpe el-válván töletek azt mondotta, hogy ne bánd-meg Válaſztásodat, mert nem az Ö, a' minek látſzik lenni? Ezen Szavak az én Ítéletem ſzerínt olly világosak, hogy ſemmi Magyarázat nélkül ſem ſzükölködnek.

De hogy vehetne-fel más Formát a' magáén-kívül?

A'

A' felöl ne tudakozódj. Az, a' ki Medvéknek parantsolhat, a' Kőſziklából Vízet hozhat-ki, könnyen meg-tsalhat eggy Leánykát Szemfény-veſztés által.

Az utólsó Vígaſztalás többet tett, mint a' többi mind öſzve. Kezdettem magamat meg-tsendesíteni. Bóldog Ki-nézések nyíltak elöttem a' Jövendőbe. Munkás Képzelődéſem hozzá-tóldotta a' többit, és magát a' Törpét-is ſzéppé tette elöttem. Azt a' Hatalmat, a' mellyet a' véle-való Öſzve-köttetéstől vártam, most nagyobb Kívánsággal óhajtottam.

A' Törpének eggy ſzép Ifjúvá-való Által-változása már nem vólt hihetetlen elöttem, hasonló Példákat elégſzer olvastam a' Tündér-mesékben. A' régi képtelen Gondolatok ismét fel-támadtak bennem nagyobb Erővel mint az-elött, mivel-hogy azoknak Valósággá-való Lételeket láttam az Erdőben. Ezen Képzeleteket meg-akartam egygyeztetni az Okossággal, és az által még veſzedelmesebb lett.

Eſzembe jutott, hogy az F*né' Könyvtárában külömb-féle Könyveket láttam a' Terméſzet' titkos Eröiről, a' nálunk felsöbb Valóságokkal-való Társalkodásról. Ezen Könyveket, a' mellyeket az-elött fel ſem vettem, most elé-kerestem, és különös Szorgalommal olvastam. Keveset, vagy ſemmit ſem értettem belölök, és a' miá még jobban vágyodtam ezen Titkok' belsö Értelmére. Sok Olvasásom után, tettem némelly Elömenetelt, vagy leg-alább úgy látſzott. Az Embereknek az elementáris Lelkekkel-való Eggybe-kötések, a' Szilfeknek, és Salamandereknek a' Föld-leányival-való Öſzve-házasodások, és több képtelen Dolgok megfoghatóknak, és végtére világosoknak látſzottak nékem lenni. A' Tündér-mesékből merített Képzeleteim egyeledvén hasonló Álmaimmal újj Tündér-világba helyheztettek, a' mellyben éltem, és éreztem egyedül.

Azonközben el-tölt harmad-fél Eſztendö, a' nélkül, hogy a' Törpe meg-jelentt-vólna. Már kezdettem Szerelmének Tüzessége felöl

kételkedni, és gyanakodni, hogy ö nem Salamander, jóllehet Reménységemet nem veſztettem-el, hogy leg-alább a' Szilfek' Nemzetéhez tartozik. Nem nézvén mindazáltal Késedelmét, és Hidegségét, fel-tettem magamban, hogy elsö Fel-tételem mellett állhatatosan meg-maradok, és változatlan Hüségem által meg-mutatom, hogy a' leg-jobb, leg-ſzebb, és leg-tüzesebb Szeretöt érdemleném-meg.

Az én Fel-tételem nagy Próbának vettetett-alája. Gyönyörü tavaſzi Estve vólt, midön a' Kertben eggy ſzép Rózsa-fa Levelezete alatt, kedves Álmodozásokban merülve ültem . . . Történetből Zsebembe nyúlván, eggy öſzve-tekergetett Papiros akadott Kezembe. Hírtelen ki-rántván azt, láttam, hogy arany Betükkel vólt írva. A' Hóld tellyes Fénnyében lévén, minden Nehézségnélkül olvashattam azt: „Gyönyörü Leánya „ a' Földnek, leg-ſzebb Nemed közül! ſok„kal nemesebb, és kellemetesebb, mint ſem „ hogy Földi-ſzerető vágyódhatna Szerel-

„ medre, végyed itten Hüségedre-való Es-
„ küvését egy néked eddig láthatatlan Va-
„ lóságnak, de a' melly ſzüntelen körülöt-
„ ted lebeg, és Örömet, és Szerelmet ſzív
„ Tekínteteidből. Ah! még meg-nem jelen-
„ hetek elötted testi Boritékomban, de nem
„ ſokára édes Kellemeid' Szemlélésében el-
„ merülve fogſz meg-látni. "

Fennyen vertt Szívem ezeknek Olvasására. Közelgetni látſzott leg-bóldogabb Kívánságaimnak Bé-töltése, tartózkodva, és visgálódva tekíntgettem magam körül, a' láttatlan Szeretönek Ohajtozásait láttattam érzeni, hallottam tsendes Sohajtásait; futó, ſoha ſem érzett Tűz posgott Ereimben és Érző-inaimban, tsendes Borzadozások követték azt, fel-állottam, és ismét le-rogytam a' Gyep-ſzékre. . . . Erőſzakos, de bóldog Állapot vólt.

Az Érzéseknek Soksága Gondolatokat ſzült. A' Gondolatokkal azonnal Kétségek, és Nyúghatatlanságok ſzállottak-bé Szívembe...

be . . . Még eggyſzer meg-olvastam a' Levelet, és Tsalárdságot vélvén benne, azonnal F*néhez ſiettem.

Ő meg-erősített elébbeni Vélekedésemben. Ez a' Levél Baldinótól jön, mondá ő, meg-akarja Hívségedet próbálni. Julis ellent-mondott, azt állítván, hogy más Szerető akarná ez által a' Törpét ki-tolni . . . Akármellyiknek lett légyen-is igaza, én ſzoros Állapotban vóltam. El-végeztem, hogy ſzorgalmatosan vigyázok magamra. De a' Nyugodalom el-távozott tölem. Éjjel, Nappal kínzott az ígért Képnek Ohajtása.

Harmadik Reggel, ezen Történet után, felébredvén, eggy Arany-lántzot találtam Nyakamon, és azon eggy Mignature (Minyatür) Festést Gyöngygyel ki-rakva . . . ollyan vólt, mint eggy Angyalnak Képe. Ennél gyönyörüségesebb Meg-lepést nem lehet gondolni. A' Festés eggy ifjú Juháſzt ábrázolt, Fejérben öltözve, kék Bodrokkal: tsak Derékig vólt le-festve, de az én Képzelödésemnek elegendő

dö Matériája vólt, hogy ezen mennyei Képet egéſzſzé tsinálja. Eggy Ifjú, a' ki allig lépett-ki a' gyermeki Eſztendökből, a' kinek Ortzáján az aſſzonyi Gyengeségnek minden Kellemetességei, a' férjfiúi Szépségnek Virágával eggyesültek; nemes Tekíntete, kék Szemei, Szerelemért látſzattak esedezni; Szájjából Sohajtás ki-lebegni; ſzöke Haja Vállain bodrozott, . . . a' Képen el-ofzlott mesterséges Világosság, a' Bé-nyomásnak Erejét nagyobbította.

Minekutánna én . . . keveset gondolkozván azon Tsudáról, a' melly által ez a' Kép Nyakamra jött, hanem el-ragadtatván, és meg-lepettetvén annak Szépsége által, Szemeimet ſokáig legeltettem vólna annak Nézésén, fel-költöttem Julist, a' ki az én Szobámban hált, és meg-mutattam néki azt. Ö nem kevésbé látſzott el-ragadtatni, és tsudálkozni rajta. Hol vette a' Kis-Aſſzony ezt a' Képet, kérdé végtére? . . . Én megvallottam, hogy nem tudom . . . Erre eggy Szót ſem ſzóllván ki-ſzaladott, és kevés Idö múl-

múlva F*névei viſſzá-tért. . . . Mit hallok (fel-kiáltá F*né bé-lépvén) igaz-é? Én eleibe-tartom a' Képet. Ö is úgy látſzott, hogy egéſzſzen el-bámúlt annak Látásán . . . Kedves Leányom! Te bóldog Tsillagzat alatt ſzülettél; én úgy vélem, hogy ez a' Baldinó' valóságos Képe. Én pedig . . . fel-kiáltá Julis, azt tartom, hogy azé az új Szeretöé, a' ki Baldinót ki-akarja vetni.

A' Bizonytalanság ſzorongatott, jóllehet mind a' két Vélekedés, de kiváltképpen az első bóldoggá tett, ha különösen arról gondolkoztam. A' második Vélekedés tsak akkor talált Helyet, midön a' ſzép Esméretlennek annyi Hatalmat tulajdonítottam, hogy Baldinót hajlani kénſzeríthesse. De midön az a' Gondolat ötlött Fejembe, hogy a' Törpe örökké Törpe marad, a' ſzép Esméretlennen győzedelmeskedik, és ezt örökre elveſztem; akkor Fájdalmaim a' Kétségbeeséssel határoztak, és tsak az a' Gondolat vígaſztalhatott, hogy maga Baldinó az a' ſzép Esméretlen. Ezen ide's tova-való Haj-

lásrak Állapotja még kínossabban tétettetett az által, hogy nem tudtam mit tsináljak a' Képpel, éppen azért, hogy nem tudtam ki' Képe, és Ajándéka. Attól tartottam, hogy talán ki-akarták az által tzirkálni el-rejtett Hajlandóságimat, féltem a' láthatatlan Szemlélöktől . . . Még-is Akaratom ellen-is a' Képhez vonfzottak Szemeim, és belső Jólérzéssel nyugodtak azon . . . fzűntelen fzemléltem, és tsókoltam vólna azt.

Hofzfzas Gondolkozás után fel-találtam, miképen öntsem-ki fzabadon Érzékenységeimet, a' Kép eránt, a' nélkül, hogy akármelly Esetre Baldinó eránt Hitetlenséggel ne vádoltathassam. „ Szeretömnek drága „ Képe . . . fel-kiálték én, Számhoz nyom„ ván azt . . . te, vagy az te! és ez a' „ Baldinó' igaz Képe. Miért késik ő ebben „ meg-jelenni Mátkájának? De, te tőle jöfzfz „ fzerelmes Ajándék, véled közlöm hát Sze„ relmemet, a' mellyet véle magával nem „ közölhetek. " Efféle magános Befzédeket gyakran tartottam, indúlatosan tsókol-

gat-

gatván a' Képet, úgy, hogy Baldinó maga is örvendett vólna rajta, ha láthatatlanúl meg-lepett-vólna. Azon fzerelmes Indúlatok, a' mellyeket a' Képre veſztegettem, valóban az Originálist tárgyaztak, . . . akár Baldinó, akár más valaki lett légyen az; jóllehet az elsö, Napról-Napra hitelesebb lett előttem.

Igy tölt-el eggy Eſztendö le-írhatatlan Örömök köztt, mellyeket a' Kép, és az által okozott El-ragadtatásaim fzültek. F*né Tudtomra adta, hogy vélem, és Julissal eggyütt, valamelly mefzfze-lévö Attyafiát akarná meg látogatni. Én akkor tízen-negyedfél eſztendös vóltam. Negyed Nap-múlva el-indúltunk. Ezen Útazás az Eſztendö' legfzebb Réfzében esett, és igen víg vólt. Harmadik Nap Estve el-értünk, és igen barátságosan fogadtak-el bennünket. A' Ház' Aſzfzonya Kedvére fzokott élni, és hízelkedve dítsérte Képemet, és Szépségemet. Az efféle Hízelkedések, és minden-féle Mulatságok köztt, tsak hamar el-tölt nyóltz Nap.

Ha néha F*né Attyafiával magánosan beſzélgetett, ſétálni mentünk Julissal a' körülfekvő ſzép Vidékekbe. El-menetelünk elöttvaló Este, eggy Berekbe vetödtünk, a' melly Kellemetessége által már régen tsalogatott bennünket. Még nem ſokáig mulattunk benne, a' midön távolrúl egy Sip-ſzót hallottunk. Eggy-másra néztünk, és Szemeinkből ki-tetſzett, hogy mind ketten óhajtunk a' Sip-ſzóhoz közelíteni. A' felé íntéztük Lépéseinket, és el-értünk eggy Sövénykerítéshez, mellynek Bé-menetele nyítva vólt. Bé-mentünk . . . Igézö Ki-nézés! . . . azt véltem, hogy egy Tündér-kertben vagyok, olly nagyon hasonlított az azokhoz a' Rajzolatokhoz, a' mellyeket a' Tündérmesékben olvastam. A' Kerítésnek Közepén állott eggy Vár, a' melly ha Gyémántból nem vólt-is, még-is Pompája, és Szépsége által, Bámulást indított, én bennem pedig, gyermeki Idömnek minden Álmodozásait feltámaſztotta.

A-

Azonban vettük-éſzre, hogy közelébb jöttünk a' Sip-ſzókhoz, a' melly eggy Rózsa-bokorból látſzott ki-hangzani. Tsudálkoztunk rajta, hogy ſehol ſenkit ſem láttunk; mindenütt mély Halgatás vólt; egyedül tsak a' Sipnak Hangjai hatták-meg a' Levegöt. Tsak eggynehány Lépésekre vóltunk már a' Rózsa-bokorhoz, és a' láttatlan Sipoló még kellemetesebben fújta Sipját. Úgy látſzott, mintha a' ſzerentsés Szerelemnek Reménységeit akarta-vólna ki-nyomni, de mesterséges, és gyönyörü Változtatások által, tsak hamar panaſzolkodó Hangokra fordúlt Nótája. A' Filemilék tsendesen halgatták, és az Est-ſzél figyelmezve megállította Lengedezését. A' Hangok Beſzéddé látſzattak változni, olly mesterségesen tudta az Érzékenységeket ki-fejezni. Soha ſem hittem vólna, hogy olly mennyei Muzsika ſzármazhat eggy Sipból. Némán, és édes Bámulásban merülve állottam, Mellyemet ſzokatlan Érzések emelgették . . . Óh! Szerelem vólt, a' mit az igézö Sip hangoz-

tatott, és Szerelem vólt, a' melly Szívemnek minden Húrjain viſzſzá-hangzott.

Hírtelen meg-némúlt a' Muzsika. A' Rózsa-bokor mozgott. Eggy Juháſz, fejér, kékkel bodrozott Ruhában, Kezében Sipját tartván, jött-ki belőle . . . keményebben Szemébe nézvén, láttam, hogy az én Képemnek Originálisa; el-ájúlva a' Földre le-rogytam.

Fel-ébredvén, eggy nagy pompásan meg-világosított Palotában, eggy fejér Párna-ſzéken találtam magamat; Julis Helyre-hozásommal foglalatoskodott, körülöttem eggy Sereg Szilfek, és Szilfnék állottak, a' kik, mihelyt fel-ébredtem, mindjárt tántzolni kezdettek. A' Juháſzt haſzontalan keresték Szemeim.

Hol vagyunk? mondám Julisnak. Tudom-é én? de (Fülembe ſúgván) azt vélem, hogy jó Helyen vagyunk. . . . Eggyſzerre meg-ſzűnik a' Tántz és Muszika; a' tántzoló

ló Sereg el-bomlik, annak Közepében megjelenik a' Juháſz, és eggy Jelt adván, el-oſzolnak a' Szilfek és Szilfnék, eggyedűl a' Juháſz, Julis, és én maradunk-benn.

Különös Méltóság, és Kellemetesség vólt Ortzáján, midőn hozzám közelített. Nyughatatlanúl tudakozódott Hogy-lételem felől... Életemben ſoha ſem hallottam gyönyörűbb Férjfi-hangot. Feleletem által tsak el-nem ragadtatott. Eggy Térdére le-térdepelvén, és Kezemet meg-tsókolván, érzékenyen állította, hogy e' mái Nap, a' melly engem' az ő Lakásába vezetett, kegyetlen Sorsával meg-békeltette.

Még mindég Lábaim előtt térdeltt. A' mi Szívemben elő-fordúlt, azt inkább lehet gondolni, mint ſem le-írni. Azonban láttam, hogy valamelly Beſzéd feküdött Nyelvén, a' mellyet allíg tudott tartóztatni. Szemeinek Tüze Szerelmet látſzott vallani, a' mellyen való Örömöm ſzint' olly nagy vólt, mint azon-való Félelmem, hogy nem tud-

tam, ha Baldinó vagyon-é elöttem, vagy valamelly más Teremtés. Rövid Meg-fontolás után, győzedelmeskedett a' Félelem, és arra határozott, hogy a' Juhász' Szerelem-ajánlását el-kerüljem. Tehát fel-állottam, és midőn le-hajlottam, hogy a' Térdelöt fel-emeljem, kértem eggyszer 's mind, hogy botsásson-el, mivelhogy az Anyám törödne hoszszas Mulatásom miatt.

A' Juhász hátra lépvén, ah! tölem szalad, (mondá) nem az Annya miatt, hanem én miattam. Az a' Rettenés-is, a' mellyet elsö Látásom okozott, azt mutatja, hogy Kedve ellen vagyok. Melly igen meg-tsalattattam! Az a' Nyájasság, a' mellyet Képem eránt mutatott, kedvezöbb Hajlandóságokat reméltetett vélem. Melly igen meg-tsalattattam!!

A' Szemérem, a' melly ebbe' Szempillantásba' el-borította Ortzámat, meg-győzhette arról, hogy meg-nem tsalattatott. Meg-háborodásom még jobban nevelödött, látván

ván a' Fájdalom' Nyomdokait a' Juhász' Képén, a' melly még több Kellemetességet nyert az által, és kevésben múlt, hogy a' Szánakodással eggyesült Szerelmem el-nem árúlta magát. Hogy helyre-hozhassam magamat, kérdém a' Juhászt, ki légyen, és kinek hívják? Ezen Hibám meg-háborította. Kis Asszonyom! . . . azt mondja eggy kevés Halgatás után . . . mit használhat az én Nevem ott, a' hol egyedül a' Szívnek kell beszéllni? Kérem, kérem, mondám én gondolatlanúl, a' Névtöl igen is sok függ. Sajnálom tehát felelé ö, félre-fordúlván, hogy az én kegyetlen Sorsom meg-tíltja, magam bövebb Ki-nyílatkoztatását. Erre meg-fújta Furollyáját, és eggy Sereg Szilfek, és Szilfnék égö Szövétnekekkel tódúltak-bé az Ajtón. A' Juhász el-tünt.

Ezek a' Palotából ki, eggy Rend, pompásan el-készült Szobákon keresztül, Márvány-léptsökön, egészszen a' Földig, onnan pedig a' Kertbe vezettek, a' melly a' Szövétnekek' Tüze által meg-világosíttatván,

ván, ígérő Kellemetességet mutatott. A' Kapúnál hátra-maradtak a' Szilfek, és tsak kettő kísért bennünket halgatva, a' Berek' Széléig, a' hol Fáklyájokat el-óltottak, és viſzſzá-tértek.

Közép Útunkon öſzve-találkoztunk F*né-vel, a' ki Barátnéjával eggyütt elönkbe-jött. Meg-látván bennünket, Örömökben fel-kiáltottak, mondván, hogy már minden-felé kerestenek bennünket. Mi el-beſzélltük Tsudatörténetünket. Hálá Istennek! . . . fel-kiáltá utóljára az F*né' Barátnéja . . . Hálá Istennek! hogy olly ſzerentsésen meg-ſzabadúltak; el-felejtettem meg-ínteni, hogy abba a' Berekbe ne menyjenek; ſok rút Dolgokat beſzéllnek a' felöl, és a' körül-belöl Lakók közül ſenki ſem mér még tsak belé-is lépni. Innen Alkalmatosságot vett, hogy az Aſztalnál efféle Históriátskákat beſzélljen, a' mellyeket én keveset vettem-fel, mivelhogy tulajdon Történetem egéſzſzen el-foglalta Fejemet. Az Éj' nagyobb Réſzét Alom nélkül

kül töltöttem-el. Következendő Napon pedig el-útaztunk.

Gyakran viſzſzá-néztem a' Berekre, és tsendes Sohajtásaim repültek a' ſzerelmes Vidék felé. Örömest viſzſzá-tértem vólna még eggyſzer oda, de ſzégyenlettem azt meg-vallani. Óh! viſzſzá-nyerhetetlenül el-veſztettem Szívemet ezen Vidék' Lakójánál. F*né, a' ki azt éſzre-vette, ismét igyekezett arról meg-győzni, hogy a' Juháſz és Baldinó eggy, és dítsérte eránta-való Magam-viselését. Julis pedig azt állította, hogy a' Törpe, és a' Juháſz két külömbözö Valóságok, és hogy keményen bántam a' Juháſzſzal. Igazat ſzóllván, magam leg-inkább nem elégedtem-meg Magam-viseléſével; úgy képzeltem azt, mint gyermekest, kegyetlent, és Végemmel-ellenkezőt; tartottam attól, hogy a' Juháſzt meg-keserítettem, meg-sértettem, és örökre el-idegenítettem magamtól. Mit nem adtam vólna érte, ha még eggyſzer beſzéllhettem vólna véle?

Azon-

Azonban harmadnapi Utazás után, ſzerentsésen haza-érkeztünk, de a' ſzép Juhász miatt való Nyughatatlanság, bé-kísért Lakó-helyembe, és keserükké tette Napjaimat. Utóljára Képén akartam jóvá tenni a' rajta tett Meg-bántást; tsókóltam, ſzorongattam azt, ezer meg ezer Nyájasságokat mondottam annak, abba Reménységbe, hogy ötet meg-vígaſztaljam, és meg-békéljek véle, ha talán láttatlanúl jelen-vólna. Hízelkedtem magamnak, hogy talán meg-is fog-látogatni. De áh! haſzontalanúl! Már közelgetett tízen-negyedik Eſztendöm, és avval az Idö, a' mellyet Öſzve-kelésünkre rendeltt a' Törpe.

Itt meg-kell jegyzenem, hogy én idején értem. Testi és Lelki Tehetségeim eggyforma Hírtelenséggel fejtödtek-ki . . . de mindegygyiket meg-elözte Szívem' Formáltatása. Idején tanúltam a' Szerelmet esmérni, és ez a' veſzedelmes Indúlat, még Gyermekségemben kereste azt a' Tárgyat, a' mellyet azután késü talált-fel a' ſzép Juhászban; de

de annál hevesebben és erösebben fogta-el azt. Már az elött, minekelötte Képét, vagy ötet magát láttam vólna, régen lebegett hasonló Tárgy Képzeletemben; és ha a' Törpét rútabbnak néztem, mint ſem valóban vólt, azt nem egyedül jó Ízlésemnek, és Érzékenységeimnek tulajdonítom, hanem inkább annak, hogy olly igen ellenkezett a' képzeltt Tárgygyal. Minthogy az Ember könnyen el-hiſzi azt, a' mit kíván, mindég avval vígaſztaltam magamat, hogy a' Törpe a' ſzép Júhászнak All-ortzája, a' mellyet ö annak idejében le-téſzen. De ez a' Vígaſztalás Keserüséggé kezdett változni, midön a' Törpétöl az Öſzve-kelésre rendeltetett Idö közelgetett. Az a' Félelem, hogy talán megtsalt Hiedelmem, nagyobb vólt most ſokkal, mint Reménységem. Annyira meg-változtatta Szívemnek Állapotját, a' meg-válaſztó Szempillantás! . . .

Eggy Reggel, midön öltöztem, Elö-kötömnek Zsebében eggy Kúltsot találtam, Papirosban takargatva. Ki-bontván azt, e' kö-

következendö aranyos Betükkel írtt Szókat találtam rajta. „ Kedves Leányka! ha Sze-
„ relmesedet látni, és véle befzéllni akarfz,
„ hálj ez Éjjel Julissal a' Domb alatt lévő
„ Barlangban. A' Kö-falnak bal Óldalában,
„ három Lábnyi Magasságra a' Földtöl,
„ nem mefzfze az Ajtóhoz, találfz egygy
„ könnyen-álló Követ, a' melly a' Zárt fe-
„ di. Nyísd-fel azt, evvel a' Kúltstsal. De
„ tsak akkor nyísd-fel, midön a' Fekvés'
„ Ideje el-jön. Ne félj femmit édes Le-
„ ánykám!

Tsak nem meg-bódúltam Örömömben. A' Szerelmesnek Neve alatt, eggyedül a' Júhászt képzelhettem magamnak. Majd a' Papirost, majd a' Kúltsot tsókolgattam. Bé-rohantam az F*né' Szobájába, Nyakába borúltam, Képemet Képére nyomtam; eggyet fe fzóllhattam, hanem a' Kúltsot, és a' Papirost Kezébe adtam.

El-olvasván azt, meg-ölelt. Úgy látfzott, hogy Szívére vette Szívemnek nagy Ér-

Érzékenységét. Jó Szerentsét! Kedves Leányom! látom, hogy közel vagy tsudálatos Történeted' Ki-fejtödéséhez, talán még ez Éjjel meg-világosíttatol a' Juhász által fe-löle.

Úgy fájt az a' Talán, hogy Sírásra fakadtam. Miért fzaggatja-öfzve Bóldogságomat, mondám én, miért rettent Talánja által? Ha ez Éjjel a' Törpe . . . de hifzem nem lehet! . . . Lássa tsak, ezen arany Betükben nem ugyan azon Vonások vannak-é, mint azokban, mellyek a' Juhász' Képét ígérték . . . ki Írása ez egyébé, hanem ha az övé? Óh Gyermekem! közbe-fzólla F*né, hifzem én-is úgy tartom, és annyival inkább, mert én a' Juhászt Baldinónak gondoltam. . . . Addig befzélltt, hogy végre meg-nyugofztaltt. Julis, a' ki éppen érkezett, mindent el-követett, hogy meg-vídámíttson. Mind hárman a' Barlanghoz mentünk, a' Követ, melly alatt a' Zárnak kell-vala lenni, keresni.

Ez a' Barlang Gyermekségemtől-fogva figyelmetessé tett, de F*né róla semmit sem mondhatott. Sok róla a' Hír, mondá ö, de ki hiszi azt? Más Móddal ki-nem tanúlhattuk, mert a' Barlangnak Vas-ajtaján nem vala Zár, és így ki-nyítni sem lehetett. Melly nagyon örültem, hogy az a' Levél kijelenté azt a' Titkot, hol kell a' Zárt keresni. Meg-is találánk azt, mihelyt a' Követ fel-emeltük. De mivel meg-vólt tíltva, hogy Le-fekvésig fel-ne nyíssuk, meg-elégedtünk annak Fel-találásával.

Mindég jobban-jobban kívánkoztam a' belső Részét a' Barlangnak meg-látni. Ennek kell tulajdonítanom, és inkább annak a' Reménységnek, hogy majd meg-látom szeretett Juhászomat, hogy minden Félelem nélkül tíz Órakor Julissal eggyütt a' Barlanghoz siettem. Vólt véle Gyertya Lámpásba', de szükségtelen vólt Gondoskodásunk, mert már az eggy Méts által, a' melly eggy Értz-tükör alatt égett, meg-vólt világosítva. A' Falak Ég-szín Szönyeggel vóltak bé-

bé-vonva. Ollyan Színü kárpitos Ágy, és eggy Párna-szék fejér Atlaszból, 's négy Székek: ebből állott a' Házi-eszköz. Egyébaránt paraditsomi Illattal tellyes vólt az egész Barlang, a' melly öblösebb vólt, mint kivülről gondoltam vólna.

Itt vólnánk tehát (el-kezdé Julis mosolyogva minekutánna eggy kis Idö múlva állottunk, 's széllyel-tekíntettünk vólna) 's tehát ez az a' Titkokkal tellyes Hely, a' hol Tsuda-történeteinket ki-álljuk. Noszza Kis-Asszonykám! mint a' jó Katonák, recognostzirozzuk tsak meg a' Vidéket, és gondolkozzunk a' Sántzolásról-is. Vévén Julis a' Lámpást, meg-szemléltünk minden Szegleteket, meg-tapogattuk a' Falakat, meg-néztük az Ágy' Környékét, meg-vi'sgáltunk mindent, és azután bé-zártuk az Ajtót belölről.

Már most, mondá Julis, Emberektől nem tarthatunk, és ha az a' Valóság, a' melly Látogatását ígérte, nem bír azzal a'

Hatalommal, hogy a' Kúlts-lyukon vagy a' Kö-falon kereſztül-bújhasson, bizonyosan tsendesen alhatunk ez Éjjel. Azomban mondá tovább tréfálódva . . . akárki hívta-is ide a' Kis-Aſſzonyt, meg-kell vallani, hogy Világot látott. Nézze tsak azt a' Pih-ágyat, annál ſzebben, puhábban, gyönyörübben ſoha eggy Kis-Aſſzony ſem háltt. . . . Engem' nem fog Álomra tsalogatni, mondám én . . . És miért nem? kérdé Julis. Talán ſzomorkodik az ígért Látogatás miatt? Megkell vallanom Kis-Aſſzonyom, hogy nékemis reſzketett a' Szívem arra a' Gondolatra, hogy eggy Éjjet ebbe' a' roſſz hírű Barlangba' kell tölteni, a' mig azt tsak Szó-beſzédből, és külsö Formájáról esmértem. De már moſt nem bánnám, ha örökös Háló-helyem lenne-is. Tsak nézzen-körül kérem a' Kis-Aſſzony! fontolja-meg ezen Hely' Nyájasságát, annak eggyes, de jól válaſztott Belsö-eſzközeit, ſzívja-be ezen mennyei Illatot, és azután vallya-meg, ha lehet-é ennek Birtokosa valamelly Gonoſz? Mindenek felett pedig fordítsa Figyelmetességét

ezen

ezen Ég-ſzínű Falakra, és á' fejér Kanapéra. Nem tudná-é ki-találni kinek kedves Színe a' fejér és kék? nem emlékezik-é eggy Juháſzról fejér Ruhába', kék Bodrokkal? Miért pirúl? Még-is ſzomorkodik az ígért Látogatás miatt? Kis-Aſſzony! hanemha egéſſzen meg-tsalattattam, ma igen ſzép Történeteket érünk.

Efféle Lotsogások köztt el-tölt az Éjnek eggy Réſze. Végre reá-engedtem magamat beſzéllni, és az Ágyra feküdtem, de Ruhástól eggyütt. Julis a' Kanapéra düllött, és tsak hamar el-aludott. De az én Szemeimre leg-kissebb Álom ſem jött. Szüntelen az Ajtóra ſzegeztem azokat. Jóllehet Ágyam megett vólt fel-tsinálva a' Méts, még-is annak Világánál végig láthattam a' Barlangot. Allig várhattam Szerelmesem' Érkezését, nem tudtam még-is meg-fogni annak Módját, mivelhogy nem láthattam-által ſemmiképpen, hogy hol, és miképpen jöhetne-bé.

De az én Gondoskodásom fűstbe-mentt, mert hírtelen el-aludott a' Világ, engem' Nevemen ſzóllítottak, a' Barlang ismét meg-világosodott, és . . . a' ſzép Juhász Ágyam elött állott.

A' hírtelen Meg-lepés, és Öröm miatt ſemmit ſem érthettem azon édes Szavakból, a' mellyek ékesen-ſzólló Szájjából folytak. Egyedül azt vettem-észre, hogy érzékenyen köſzönte azt, hogy Hívatalát meg-nem vetettem. De tsak hamar le-borúlt elöttem, és tűzes, de illendő Módon ki-jelentette Szerelmét. Képén Félelem és Reménység eggyesült eggymással, midön Feleletemet várta, esedező Állása, Szemeinek kellemetes Tűze . . . mind meg-eggyeztek, hogy Viſzont-ſzeretetemről-való Vallás-tételemet ki-tsalogassák tölem. Szerentsére még-is előre meg-fontolván minden lehető Történeteket, a' mellyek ezen Barlangban rajtam eshetnek, előre el-kéſzítettem magamat az illy Esetre, és el-végeztem, hogy Baldinó eránt vigyázva viselem magamat, a' Juhász-

ſzal

ſzal pedig nem bánok olly keményen, mint elsöben. Meg-vallottam tehát néki, hogy ha ſzabad vólnék, ö vólna egyedül, a' kit válaſztana Szívem, de hogy már Baldinónak adtam vólna Kezemet, és így már a' Kötelesség meg-tíltaná más Szeretetének Helyt adni . . . Hát ha Baldinó nem vólna, fel-kiáltá a' Juhász, Kezemet meg-ragadván, vagy ha . . . . ' én magam vólnék Baldinó, ide adná-é Szívét és Kezét? Az az Igen, mellyet erre Kérdésre feleltem, hangosan és Elevenséggel vólt mondva. . . . Meg-van a' mit ohajtottam, fel-kiáltá a' Juhász, és fel-ugorván, heves Tsókot nyomot Ajakimra.

Nem tudom, mint valék ebbe' a' Szempillantásba' . . . eggyſzerre kemény Mozgásokkal vert Szívem, a' mellyet eggy édes El-olvadás követett, mellyben egyebet nem éreztem, hanem tűzes Képét Képemen. . . . De eggyſzerre el-ſzakaſztotta magát tölem a' Juhász, gyötrődve ide 's tova nézett, le-rogyott, és ſzörnyű Indúlattal Kezemet dobogó Mellyére nyomta, azután fel-ugorván,

 és

és ismét gyötrődve körül-nézvén : Aha kegyetlen Lélek! . . . azt mondá rebegve . . . érzem Közelítésed' Munkáját . . . ne rettenjen-meg Kis-Aſſzonyom! . . . *nem ſokára nem fogok annak látſzani, a' mi vagyok* . . . El-változásom' Ideje. . . .

Meg-némúlt, a' Görtsök öſzve-kezdették húzni, minden Tagjai reſzkettek, Tsontjai ropogtak . . . a' Világ el-aludott, a' Villám dörgött, a' Barlang ismét meg-világosodott, és a' ſzép Iffjú' helyébe a' Törpe állott Ágyam előtt.

Fejér Ruhában kék Bodrokkal állott előttem, keservesen nézett reám, és Időt hagyván, hogy Ijedésemből magamhoz jöjjek, bizonytalan Lépésekkel közelített hozzám. Bóldogtalanságomnak Tanúja! Jegyesem! kedves Barátném! ſzeretheti-é Baldinót ebbe' Formába'-is ? Keveset gondolkozván, erős Igen-nel feleltem. Erre Örömmel fel-emelé Kezeit az Ég felé: Baldinó! mondám néki, világosítsa-meg azokat a' Tsudákat, a' mellyeket most láttam!

Igen-is! felelé ö, sőt még Életem' Históriáját-is hallja-meg rövideden. . . . Le-ült eggy Székre Ágyam mellé.

Engem' (el-kezdé) olly Betsűlettel illet Kedvesem! hogy az Elementaris Lelkek közé ſzámlál, de nem akarom meg-tsalni, én Testből, és Vérből állok, mint Maga; hanem más Tsuda-èröim köztt avval-is birok, hogy némelly Környűl-állások köztt láthatlanná tudom tenni magamat, és az én Testemnek mások felett nints egyéb, hanem tsak az a' ſzerentsétlen Elsősége, hogy gyakran ſzép Formája ezen rútra változik, a' mellyet most maga előtt lát. Az Atyám híres Muzsikus vólt, Szerſzáma a' Sip vala. Szépsége, és Tudománya által mindeneknek, de kivált a' Szép-Nemnek Szívét meg-nyerte, egyedűl az övé maradott ſzabadon. Ezen Hidegség tsak nem Kétségbeesésre vitte a' Környék' Szépeit. Hogy lehet . . . fel-kiálták; olly ſzépnek lenni, és olly érzékenynek látſzani, mint ez a' Sipos és Szívet nem viselni Kebelébe'! De valóban

hordott ő Szívet Mellyében, de nem az ő Számokra vólt rendelve. Haſzontalan ſzedték-öſzve minden Mesterségeket, hogy Szerelemre gerjeſzſzék; tsak támaſztani, nem érzeni tudta ő azt. Boſzſzú-állást esküdtek ellene, de Haragjokkal úgy jádzott mint Szerelmekkel. Sipjának ígéző Hangja majd Boſzſzú-állásra indította, majd olvaſztotta Szíveket, ſzinté úgy gerjeſztette Szerelmeket, a' mint tehetetlenekké tette öket, hogy néki árthassanak. Ez a' Tapaſztalás olly bátorrá tette, hogy Kedvére patzkázott a' Szép-Nemen. Azonba' meſzſze vitte Bátorsága, és eggyſzer minden Tudománya ſem ſzabadíthatta vólna meg a' Trátziai Orfeus' Szerentsétlenségétől, ha felsöbb Hatalmasság nem vette vólna Óltalmába.

Egy Szilfné belé-ſzeretett, és e' vólt Szabadítója. Ahoz-való Szeretete vólt Oka, az ő a' Föld-Leányaihoz-való Hidegségének. Mit mondjak ezen Szilfnénak mennyei Szépségéről! Oh Kedvesem! többet nem mondhatok, hanem hogy olly ſzép vólt ... mint Maga. El-

Ez a' hízelkedő Dítséret okozta, hogy a' Törpét jobban ſzembe-vettem, és most éppen nem látſzott olly rútnak, mint az előtt.

El-halgatom (mondá Baldinó) azon ſok Történeteket, mellyek az Atyám' és a' Szilfné köztt-való Szerelemből ſzármaztak, és a' mellyeket nékem a' Szilfné gyakran elbeſzéllt. A' Dolog' Vége a' vólt, hogy az Atyám el-vette. Én vóltam elsö, és utólsó Gyümöltse Házasságoknak.

Azt meg-kell jegyzeni, hogy a' Szilfnét Férjhez-menetele előtt eggy a' Fö-elementáris Lelkek közül ſzerette, a' ki az Atyámnak Úttyába vetette magát. Szörnyen lángolt Szerelme a' Szilfnéhez, de ez ſemmit ſem érzett eránta ... a' ſzép Sipos lobbantván-fel Tüzét Szívébe'. Ígéző Hangjai Sipjának le-tsalták abból az Orſzágból, a' mellyben lakott, és a' leg-elsö Tekíntettel el-veſztette Szívét a' Szilfné. Ez a' Szeretet, a' melly Eredetébe' eggy Szempillantás-

nak

nak Munkája vólt, eggy vólt a' leg-tűzesebbek, és leg-állandóbbak közül, a' melly minden Próbáit a' Léleknek állhatatosan kiállotta. Lehet képzelni, hogy ez minden Eſzközöket ki-keresett, hogy a' Szilfnének Viſzont-ſzerelmét ki-fatsarja, és hogy eggy Valósággal, a' mellynek olly ſok Eſzközök állanak Hatalmában, maga Elsőségét éreztetni . . . leg-nagyobb Győzedelme a' Szerelemnek. Elsőbe' Kosarat kapott a' Lélek, a' mellyet lehetetlennek gondolt lenni kevély Bizodalma Hatalmába'; dühösködött a' Szílfné, és Szeretője ellen. De még mindég kissebbnek tartotta ezt, mintsem hogy Fegyverét ellene-fordította vólna. A' Szilfnével akarta meg-éreztetni, mind azt, a' mit Hatalma tehet ellene.

Meg-is érzette azt. Mind az, a' mit Babona, Tsalárdság, és Erő tehet, eggyſzerre rontott-reá, meg-rázta, de . . . elnem állott: a' ſzabad Akaratot ſemmi Hatalom ſem veti maga alá . . . erősen viſelte magát, és győzedelmeskedett.

A'

A' Lélek' Dühössége ezen roſzſzúl kiütött Dolog miatt, fel-háborította a' Teremſzetet. Meg-esmérte azon két Erőt, a' melly Hatalmának által-léphetetlen Határokat húzott. A' Szeretet és Szabad-akarat által, minden Tanátsait fűstbe-hajtotta a' Szilfné. Ezek körül eggy Határ vólt húzva, mellyet minden Meſterségei által ſem tudott meghatni. Látta ő azt, és a' Teremtményedelemnek utólsó Szélére futott, hogy Dühösségét ki-önthesse.

Ezt az Időt Haſznára fordította a' Szilfné, és öſzve-házasodott ſzerelmes Siposával. Előre lehetett látni, hogy a' Lélek viſſzá-térvén, ſemmit ſem mulat-el, hogy vetélkedő Társán kegyetlenül boſſzút-állhasson. Egyedűl a' Házasság tehette Bátorságba eztet, és azért ſiettette azt a' Szilfné. De vallyon ment vólt-é az által a' Lélek' Boſſzú-állásától, Szerelmeknek Gyermeke-is? Meg-kell vallanom, hogy az én Anyám minden Hatalmát, és Vígyázását arra-fordította, hogy engemet a' Lélek ret-

te-

tenetes Intselkedésétöl meg-örízzen, valóba nem-is tehetett ſemmit, míg azon Helynek Határait által nem hágtam, a' mellyben Szüléim laktak. De . . . én meg-vetettem ezen Tílalmat, és nyomban követett Veſzedelmem.

Szüléimnek Örömökre el-értem már a' tízen-negyedik Eſztendöt, a' nélkül, hogy a' Léleknek Törében kerültem vólna, és ez némi-néműképpen bátorrá, mindazonáltal vakmerövé nem tett. Gyakran Szüléim' Uradalmának éppen Határáig mentem, de ſoha ſem jött még tsak Eſzembe-is, hogy azon túl menjek. Éjſzak felé eggy Patak válaſztotta a' Határt, és minthogy a' miatt, ha el-felejtkeztem vólna-is magamról, a' Határon túl nem mehettem-vólna, többnyire e' Tájra íntéztem Sétálásomat. Eggykor, midön erre járkáltam vólna, láttam eggy Öreget a' Víz' túlsó Réſzén, a' ki allíg máſzhatott elébb-elébb Mankóján. . . . Eſztendeinek Terhe le-nyomta, és fáradtt Szemeivel Segedelmet láttatott keresni. Meg-látván

a'

a' Vízet, le-vette Kalapját, és Szemeit az Égre emelvén: Hálá Istennek! Hálá Istennek! hogy ezen Forrásra találtam epeſztö Szomjúságom' Meg-öltására. Öſzve-ſzedte Erejét, hogy hamarább érhesse-el a' Patakot, és midön a' Patakhoz értt, le-hajlott, hogy Kalapjába Vízet merítsen, de abba' Szempillantásba' ki-esett a' Mankó Kezéböl, bé-dült, és félig a' Vízbe feküdött. Semmi Módon fel-nem emelhette magát.

Ezen Tekíntet, a' melly az Emberiségnek minden Érzéseit fel-támaſztotta bennem, el-felejtette velem a' hideg Vigyázás' Törvényeit, bé-ugrottam a' Patakba, a' melly nem vólt mélly, és minden Erömböl ki-húztam az Öreget, a' túlsó Óldalra. De hírtelen fel-ugrott, Szemeiböl Villám ſzikrázott, fel-tátott Szája fekete Füstöt okádott, a' melly ötet bé-vonta . . . már láttam Szerentsétlenségemet, és a' Félelem, és Rettenés miatt, a' Patakba akartam ugrani, de eggy láthatatlan Erö viſzſza-tartóztatott.

A'

A' villámló Felhő, a' melly az Öreg helyett előttem állott, ſzörnyű Magasságra, és Szélességre terjedett-ki, apródonként Formát vett magára, míg eggy rettenetes Óriássá nem változott: Féreg! fel-kiáltá ezen Levegő-kép, mennydörgő Szavával, most öſzve-morzsolhatnálak, vagy hogy régen óhajtott Boſzſzú-állásomnak Gyönyörüségét érezhessem, hoſzſzas, rettenetes Kínok által ölhetnélek meg, de úgy látſzik, hogy érzékenyebb Szíved vagyon, mint az Anyádnak vólt én hozzám, azért nagy-lelkűen bánok véled. . . . Légy Törpe! . . . A' lettem . . . Ezen Forma, minden Eſztendő' El-folytával váltsa-fel elébbeni Formádat, hogy Alkalmatosságod légyen azt egybevetni eggymással. Még kegyelmesebb léſzek hozzád. Szabadúlj-meg örökre a' Törpeségtől, ha olly Leánykára akadhatſz, a' ki Törpe-termetedbe belé-ſzeret. Még ſem úgy! mondá a' Lélek rövid Meg-ſzűnés után, . . . azt könnyen el-érhetnéd, esmérem én az Aſſzony-nemet, változó az mint az Idő. A' míg eggy ſzép és ártatlan Leány-

ánykát nem találſz, a' ki nem tudván, hogy te más vagy, vagy lehetſz a' Törpén kívül, kér és esedezik, hogy Feleségül végyed . . . addig ne remélhess Szabadúlást. Akkor-is pedig, tsak minekutánna Atya léſzel.

Baldinó meg-ſzűnt Beſzéde' Folytatásától. Látja Kedvesem! mondá végtére, mi kénſzerített engemet arra, hogy leg-első Öſzve-jövetelünkkor az Erdőben, olly illetlen keményen viseltem magamat; kéntelen vóltam a' Medvéktől-való Félelem által kénſzeríteni a' Kérésre . . . arra a' meg-alázó Kérésre, hogy Feleségül végyem. Óh annál könnyebben meg-botsátaná ezen Magam-viselését, a' melly eggyedül vólt Eſzköz Szabadúlásomra, ha tudná, mennyit ſzenvedett Szívem a' mellett . . .

Beſzéllje tovább Történeteit, mondám én.

Mihelyt rettenetes Átkát ki-mondotta reám a' Lélek, hangosan, gúnyolódva nevetett,

tett, fel-ragadott a' Földről, és kereſztül repített a' Patakon. Az Ütés miatt el-ájúlva, Érzékenység nélkül feküdtem. Midőn magamhoz jöttem, már el-tűnt a' Látás, de annál elevenebben lebegett Szemem előtt Szerentsétlenségem. Ne kívánja, hogy Kétségbe'-esésemet, és Szüléim' Meg-rettenéseket le-beſzélljem. A' Szilfnének nem vólt Hatalmába', hogy a' Lélek' Hatalom' Szavát meg-változtassa, kéntelen vólt engem' nyomorúlt Sorsomnak által-engedni.

Az a' Fel-tétel, a' melly alatt ígérte elébbeni Formám' Viſzſzá-nyerését, és örökké-való Birását, a' kegyetlen és Kárnak örülő Lélek, nem egyéb vólt én előttem, hanem arról-való Bizonyossá-tétel, hogy arról örökre le-kell mondanom. Hogy ez a' Feltétel ſoha ſem tellyesedik-bé, arra nem kellett más Erősség' Tűkörömön kívül. Hogy gondolhattam vólna én azt, hogy eggy ártatlan, és ſzép Leányka találkozik, a' ki a' rút Törpének, Szeretetét, és Kezét esedezve ajánlja? Úgy az Eſzemet-is el-vette vól-

vólna Képemmel eggyűtt a' Lélek, ha illy hihetetlen Reménység támadhatott vólna bennem. Innen leg-kissebbet ſem vídámítottak mind azon Vígaſztalások, mellyek által Szüléim Fájdalmim' Szörnyüségét igyekeztek enyhíteni. Ezt látván, el-végezték, hogy el-várják az Időt, mellyben el-múlik a' Fergeteg, és én az Okosságnak Helyt adok.

Végre el-jött ez az Idő, és az Anyám így ſzóllott: Kedves Fiam! ha egyéb Eſzközök nem vólnának a' Leányok' Szívek' Megnyerésére, a' Szépségen kívül, úgy méltán Kétségbe eshetnél. Én azt hiſzem, hogy a' te Atyád több Szívet vett-meg Sipja, mint ſem Formája által. A' Mesterségek, és Tudományok Kedvesem! nagyobb Hatalmat adnak az Emberek' Szíveiken, mintsem te hiſzed. Fordítsd Haſznodra ezt a' Tanátsot. Tudod, hogy a' te Atyád nagy Mestere a' Sipolásnak, tanúld-meg azt töle . . . én pedig meg-tanítalak a' Terméſzet' el-rejtett Erőinek Esméretére. Légy jó Kedvű Fiam! ha egéſzſzen meg-nem tsalattattam, bizo-

nyosan jó Ki-menetele léfz Tanátsomnak. Így befzéllt a' leg-jobb Anya e' Világon, és én kéfz vóltam néki engedelmeskedni, inkább azért, hogy meg-ne fzomorítsam, mintfem a' jó Ki-menetelbe-való Bizodalombúl.

Szüléim bámúltak könnyű Fejemen, és a' Tanúlásba'-való Szorgalmatosságomon. Igaz is, hogy én kis Idö alatt nagyon elö-mentem. Eggy Reggel idejében fel-költem, mintsem Szokásom vólt, olly Intézettel, hogy Szüléimet valamelly Elö-menetelem'Próbájával meg-lepjem, de melly igen meg-rémúltem, midön Szüléim helyett e' következendö Értelmű Levelkét találtam: „ Midön „ ezt olvasod kedves Fiam! már mi mefz-„ fze léfzünk, és nem fogunk téged' látni, „ hanem minekutánna terméfzeti Formád-„ nak örökös Birtokába jutfz. Néked hagy-„ juk egéfz Uradalmunkat, Várunkat, és „ minden ott találkozó Személyeket. Ne „ mulasd-el minél elébb Szabaditónédat fel-„ keresni. Meg-találod azt, Isten veled!

Job-

Jobban meg-rettentem Szüléim' véletlen El-tünéseken, mintsem hogy az az Ígéret, a' mellyet Levelek' Végébe tettek, valamelly Változást tett-vólna bennem. Ismét meg ismét el-olvastam a' Levelet, és Könnyeimmel áztattam azt. Árván maradtam. Az a' Szerentsétlenség, a' melly Szívemet epefztette, érzéketlenné tett minden külsö Szerentse eránt, jóllehet fényes Gazdagságokat hagytak reám Szüléim. Tsak eggy Réfzét látta Jófzágimnak akkor, Kedvesem! midön az Annyával valamelly Attyafiát látogattákmeg, és még is annyira el-ragadtatott az által, hogy Tselédimet Szilfeknek, és Szilfnéknek tartotta, jóllehet azok tsak rendfzerént-való Emberek, hanem az Anyám által válafztattak, és az ö Feje fzerínt öltöztettek olly Formába. De a' mint mondottam, fzép és gazdag Birtokaim éppen nem gyönyörködtettek. Sok Idö tölt-belé, míg Szüléim' El-menetelek után, tsak annyira-is megvígafztalhattam magamat, hogy Intések fzerínt Szabadítónémról gondolkoztam vólna. De végtére látván, hogy egyedül az által

juthatok természeti Formám' Birtokába, és azután remélhetem Szüléim' Visszá-térése-ket-is, el-indúltam eggy olly Leányka' Fel-kérésésére, jóllehet, semmi Hihetőség nem vólt előttem, hogy azt fel-találhassam.

Valóba-is fél Esztendeig hasztalan keringettem a' szomszéd Vidékekben. Nem jött eggy szép Leánykának-is Kedve a' Törpének esedezni, hogy Feleségül végye. Végre Magára találtam Kedvesem! Azon Leányoknál, a' kiknél elsőben próbáltam Szerentsémet, egyedül a' Babonázásból-való Megszabadítónémat kerestem, de midőn Magát meg-láttam Kedvesem! azt véltem, hogy eggyszer's mind Szeretőmet-is fel-találtam. Ha szerentsétlenül ütött-vólna ki itt-is Próbám, úgy kétszeres, és szenvedhetetlen lett-vólna Szerentsétlenségem.

Én már eggynéhányszor láttam Magát Szerelmesem! első Öszve-jövetelünk előtt, de nem vólt annyi Bátorságom, hogy magamat láthatóvá tenni, és meg-mutatni merészletlettem-vólna. Éppen a' felől koholtam akkor eggy Plánumot, midőn Történet által, az Erdőbe jött, a' mellyben akkor bolyongottam. A' mi itt történt, tudja a' nélkül-is. De ha illetlenül viseltem magamat, kérem, tulajdonítsa azt Háborodásomnak, a' mellyet Tréfával, és Méréfséggel akartam el-takarni.

Itt meg-állott a' Törpe. Én halgattam. Le-húzta a' Gyűrűt Újjáról, a' mellyet én adtam néki, és kérdé: ha esmérem-é azt? Tudja mit ígért . . . mondá, és hogy az Öszve-kelésünkre rendeltetett Idő már jelen vagyon. Engedje-meg, hogy ne hátráltattasson többé Szerentsém. Húsz Nap múlva ismét el-jövök, hogy Mátkámat el-vigyem.

Hatalmába' vagyok! felelék én.

A' mint én a' Magáéba', mondá ő, hevesen meg-tsókolván Kezemet. Akkor hátra-lépett eggyet, és mondá: Most ismét

láthatatlan vagyok. Abba' Szempillantásba' el-aludott a' Világ, a' Villám dörgött, és eggy Szempillantásba' ismét meg-világosodott a' Barlang, mint az előtt, Baldinó eltünt.

Julis még most sem mozdúlt-meg. Kétszer kellett reá-kiáltanom, a' míg felelt. Elbeszélltem néki, a' mit láttam, és hallottam. A' Bámúlástól el-fogattatván, fel-ugrott, és sopánkodott, hogy ezen Tsuda-történeteket el-aludta. Nem lévén Kedvem tovább az Ágyban maradni, én-is fel-költem. Julis, Szokása-szerínt, gondoskodván, meg-gyújtotta a' Gyertyát Lámpásába', és minden Szeg-lyukat ki-kurdálszott, hogy valahol Baldinót fel-hajhászsza. De haszontalan keresvén ötet, el-mentünk a' Barlangból. Haza-jövetelünkkor már ébren vólt F*né; allíg várhattam, hogy az Éj' Tsuda-történeteit el-beszéllhessem néki. Tsudálkozott, és örúlt rajtok. . . .

Hír-

Hírtelen el-múltak a' tízen-kilentz Napok, és a' Menyegző' Ideje jelen-vólt. . . . Gyakran szomorú Elöre-érzések járták-kereztül Szívemet, de eggy Gondolat a' szép Juhászra, elegendö vólt azoknak El-üzésére. Már most ugyan tudtam, hogy nem Elementaris Lélek ö, de ha ez Híjjába-valóságomnak nem hízelkedett-is, Szívem még jobban meg-nyugodott rajta; mert hajlandóbbak vagyunk a' hozzánk Hasonlókhoz, mintsem a' nálunk felsöbb Valóságokhoz. . . . Azonba' különös vólt az F*né Maga-viselete a' rendelt Nap előtt-való Estve. Majd rend-kívül víg vólt, majd Könnyek, a' mellyek nem Öröm-könnyek vóltak, függöttek Szemeibe'. E' természetesen Nyughatatlanságot okozott vólna bennem, ha egésszen meg-nem vóltam vólna vakítva. A' Julis' Pajkossága sem engedte, hogy magamhoz jöjjek, a' ki ezer-meg-ezer Tréfákat üzött, mind addig, míg el-nem aludtam.

Fel-ébredvén más Nap Reggel, kiáltom Julist. Nem felel. Körül-nézem magamat. . .

 hát

hát idegen Ágyba' fekſzem. Mellettem eggy Aſztalka, azon eggy Lámpás, és Tsengetyű. Azt véltem, hogy álmodok, ki-törültem Szemeimet, öſzve-ſzedtem minden Nézö-erömet, és . . . eggy egéſzſzen esméretlen Szobába' ſzemléltem magamat. Bámúlásom Határ nélkül vólt. Végre tsengeték. Bé-jön eggy esméretlen Leányka, méllyen, és halgatva meg-hajtván magát. Kérdém Szorongattatásim köztt, hogy hol vagyok? . . . Némán Szájára tette Újját. Haſzontalanúl esedeztem . . . tellyes vólt Tiſztelettel, de nem engedett Kérésemnek. Végre meg-láttam azt a' Köntöst, a' melly az elött-való Estve rajtam vólt, eggy Széken az Ágy mellett... hírtelen fel-öltöttem azt, fiettem az Ajtó felé, de bé-vólt kilíntselve kívülről; az Ablakokat akartam ki-nyítni, de a' Táblák be vóltak kívülről zárva. Ekkor Eſzemen kívül, eggy Székre düllöttem. A' Leány nyájasan közelített hozzám, bíztatott Jegyek által, fel-öltöztetett egéſzſzen, Hajamat Rendbe hozta, azután háromſzor kopogtatott az Ajtón, és a' meg nyílt. E' meg-lévén, Kezemnél

nél fogva, eggy Sor Tükörökkel ki-rakott Szobákon kereſztül, eggy Palotába vezetett, a' melly esméretesnek látſzott elöttem, onnan eggy Márvány-léptsön le a' Földre, a' hol hírtelen el-mentt tölem. Fényes Nap vólt már, és imé! abba' a' Kertbe' valék, a' hol leg-elsöben láttam a' ſzép Juháſzt; úgy tetſzett, mintha Sipjának Hangjait-is hallottam vólna. El-akartak hagyni Érzékenységeim, a' mellyek Szemfény-veſztés által láttattak meg-tsalattattaknak lenni.

Végre magamhoz hozott a' Sip, a' melly mindég hangosabban hatta-meg Füleimet. Igyekeztem a' felé a' Vidék felé, a' honnan a' Hang jött. Hírtelen Szemembe tünt a' Rózsa-bokor, a' mellyből a' Sip-ſzó hangzott, közelítettem a'hoz tétóvázó Lépésekkel . . . hát imé, ki-lép belöle a' Juháſz... reſzketö Karjaink meg-ölelik eggymást.

Óh rend-kívül-való Öröm! Bóldogságnak Szempillantásai! de a' mellyek hírtelen eltüntek. A' Várba' Múzsika kezdödött, és

a'

a' Juhász arra vezetett engem'. Baldinó, mondám én, Szemfény-vesztés-é, vagy Valóság! meg-nem tudom fogni, miképpen jöhettem erre a' Helyre, a' mellytől még Tegnap Estve három Napi járó Földnyire vóltam? Kérem, felelé ö, eggy olly Tekintettel, a' mellytöl semmit sem lehet meg-vonni, ne tudakozza azt Esztendö előtt. Tsudálkozzon inkább a' Lélek' Nagy-lelkűségén, a' ki mára viszszá-adta természeti Formámat, hogy Mátkámat illendöen fogadhassam-el. Oh áldott Lélek! fel-kiálték én Örömembe', de Baldinó! mit jelent ez a' Múzsika? . . . Azt véltem, hogy Kedvét találom az által, ha az Annyát, és Julist itt szemlélheti, azért Hatalmam által mind a' kettöt ide varázslottam, a' Múzsika El-érkezéseket tiszteli. Erre elönkbe-jött F*né, és Julis a' Várból.

Ennyi sok Öröm alatt el-alélt Eröm, és Fél-ájúlásba' az F*né' Karjai közé rogytam. De tsak hamar magamhoz hoztak a' Juhász' Tsókjai. A' Baldinó két Rendbe' ál-

állott Szolgái, és Szolgáló-leányi közt, felértünk a' Várba. Itt a' Szobák' Pompáját, és szép Eszközeit mutogatta. Végre eggy Szobába érkeztünk, a' melly Tsínossága által, a' többinek Gazdagságát fellyül-múlta; itt adta-által a' Drágaságokat, és a' Menny-asszony Ruhát . . . egy olly Ajándékot, a' melly az Adónak Gazdagságát, és jó Ízlését bizonyította. Vedd-fel ezt Szerelmesem! Szégyenítsd-meg e' Tsekélységet, Szépséged' Kellemei által. Ezt mondván, el-távozott.

Most már vehettem Lélekzetet, most már magamhoz jöhettem Háborodásomból. Mellyemhez nyomtam F*nét, és Julist, mondván hogy melly bóldog vagyok! Megkönnyítettük Szíveinket költsönös Örömünk által . . . Oh! még ekkor nem érzettem elöre Végét ezen Tündér-játéknak.

Azonba' fel-ékesített, és fel-öltöztetett Julis. F*né beszéllte, miképpen ijedett-meg ma Reggel, midön Agyamat üressen találta, és Julissal mindenütt sikeretlen keresett, hogy vég-

végre Szédülésbe estek, és midön magokhoz jöttek, ebbe' a' Várba' találták magokat. Ezt annál könnyebben el-hittem, mivelhogy az én ide-való Által-tételem-is hasonló Módra történt.

Allig vóltam kéfzen az Öltözéssel, midön a' Juhász fzomorúan bé-lépett Szobámba. Engem' meg-látván, hírtelen Öröm futott-el Ortzáján. Gyönyörü Leányka! mondá ö, miért kell az Örömnek Napján, illy kedvetlen Hírt hoznom. A' kedvetlen Lélek tsak azért adta-vifzfzá mára terméfzeti Formámat, hogy azt ismét Semmivé tégye. Érzem El-változásomnak Közelítését, de nem akarom, hogy Szemlélője légy ezen rettenetes Dolognak. Ezt mondván, ki-mentt, és rövid Idö múlva bé-lépett Baldinó Törpe Formába'.

Nem Útálat, Szánakozás vólt, a' mit eránta érzettem. Úgy tartom, hogy éfzrevette azt Baldinó Szemeimbe', mert eggyfzeribe' meg-vídúlt Tekíntete, holott tsak félve

mertt

mertt reám nézni az elött. Kért, hogy Szívét, és Szeretetét tekíntsem, nem Formáját. Számtalan, és válogatott Hízelkedéseket mondott Szépségemről. Engedje-meg, azt mondá tovább, hogy most el-menjek, hogy én-is mennyegzöi Köntösbe öltözzek.

Mi azonba' sétálni mentünk, fel-adták a' Fölöstökömöt, mellynél Julis tréfás Befzéde által múlattatott bennünket. Minteggy Fél-óra múlva, meg-jelent Baldinó. Egyedül Kitsinységérül esmértem-meg, mert külömben egéfzfzen el-változott. Fejét olly mesterségesen fedte eggy Paróka, hogy tulajdon Hajának tartotta vólna az Ember. Eggy Udvari-ruha, a' melly fzint olly pompás vólt, mint ékes, módossá tette ötet. Nagyobbnak-is tetfzett, Tzipöjének magas veres Sarka miatt. Képe-is fokat nyert Ruházatja' Változtatása által. . . . Jöfzte Kedvesem! meg-fzóllítá engem, a' ki még bámúlva ott állottam, jöfzte a' Papi-áldás' Elfogadására. De tudd-meg elöre, hogy Gazdagságom arra indított, hogy magamat Grófság-

ságra emeltettem, tehát mától-fogva Gróf H*l-né vagy.

Én már olly ſok tsudálatos Dolgokat tapaſztaltam, hogy ez éppen nem tetſzett különösnek. A' Vár' Kápolnájába mentünk, a'hol már eggy Barát várakozott reánk. Az Esküvés meg-történt. Vendégség, és Múzsika végezte a' Mennyegzöt.

Egynehány Nap múlva, jelentette a' Gróf, hogy el-felejtett légyen meg-ínteni, hogy örízkedjem attól az Erdötöl, a' melly a' Várnak hátúlsó Réſze felé vagyon. Az, úgymond, a' Lélek' Hatalmába' vagyon, onnan el-ragadhat, de egyebütt ſemmi Ártásomra nem lehet.

Meg-kell vallanom, hogy nem tsak egéſz Tiſztelettel viseltetett erántam a' Gróf, de mindent-is meg-tett, hogy Életemet gyönyörüségessé tégye. Nyájas Szorgalommal igyekezett leg-kissebb Kívánságaimat-is kitanúlni, és minek-előtte ki-jelentettem-vólna azo-

azokat, már bé-tellyesítettek. Szabadságomra hagyta, egéſz Jóſzágával Tetſzésem ſzerínt parantsolni, és egyedül azt vetette-ſzememre, ha ezen Szabadsággal kevéssé éltem. Vigyázott, hogy ſzerfelett-való Szerelmeskedéssel Únalmomra ne légyen, és minthogy úgy látſzott, hogy illendö Maga-viselete által egyedül Háládatosságom', és Hajlandóságom' igyekezik meg-nyerni, megvette Szívemet-is.

Valóba' Érzékenység nélkül kellett vólna lennem, ha Szívem hideg maradhatott vólna. Ha az el-változott Juhászt nem tartottam vólna-is ötet, még-is meg-kellett vólna ſzeretnem, annyival inkább, hogy a' mindennapi Társalkodás türhettöbbé tette elöttem. De minthogy tökélletesen azt hittem, hogy az ö Formája alatt a' ſzép Juhász vagyon el-rejtve, olly Jeleit mutattam Szeretetemnek eránta, hogy egéſzſzen megelégedhetett.

Azonba' néhány Hólnapok' El-telésével, két Dolog Szeget ütött Fejembe. Emlékeztettem a' Grófot, hogy Ígérete ſzerínt tanítson-meg a' Terméſzet' titkos Eröinek Esméretére, de kért, hogy még eggynehány Hólnapokig várakozzam; nem látſzottak mindazonáltal elegendöknek lenni azon Okok, a' mellyek miá, a' mint mondotta, azt halaſztotta. Még jobban nyughatatlanított a' más Környül-állás: A' Gróf tsak akkor nyerhette-viſzſza terméſzeti Formáját, midön Atya lett, és már nyóltz Hólnap tölt-el, a' nélkül, hogy leg-kissebb Reménység-is lett vólna ezen Fel-tétel' Bé-tellyesedése felöl. Házasságunk előtt, még tsak nem-is tudtam gondolkozni ezen Szerentsétlenség' Lehetöségefelöl; ha Artatlanságom, Szelességem, vagy Tudatlanságom vólt-é Oka, nem akarom meg-határozni, de elég az, hogy midön most minden Reménységem' Be-tellyesedése, vagy Fűstbe-menetele ezen Környül-állástól függött, egéſſz Figyelmetességemet, ſzüntelen nevekedö Szorongattatások közt arra íntéztem.

A'

A' Gróf éſzre-vette azt. Igyekezett vígaſztalni ezen ſzínes Ok által, hogy Bóldogságunk' Hátráltatása a' Kárt örülö Lélektöl ſzármazik, de hogy az-is meg-engeſztelödik végre álhatatos Hívségünk, és Szeretetünk által. De ez olly kevéssé nyugtatott-meg engem', mint azok a' vígaſztaló Okok, a' mellyeket F*né, és Julis hordottak-elé. Eggy átallyába gyanús kezdett lenni egéſz Históriám.

A' Gróf éſzre-vette Gyanúmat, és naponként nevekedö Szomorúságomat, én-is tapaſztaltam Háborodását, a' mellybe a' miatt esett. Már közelített Házasságunknak tízen-eggyedik Hólnapja, a' nélkül, hogy Reménységünk nevekedett vólna, hogy a' Lélek Férjem' Sorsát meg-akarná váltóztatni. Most Útra indúlt a' Gróf, hogy, a' mint mondotta, valamelly túdós Emberrel tanakodjon Sorsa felöl. Két Nap múlva El-indúlása után el-tünt F*né-is Julissal. F*né eggy bé-petsételt Írást hagyott Szobájába',

a' mellyet reſzketve fel-törvén, e' Következendöt találtam benne:

„ Nagyságos Grófné! Tudja-meg az által, a' kit eddig Anyai-névvel tiſztelt, és a' ki azt olly kevéssé érdemlette-meg, tudja-meg énáltalam, azt, a' mit már talán gyanít, hogy a' Gróf által, én általam, és Julis által, meg-tsalattatott. De tudja-meg azt-is: miképpen . . .

(Folytatása következik.)

EGYHÁZKERÜLETI NAGYKÖNYVTÁR DEBRECEN

Eggy Újj-házas' Levelei Barátjához.

O! quantum eſt uni *posse placere Viro.*
Ovid.

I.

Kedvesem! Julia enyim! enyim Örökre a' Házasságnak fel-bomolhatatlan Kötelei által. Te, a' ki mind az én Szívemet, mind az Övét, esméred, hozzá-való Szeretetemet eredni, nevekedni, és Tökéletességre menni láttad, a' ki annyiſzor Tanúja vóltál Hívségünknek és Bóldogságunknak; tsak Te tudhatod, mit érzék akkor, mikor ezt írom: Julia enyim!

Óh Édesem engedd-meg, hogy viſſzahívjam azokat az édes Órákat, mellyekben kéſzültünk erre az Állapotra, a' melly engem' Férjjé, és ötet Aſſzonnyá által-váltaztatott! hadd éljek még eggyſzer Képzelödésemben ezzel a' Bóldogsággal . . .

Eggy tsendes Estvén mentünk eggymás Karjánál fogva azon kedves Erdötskében, a' melly vólt Szeretetünk' elsö Vallás-tételének Temploma!

Mérséklett Világossággal vólt be-terítve a' Föld. A' Hóld Ezüst-világával, tsak mint Fátyolon által nézett-le két Teremtések' Bóldogságára. Julia' Szemei nem azt a' víg és tréfás Mosolygást mutatták, a' melly néked-is eggyszer majd nem veszedelmes lett. Földre le-ereszttett Tekéntete, Halgatása, valamelly nagy Tárgy felöl-való Gondolkozását és belsö Foglalatosságát jelentették . . .

Telve vólt az én Szívem-is felséges Érzésekkel! . . . El-kezdém végre én: Julia Kedvesem, hólnap lész az a' Nap, az a' régen óhajtott kedves Nap, mellyen Te ennyim leszel a' Világ elött, mint régen ennyim vagy közöttünk! Nem reménylem, hogy Házasságunk' elsö Hetei, legyenek Szeretetünkben utólsók! Nem lakik

kik Te benned illy közönséges Lélek, nem félek, hogy a' Férj-nevezet, lenne Szeretünknek Temetö-sírja. De próbáljuk-meg még eggyszer Szívünket; ne rejtsünkel eggyet-is Erötelenségeink közzül, a' melly talán eddig valamellyikünk' Szívébe' el-titkolva maradtt. . . . Itt, a' hol az az egygyetlen-egy Szó, mellyet olly Angyali Szemérmetességgel ki-mondtál: Szeretlek! és a' melly ezer Esküvésnél erösebb vólt, itt Szerelmesem tegyünk most eggy Esküvést, nem arról, hogy ezután-is fogsz engem' szeretni, de hogy mindég inkább igyekezünk ezen Erötlenségektöl meg-szabadúlni, és azok' Helyében szép Tulajdonságokat plántálni. Nézd ott, a' messze-lévö Jövendöt, Öregségünk' késö Napjait! tedd Kezedet Szívedre! Kérdezd-meg azt a' Szívet: ha vallyon abba' a' Jövendöbe', azokban a' késö Esztendökbe' olly hív és Szeretettel tellyes lessz-é? ha minden Próbájit az Ég' Rendelésinek, minden magát elöl-adó Nehézségeket, Bánatot, Nyomorúságot, Türéssel és Örömmel fog-é szenvedni? és . . .

némán esett Karjaim közzé, Mellyéhez ſzorított, Szívem' Szívével költsönözte forró Dobogását, ki-mondhatatlan Bóldogságomban elegyítettem Könyveimet, azokkal a' drága Tseppekkel, a' mellyek Ortzáján le-folytak. Tsukló Szóval magához ſzorítván azt mondá: Tied, hív, mind Halálíg!... eggy forró Tsók petsételte-meg ezt a' nagy Esküvést.

Le-nyomattatván ezen mennyei Érzések' Terhétől, Térdre esvén, dítsértem a' Terméſzet' Urát, a' ki ezt a' Szeretetet 's Hívséget öntötte Szíveinkbe!

Julia az Örömtől könyvező nedves Szemekkel, hálá-adóan tekéntett az Ég-felé, mellém Térdére le-ereſzkedett, Kezemet Kezében ſzorította, mind kettőt az Égre felemelvén, azt mondá reſzkető Szóval: Atyám, ez a' Kettő eggy!

Fel-költ... és el-felejthetetlen 's le-festhetetlen Ábrázattal azt mondja felém-for-

fordúlva: Eggyetlenem! mivel jutalmaztassuk-meg Szüléinknek Jóságokat, a' melly által Szeretetünk' Kezdetét és Végét bóldogúl el-érhette? azt a' Jóságot, a' melly Indúlatainkon nem kegyetlenkedett, 's nem uralkodott, nem nézett fösvényen az Arany-'satskókra, Jóſzágra, Gazdagságra, kevélyen a' Méltóságra, Nemre, 's Rangra, hogy Gyermekeik' Szerentséjeket öſzve-tapossák?... A' te nemes és Haſznot nem néző Hajlandóságodat Édesem mivel?.... Úgy-é! örök Szeretettel.... Jer, mennyünk-be, essünk Szüléink' elejébe, kérjük tőlök az ő Bóldogságot hozó Áldásokat, mind kettőnk' Fejére!....

Esméred Te azt a' két Szeretetre 's Tiſzteletre méltó Öreget, azt a' két áldott Lelket. Be-mentünk... Látván ők, hogy Név nélkül-való Öröm ſugárlik mind kettőnk' Szeméből, Élet-hozó Pirosság fogta-el Ortzájokat, a' mellyen az Eſztendők' Barázdáji ki-eggyenesedni tetſzettek. Bennünk látſzattak meg-ifjodni, és Gyermekeiknek Szeren-

rentséjekben újra-érzeni régi Öſzve-kelések-nek Bóldogságat! . . . Az ő Áldások zár-ta-be ezt az ártatlan Szeretetnek ſzenteltt Innepet.

II.

A' leg-nagyobb Bóldogság-is únalmas Tereh, ha azt Mással nem közölhetjük. A' leg-drágább 's ſzebb Jóſzág-is mindenna-pi és alá-való Gazzá változik, ha azt nem mondhatjuk Másnak: Ez az én Jóſzágom ſzép! .... A' Te barátságos Öleidben öntöm-ki Szívemnek minden Érzéseit; elöt-ted dítsekedem eggyedűl azon Gyönyörűsé-gekkel, mellyeknél jobbakat Éden ſem terem. Óh mivel ugyan, mivel érdemlet-tem én azt, hogy Mások felett annyira bóldog legyek? . . .

Nints Név, a' melly eléggé ki-tegye, Hang, a' melly hathatóssan nevezze, azt a' Meg-elégedést, a' melly annak Érzését kö-veti, hogy én ſzerettetem. Az Ég, és a' Föld el-tűnik azok mellől, a' kik ſzeret-nek! Eggy áldott engemet ſzerető Lélekkel élni, véle eggyé lenni, Örömet és Bút eggy-mással oſztani, Szívét Szívvel öſzve-olvaſz-

tani, magát abba érezni, azt magába . . . óh Édesem, hidd-el, ez az Embert maga-felett fel-emeli, és Angyallá teſzi. . . .

Az én Házam a' Békesség' Hajléka. Eggy Eſz, eggy Akarat lakik mind kettönkben. A' Férjfiúság nékem adta az Igazgatás' Jussát. Juliával pedig a' hozzámvaló Szeretet el-hitette, hogy azt nálamnál jobban, ſenki ki-nem ſzolgáltatja. Meg van győződve arról, hogy az a' leg-jobb, a' mit én mondok, mért én mondom. És így megy ez az Igazgatás, és úgy nevezett Engedelmesség minden Erőſzak nélkül a' Terméſzet' egyenes Útján, úgy hogy a' ki látja, eggy jól el-rendeltt Óra-mívet átſzatik ſzemlélni, a' mellynek Első-indítóját hol kereſse, nem tudja.

Múlattságaink tsendesek, távól a' nagy Világ' Tolongásától. Miért-is keresnénk azt kívüllöttünk, a' minél jobbat nem lelhetünk, mint a' mit magunkban találunk? . . . Házunk-népe a' mi Világunk,

leg-

leg-alább a' mi leg-jobb Világunk. Tsak azok egyedül a' mi jól által-éltt Óráink, mellyeket Házi-gazdálkodásunk felöl-való aprólékos Gondoskodásban, valamelly jó Könyv' néhánkori Olvasásában, haſznos, és édes Beſzélgetésekben, mellyek az Értelmet haſznos Esméretekre tanítyák, és a' Szívet bóldog Érzésekre felindíttyák, töltünk-el. Leg-nagyobb Múlattságunk pedig a' velünk eggyütt-lakozó Nyugodalom, Békesség és a' mi eggymást meg-előző Szeretetünk, 's Barátságunk.

Jer Édesem! réſzesülj a' mi Örömeinkben! . . . Eggyügyük azok mint a' Terméſzet, a' melly körülöttünk vagyon, üresek minden Meſterségeskedéstől és Kénſzerítéstől mint hozzád-való Hajlandóságunk.

Eggy kies Kertetske, mellyet Julia a' maga Ideálja ſzerént teremtett, a' mi tsendes Örömeinknek Helye . . . Nem fekſzik ugyan itt minden Tsemete ſzoros Pólyába', nem-áll Botránkozásúl minden Élő-fa környül-

nyül-metélve, nem ültetünk a' Virágok' Helyébe Követset; de itt a' Terméſzet' uralkodik, kedves minden Tzifra nélkül, múlattató minden Erőſzak nélkül.

Ezen Eli'seumba' vóltam a' Napokban sétálni Kedvesemmel. . . Képzeltük magunkban azt a' Jövendőnek nevezhetetlen Örömét, mikor Gyermekeink, mint ugyan annyi Képei az Artatlanságnak körűlöttünk játſzanak, édes Rebegéssel zajognak, és mi láttyuk magunkat ő bennek meg-ſzaporodni. Melly drága leſz nekünk akkor minden Óra-pertz, hogy azt ezen kedves kisded Teremtéseknek Javokra fordíthassuk! Egéſſzen az ő Kedvekért élünk! E' léſz minden Munkálódásunknak Fő-tzélja, hogy nékik haſználjunk. Az leſz egyedűl-való Örömünk, a' mellyet Gyermekeink' virágzó Virtusaiban találhatunk!

Melly Remekjei leſznek azok az Embereknek, a' kik ezen jó Anya' Kezei alól jönek-ki! a' kiket Julia tanít 's nevel!

Mert

Mert okosabban tud ő gondolkozni, mint ſem, hogy azon Terméſzet ellen-való Anyáknak Regulájit be-ſzítta vólna, a' kik az illy Nevelés által magokat Gyermek-dajkákká lenni gondolják. Meg-tanúltt ő igaz Anyai Módon érzeni, tudja, melly drágák lennének neki ezen Zálogok, és hogy leg-közelébb ötet éri azon írtóztató Szemre-hányás, ha az ő Restségéből a' Gyermekek roſſz Nevelést veſznek, és az által ſzerentsétlenek leſznek egéſz Életekben.

Tsak Példája vólna Gyermekeinek Tanító-mestere! Nem hatalmas és únalmas Prédikátziók, mint Szokása némelly Nevelőknek, nem parantsoló erköltsi Szententziák . . . .

Óh Édesem, képzeld magadnak Juliát Gyermekei között, a' kiknek ő Lelket felemelő, és meg-indító Abrázolásokat, vagy a' nagy, és jó Tselekedeteknek Rajzolásait beſzélli, azok a' kis Lelkek' körűlötte mint halgatják, mint nyomják-bé

Szí-

Szívekbe édes Beſzédjeit, mint gördűl-le Szemekből eggy nagy Tselekedetet ſzomjúhozó vagy eggy ſzánakozó Könyv-tsepp, és . . . valld-meg, hogy ö nem tserélhetne akkor a' Meg-bóldogúltak' mennyei Gyönyörűségével!

Nem tanúlhatnák ö töle Gyermekei azt az fáradtságos Hívalkodást, maga Tzifrázását, mellyek Tékozlásra, és Szemtelenségre vezetnek; nem azon Bolondságoknak egéſz Summáját, a' mellyeket a' nagy Világ Tökéletességekké, és dítseretes Tulajdonságokká privilegiált .... Tanúlnának tiſzta és munkás Vallást, Ember-ſzeretetet, Nyájasságot, mindenekhezvaló Jó-akaratot, Dolgosságot, Engedelmességet; ſzoktatná Szíveiket ſzép Hajlandóságokra, és néha Szeretettel, néha pedig okossan mutatott Keménységgel arra vinné, hogy lennének eggyſzer Vénségünknek Örömei . . . .

Imé eggy Beſzélgetésünk Mústráúl, mellyet örvendem, hogy veled közölhetek, mivel a' Nevelés felöl-való Gondolkozásom' Módját egéſzen magába' foglalja. Külömböző az, igaz a' közönséges Nevelés' Módjától, de reménylem külömböző lenne Következéseire nézve-is . . . .

Még eggy Szót! Édesem, ne hívogattasd magadat, jer! ki-terjeſztett és óhajtó Karokkal vár Barátod.

III.

Míg Te múlatſz, és Késedelmezéseddel annál nagyobban ingerled utánnad-való Kívánkozásomat, addíg, míg Karjaim közzé ſzoríthatnálak Édesem! imé eggy Levél, a' mellyet több nem követ, mind addíg, míg ſzeméllyessen nem láthatlak.

Én telhetetlen vagyok a' Dítsekedésbe', tudod, hogy a' Bóldogság ſok beſzédűvé téſzi az Embert. Folytatom tehát én még Bóldogságom', az az Állapotom' Le-írását, abba' a' Reménységbe', hogy az, a' mi engem' illet, előtted nem únalmas! . . .

Magánosság a' mi Társaságunk, Foglalatosság Idö-töltésünk, egymással-való Élésünk, Örömünk! Így folynak-el Gyönyörüségben Napjaink, és mindeniknek Végén tsak eggy Kívánságunk marad-fel, hogy tovább tartott vólna! Az Únalom előttünk tsak Nevéről esméretes. Örökké bé-van zárva

va Ajtónk ezen házi Békesség' Ellensége elöl. Fut az, az olly Menedék-helytől, a' hol a' bóldog Foglalatosság uralkodik.

Magunkkal meg-elégedvén, az úgy nevezett Házi-barátok, a' nagy Világból-való kedves Fetsegök, és pallérozott Idö-veſztegetök, előttünk útálatosok, 's nálunk ſzükségtelenek.

Útálja Julia az olly Társaságokat, hol a' mérges aſſzonyi Nyelvek, ſok emberséges Nevet, ellenségesképpen rágalmaznak; a' hol ez, vagy amaz Ház-nép ellen Ingerléseket ſzönek; ez vagy az Ház-nép' belső Állapotját, Jövedelmét, Költségét, Adósságát, Pompáját, munkás Nyelvvel taxálják; a' hol Módokat találnak-fel, mint kínozzák jó Férjeket, azokon mint kegyetlenkedjenek, mint nyerhessék-el a' Háznál az elsö Hatalmat; a' hol egymást Bolondságokra öſztönözik; a' hol a' Roſzra ſzoktatott Nyelv trágár Beſzédekre tévelyedik . . . . az illy Társaságoktól, a' mellyeket az Únalom, és

Visszakaptuk

az Időtül meg-szabadúlni akaró Henyeség talált-fel, okossan el-húzza magát, és őrizi még el-nem romlott Szívét, ezen Nyugodalom' Pestisétöl . . . . Szobája' Magánossága többet ér ő előtte az illy Múlattságoknál: én, és eggynéhány igaz Barátnéji, többet a' Világ' minden Conversátziójánál.

Szalad a' ragadozó Módi-Játékoktúl, mert tudja, hogy ez a' Henyélök' és Tékozlók' Foglalatossága. Kerüli, mert tudja, melly hamar Szokássá válik ez a' veszedelmes Hajlandóság!

Nem tartja Méltóságát a' gyermekes Híjába-valóságnak drága és affectált Tzifraságaiban. Természet szerént-való tiszta Öltözet, minden Pompája, a' mellybe' annál Szeretetre méltóbb, mennél inkább a' Természetnek adja benne az Elsöséget . . .

Az emberi Erötelenség' Monumentomi . . . a' Titulusok előtte nevettségesek. Által-látja, hogy azok, vagy tsupa Hangok, az emberi Kevélység' Tsiklándoztatására ki-találtt üres Szók, vagy pedig a' keserü Rabarbara-pilulákra híntett Tsalárd-tzukrok. Néha pedig egész Ház-népeknek Veszedelmét siettető Sirenek. . . . .

Hogy ö Másoknak Meg-útálásával, magát fel emelni, Másoknak Kissebbítése által, magának Betsületet szerzeni, és így a' Mások' jó Nevének Romladózásain, a' magáét épiteni nem akarja, nem szükség mondanom. Tudod szelíd, minden Irígységtöl üres, mindent szerető, jó-akaró Terméfzetét. . . . .

Éppen ezért inkább Annya-is ő mint Asszonnya Tselédinek. Tudja, hogy kötelességünk, ezen szegény Embereknek ellenséges Rendelését, a' mi Szelídségünkkel türhetövé tenni. Szánja az olly Asszonyokat, a' kik, mivel Másoktúl nem respectáltatnak, otthon annál nagyobb Tiszteletet kívánnak . . . De szint-úgy el-kerül minden L e - e r e s z k e d é s t, mert nem akar a' Tseléd' Fetsegése által, a' Világ' Meséjévé lenni.

Ma-

Magával hozott Gazdagsága sem kevéllyé, sem tékozlóvá nem teszi. Miért-is osztanánk vallyon a' Szerentsének Javait, midön a' mi Szíveink olly régen egygyé lettek ? . . . .

Nem festem tovább ezt az Angyali Tökéletességet! Jer, és lásd-meg . . . többet eggy Szót sem felöle! De kívánnám az egész Világnak meg-mutatni, ki az, a' kivel én birok. . . . Szeretném Például ki-függeszteni minden Asszonykáinknak, tudom, úgy kevesebben mondanák azt a' Házasság' első Hetei után: Óh bár soha meg-ne házasodtam volna! . . . Isten Veled!

MESÈK.

A' Sas, a' Fülemile, és a' Madarak.

Eggy Fülemile Énekeiben festegette a' Madaraknak Szokásaikat, és el-találta. Mindenünnen azt kiáltották: Paskilus! és minden Bosszú-állást kívánt. Végre megy a' Dolog Jupiter' eleibe, a' ki a' Sast delegálta Bírónak:

A' Fel-pörösek Sorban el-mondták panaszaikat:

A' Varjú nem szenvedhette, hogy az Incattus azt állította: hogy a' Varjak örömest reá-járnak a' Búzára.

A' Szarka, hogy tsatsogó Nemének a' Halgatást recomendálta.

Az Ölyv rettenetes Ábrázattal Szemére hányta, hogy Hatalmas Nemzetét avval motskolta: *hogy* örömest ragadoznak, tsak Magok' Haſznát nézik, mindég a' ſzegény Paraſzt' Haza felett ſzállonganak, és Jóſzágát puſztítják . . .

A' Bagoly nagy gögös Ortzával, a' Bíró' eleibe'-terjeſztette azt a' Motskolódást, hogy, úgymond a' Fülemile azt állította, hogy vagynak ollyan Böltsességet affectáló Madarak, a' kiknek minden Tudományok a' nagy Maga-fel-tartás, és komor Ábrázatban áll . . . 's effélék!

A' Sas ki-üzte öket, és azt mondá: A' Fülemile meg-mutatta millyenek vagytok, néktek Kötelességetek magatokat meg-jobbítani.

Ha valamelly Író Hibáitokat el-találja, ne kiáltsatok vérengező tele Torokkal: Feſzítsd-meg!! . . . Ő a' Tűkört tartja elötökbe; Mit tehet ő arról, ha magatok Képét abba' meg-esméritek. . . . .

A' Fülemile, és a' Sz. János-bogár.

Ide 's tova ſzállongott eggy tsendes Nyáréjjelen, a' János-bogár. Nevettséges magával-való Meg-elégedéssel nézzegette fénylő Réſzeit, és kevélyen azt mondja: Bizony én vagyok a' leg-ſzebb Teremtés az Ég alatt! A' Nap és a' Hóld az én Vetélkedő-társaim, és a' Földnek Királyi tsak azért betsülik a' drága Köveket, mert az én Fülemhez hasonlítnak ! !

A' közel-való Ágon tsevegett eggy Fülemile, látta a' fénylő Prédát, és annak Világától vezettetvén felé ſzállott, és az kevély Bogarat el-nyelte.

Az a' Leányka, a' kinek Ortzáján, Liliomok és Rózsák nyílnak, ha okos, elrejti Szépségét a' Világ' Zürzavarjától . . . A' leg-ſzebb Gyümölts körül, leg-több Légy rajzik ! Az a' Szépség, a' melly nagyon Szembe tün, közel van a' Veſzedelemhez!

A' Tengelitz, és a' Madarász.

Ősszel a' leveletlen Ágakon, szomorú Kellemetességgel panaszolkodott eggy éhes Tengelitz: Óh ha én, úgy mond tsendessen, meleg Szobába', kész Ételnél az édes Tzukor mellett tölthetném Életemet! . . .

A' szép Éneklést meg-szereti eggy Madarász, meg-veti Hálóját, és a' Madárka örömest bé-repül . . . . Bóldogúl éltt . . . de mihelyt el-érte Tzélját, abba' hagyta az Éneklést, hízlaltt Húsán fel-borzasztott Tollait kuppaszkodva le-ereszttette, és halgatott.

A' Madarász meg-haragudott, a' Tél' Közepén Házából ki-vetette, és ki-adta a' Nyomorúságnak!

Gondossan, és tisztán járt ez előtt a' kis Cloë! Kellemetes volt minden Mozdúlása! Férj-

Férjhez-megy, el-érte Tzélját, és imé, resten és motskossan jár. Maga-el-hagyása tetszikki minden Viseléséből. Tsömör, Únalom, keserű házassági Élet az illy Restségnek Következései! . . . Óh hidjétekel Leánykák, nehezebb a' Győzedelmet feltartani, mint győzni. . . . .

A'

A' Pók, és a' Méh.

Munkáson fonta eggy Pók tsalárd Hálóját: Sok gondolatlan Légy belé-is keverte magát, ezekben a' Békokban! Eggy lézengő Méh meg-látja azt, és tsúfolva azt mondja néki: Szegény Teremtés, a' kinek tsak vigyázatlan Legyek minden Gyözedelmeid, az okos Méh el-kerüli, és ki-neveti az ollyan Hálókat, a' mellyeket néki olly láthatóképpen vetſz. . . . Ládd-é! a' tarka Tulipán, a' melly ſzélesen ki-terjeſzti Leveleit, dítsekedve magára akar vonni minden által-menő Tekéntetet, és minden ſzemtelen Szellővel játſzik, ſoha engem' magához nem tsal. . . . Ellenben a' Tövisektől örízett ſzemérmetes és fel-pirúlva álló Rózsa ellene-állhatatlanúl vonſz magához. Örömest múlatok ſzagos Kebelében, és Édességét annál jobb ízűen tolvajlom, mert azt Szeméremmel adja.

Szabadon kóborló ſzemtelen Szemek, félig meg-mezítelenített Melly, hangos Nevetés, fajtalan Maga-viselés, tsak a' Bolondokat gyújt-fel. Az Okos útálja az ollyan Hálókat, a' mellyeket néki láthatóképpen vetſz!

Egy ſzemérmes Leánykának, a' ki tudni ſem látſzik melly ſzép, a' melly nem keresi a' Győzedelmet, és még-is mindenütt győz, Vonogatásával Betset ád Szeretetének, és Ellent-állásával annál kedvesebbé teſzi, mennél nehezebben lehet hozzá jutni. . . . Illyen Leánykának Kebelébe' nyugodni, és édes Ölelései között kívánnám végezni Életemet! . . . . Ellenben esküſzöm! hogy meg-vetem azt a' Szívet, mellyet Feleútamban elömbe-hoznak; útálom azt a' Szeretetet, melly magát Arúba ki-teſzi!

A' Vándorló.

Lichtwer ſzerént.

Eggy Ember, a' ki ſokáig járt-fel 's alá a' Világba', meg-tértt végre Hazájába. Baráti tsoportosan jöttek hozzá, és Öröm-kiáltások köztt fogadták. Örülünk, mondák, hogy ſzerentsésen Haza érkeztél: noſza beſzélly valamit Történeteidből. Bezzeg! ugyan kerültek eggyſzerre Tsudák-elé. Úraim! mondá a' meg-tértt Útazó, tudjátok, melly rettenetes meſſze van ide a' Húronok' Orſzága?... Onnan tízen-két ſzáz Mért-földnyire, láttam eggy különös Nemét az Embernek. Gyakran késü Éjjelig maradnak üłve eggy Aſztal mellett, a' mellyen ſem Abroſz nintsen, ſem valami Enni-való. Ha a' Mennykö dörög-is Fejek felett, ha két Hadi-ſereg hartzol-is körülöttök, ha az Ég Le-rogyáſsal fenyegeti-is öket, meg nem indúlnak

nak rajta, és meg nem mozdúlnak Helyekből, mert némák, és ſiketek. Néha-néha némelly értetlen Hangok jönnek-ki Szájokból, a' mellyeknek ſemmi Eggybe-kötteté-sek nintsen, és ſemmi nagy Dolgot ſem jelenthetnek ... még-is tsudálatos Módra forgatják Szemeiket ezen Embereknek. Gyakran Bámúlással ſzemléltem öket; ſoha ſintsenek Szemlélők nélkül, a' kiket az Újságkívánás gyüjt-öſzve. Barátim! ſoha ſem felejtem-el azon írtóztató Ábrázatokat, mellyeket itt ſzemlélni vólt Alkalmatosságom. A' Kétségb'-esés, a' Dühösség, néha Nyughatatlansággal egyelített gonoſz Öröm, festettek eggymás után azokra. Most a' Fúriák' Mérge, most a' pokolbéli Birák' komor Tekíntete, most eggy Halálra-ítéltnek Szorongattatási foglalták-el azokat. Hát, kérdék az Útazó' Baráti, mi Tzéljok van ezeknek a' Bóldogtalanoknak, talán a' Közjónn dolgoznak? ... Óh nem! ... Talán a' Filozofusok' Követ keresik? ... Igen bizony! ... Vagy a' Circulus' Quadráturáját? ... Azt, hát ... No, tehát meg-tett Bű-

nök-

nökért tartanak Pénitentziát? . . . Azt gondolni sem kell . . . Tehát valóságos Dühösökről beszéllsz; mert mi ördögöt tudnának tsinálni, ha nem hallonak, nem beszéllnek, és nem éreznek? . . . Játszanak.

A' Légy-madárka.

Minden élő Állatok köztt e' leg-szebb Formájára, és leg-tündöklőbb Színeire nézve. A' drága Gyöngyök', és az Értzek' mesterséges Fényessége nem hasonlíttathatik ezen Teremtzet' kisded Kíntséhez. Remek-munkája a' Teremtzetnek, a' melly ötet fel-ékesítette mind azon Ajándékokkal, a' mellyeket eggyenként osztott-el a' több Madarak köztt. Ebbe' eggyesültek a' Könnyűség, Sebesség, Szépség, és Kellemetesség. Tollain fénylenek a' Smaragd, Rubin, Topáz: soha sem porozza-bé azokat, és egész Életébe' allig lehet eggy Szempillantásig ülve látni valamelly Ágatskán. Szüntelen a' Levegőbe' múlatoz, eggy Virágról a' másra repdes, a' mellynek Nektárjával él; és tsak az alatt az Ég alatt lakik, a' hol szüntelen virágoznak.

Lakó-helye, az Új-világnak melegebb Réſzeibe' vagyon.

Az Indiabéliek azon Fényességre, és Tűzre tekíntvén, a' melly ezen gyönyörű Madárkáknak Színeibe' játſzik: Nap-súgároknak, vagy Nap-ſzálaknak nevezték. A' Spanyolok Tomiánóſz-nak hívják, a' melly Nevezet a' Légy-madárkák' Kitsinységektől vette Eredetét: mert Tomine eggy tízen-két Gránumot tévő Mérték. Az a' Légy-madárka, mellyet Nieremberg előtt mértek, a' mint ő maga írja, Féſzkestül eggyütt, két Tomint nyomott. Kissebb Nemei a' Légy-madárkáknak Körűletekre nézve, nintsenek olly nagyok, mint eggy Darás, és nintsenek olly temérdekek mint a' Here. Orrok vékony, és Nyelvek ollyan mint eggy Tzérna-ſzál: fekete kisded Szemei két fényes Pontotskának látſzonak lenni. Szárnyainak Tollai a' Vékonyság miatt által-láthatók: Lábaikat allig lehet látni, olly rövídek és gyengék; nem is ſok Haſznát vehetik azoknak, mert tsak

Éj-

Éjjel ſzállonak-le, Nappal pedig ſzűntelen a' Levegőbe' repdesnek; Repülések ſebes, és zsizsegő. Markgráf Szárnyoknak Hangzását, a' Kerék-zörgéshez hasonlítja, és ezen Szillábákkal fejezi-ki hur hur hur. Olly erős és ſebes azoknak Verése, hogy ha a' Levegőbe függeſzti-fel magát a' Madárka, úgy látſzik, hogy nem mozog, és nem tsinál ſemmit; ekképpen függ némelly Szempillantásokig valamelly Virág előtt, és azután máshoz repül olly Sebességgel mint a' Nyíl. Sorba látogatja a' Virágokat, mélyen bé-dugja Nyelvét azokba, repdes mellettek a' nélkül, hogy valaha le-űlne reájok. Ezen Álhatatlansága neveli ártatlan Gyönyörűségeit, mert ez az álhatatlan Szeretője a' Virágoknak, azoknak Költségén él, de ſoha ſem hervaſztja-meg őket, egyedűl tsak Mézeket ſzívja-ki, és e' Végre látſzik Nyelve-is alkotottnak lenni. Két üres Fibrákból áll, a' mellyek eggy kisded Tsőtskét formálnak: a' Végén két vékony Fonálra oſzlik. Formájára nézve, ollyan mint a' Bogarak' Szívó-tsőtskéjek (Proboscis) a' melly-

nek Szolgálatját-is téſzi; ki-botsátja azt hoſzſzan a' Szájából, bé-dugja mélyen a' Virágba, hogy annak Nedvességét ki-ſzívhassa.

Minden Írók ſzerínt ez Életének Módja. Egyedűl Badier mond-ellent, és azt állítja, hogy Bogárkákkal él, nem pedig a' Virágok' Méz-nedvességével, mivelhogy eggy Légy-madárkának a' Torkába', némelly Réſzeit találta valamelly Bogárkának. De ez hírtelen Ítélés, mert ha néha valamelly Bogárkát fog-is a' Légy-madárka, onnan nem következik, hogy ſzüntelen Bogárkákkal él, és tsak nem el-kerülhetetlen az, hogy midőn a' Virágok' Nedvét ſzívja, a' Virágokba' múlatozó Bogárkák-is fel-ne mennyenek Torkába. Továbbá igen tápláló Eledellel kell néki élni, hogy vékony Réſzeibe' el-oſzlott Eröje fenn-tartassék, és az éltető Erök, és Spiritusok helyre állíttassanak, a' mellyek a' ſzüntelen, és ſebes Mozgás által ſzéllyel-oſzlanak: a' Bogárkákból pedig nem kéſzülhet illy Eledel: és Sloane, a' kinek e' Réſzbe' fontosak Tapaſztalási, világo-

gosan azt mondja, hogy ő a' Légy-madárka' Gyomrát a' Virágok' Porával, és Méznedvével meg-töltve látta.

Gyorsaságokra, és Elevenségekre nézve, ſemmi ſem haladja-meg ezen Állatotskákot. Igen bátrak, vagy inkább vakmerök. Gyakran magoknál húſzſzor nagyobb Madarakat Üzöbe véſznek, beléjek tsimpelkednek, és vagdalják, míg mérgeket ki-nem öntik. Gyakran magok köztt-is mérgesen veſzekednek: úgy látſzik, hogy egéſſzen el-foglalta Lelkeket a' Nyughatatlanság. Ha valamelly Virághoz közelítvén, hervadttnak találják azt, le-ſzaggatják Leveleit különös Sebességgel, és az által jelentik-ki Haragjokat. Szózatjok egyéb nintsen, hanem ez; ſkrep, ſkrep, ezt gyakran hangoztatják, és a' reggeli Hajnal' Fel-költtekor, már el-kezdik, és folytatják, a' míg a' Nap' Sugárai Megjelenésekkor, mindnyájan el-nem repülnek, és a' Mezökön el-nem oſzlonak.

Magánosan élnek, és igen nehéz-is vólna nékik eggymást meg-esmérni, és öſzvegyűlni, ſzüntelen a' Levegőbe lévén: mindazonáltal a' Szeretet annak Idejébe' öſzve tudja öket hozni. Akkor párosan múlatoznak.

A' Féſzek, mellyet raknak, gyenge Testetskéjekhez vagyon alkalmaztatva. Vékony Gyapotból, vagy Selyem-forma Pihekből kéſzült, mellyeket a' Virágokról ſzedegetnek. Keményen öſzve vagyon ſzöve, és olly erös, mint eggy vékony, puha, és sürü Bör. A' Nöstény építi azt, a' Hím pedig öſzve-hordja a' ſzükséges Matériálékat; igen foglalatos ezen gyönyörü Munkában, keresi, meg-válaſztya, és Szálról-Szálra meg-visgálja mind azt, a' mi alkalmatos arra, hogy gyenge Maradékinak Böltsöt formáljon. A' Széleit Nyakával, és belsö Réſzét Farkával ſimítja-meg. Kívülről bévonja Gummi-fák' Héjával, mellyet körös-körül reá-raggat, hogy jobban meg-erösítse, és a' Levegö' Viſzontagságai ellen Bátorságba tégye. Az egéſſz Féſzek két Levélen, vagy valamelly Pomarants' vagy Tzitronfának Szálkátskáján függ, néha pedig eggy Szálkátskán, a' melly valamelly Kunyhónak Tetejéről le-nyúlik.

Olly nagy, mint eggy Baratznak Fele, és tsak nem olly Formájú-is. Két tiſzta fejér Tojáska vagyon benne, olly Nagyságú, mint eggy kis Borsó. Tízen-két Napig ülik a' Tojást, hol a' Hím, hol a' Nöstény, tízenharmadik Nap' ki-bújnak az Aprótskák, mellyek akkor nem nagyobbak eggy Légynél. Nem láthattam, azt mondja Duterre (Düterr) mitsodás Eledelt hoz nékik az Annyok, hanem azt ſzemléltem, hogy Nyelvét ſzívatja vélek, melly tele van a' Virágokból ki-ſzopott Méz-nedvvel.

Ebből látni, hogy tsak nem lehetetlen ezt a' kis Madárkát fel-nevelni. Azok, a' kiket Sziruppal tartottak, eggynéhány Hét múlva meg-hóltak; mert jóllehet, hogy igen könnyü Eledel az, de még-is ſokat külömbö-

bözik azon Nektártól, mellyet ſzabadon repdesve, ſzív a' Virágokból: úgy tartom, hogy több Szerentsével lehetne tiſzta Mézzel tartani.

Meg-fogásának Módja abba' áll, hogy Fövénnyel, vagy Vízi-puskával lövik-le. Olly kevéssé félénk, hogy öt, hat Lépésnyire bé-várja az Embert. Úgy-is fogják, hogy eggy Veſſzötskét meg-kennek ragadó Gummival, mellyel valamelly virágzó Bokorba rejti-el magát az Ember, és meg-illeti véle a' kis Madárkát, midön valamelly Virág előtt zsizseg: meg-hal, mihelyt megfogják. Hólta után az Indiai Aſſzonyok' Ékessége, a' kik Fűlön-függő hellyett hordozzák. A' Pérubéliek Tollaiból olly Festéseket tudnak kéſzíteni, mellynek Fényességét, és Mesterségét nem tudják eléggé dítsérni a' régi Írások, és Hagyományok.

Ritka Szépségén, és Fényességén kívül, némellyek különös Szagot-is tulajdonítanak néki, és azt állítják, hogy Bizám-ſzagúak.

De

De e' világos Hiba, és azok közé a' Tsudák közzé tartozik, mellyekkel ezen Madárka' Históriáját akarták ſzépíteni, hogy tudniillik, fél Madár, és fél Légy, hogy Légyből ſzármazott, hogy meg-hal a' Virágokkal, és ismét fel-éled, és nő azokkal; hogy az Eſztendő' kedvetlen Réſzét Álomba', és merevedve tölti-el, Orrákal valamelly Fa' Héjjába tsimpelkedvén. Ezen Költeményeket meg-vették az okosabb Terméſzet' Visgálók, és Catesby azt állítja, hogy ő az egéſſz Eſztendön által, látta a' Légy-madárkát Szent Domingó', és Mexicó' Környékein, a' hol ſzűntelen vagynak Virágok. Sloáne éppen azt mondja Jamaika felől, azt jegyezvén még meg azon felűl, hogy az Essö után nagyobb Számmal jelen-meg; Markgráf-is azt írja, hogy az Eſztendő' minden Réſzeibe' ſzámosan lehet látni a' Braziliai Erdökbe'.

Már húſzon-négy Nemei esméretesek a' Légy-madárkáknak, és igen hihető, hogy még ſokan esméretlenek. Ezek közűl a' leg-

kissebb Nembe tartozó Légy-madárkát Rézbe' metſzettük, hízelkedvén avval magunknak, hogy gyönyörködtetni fogja kellemetes Olvasónéink' Szemeket, ezen Teremſzet' leg-ſzebb Múnkátskájának Szemlélése.

Ezen igen kitsiny Légy - madárkának Hoſzſza, Orrától fogva Farka' Végéig, allig téſzen tízen - öt Lineákat; Orra negyed - fél lineányi, Farka négy; és így a' Feje, Nyaka, és Dereka mind öſzve kilentz; a' melly Mérték kissebb mint a' mi nagyobb Legyeinké.

A' Feje' Teteje, és Dereka arany-zöld, barnán fénylö veresses Viſzſzá - ſzínléssel. Repülö Tollai a' Szárnyába' barnák, Violaſzínnel eggyesülve. Orra, és Lába fekete; Lábainak Tsontyai tsak nem egéſzſzen bé-vagynak növe, rövid és vékony Pih - tollakkal, Újjain kisded, hegyes, és görbe Körmök vagynak. Evezö Tollai Farkába' tízen vagynak, mellyeknek Színek kéklö - fekete, és olly fényességüek mint a' Zómántz.

A' Nösténynek eggy általyába nem olly elevenek Színei mint a' Hímnek, és arról - is meg - lehet esmérni, hogy valamennyivel kissebb.

Lakása a' leg - kissebb Légy - madárkának Braziliába', és az Antillai Szigetekbe' vagyon.

A' Kolibri.

A' Terméſzet, a' melly a' Légy-madárkát olly különös Szépséggel ékesítette-fel, nem felejtette-el a' Kolibrit-is, annak Szomſzédját, és Attya-fiát; ugyan azon Ég alatt, és azon Formára ſzülte azt. A' Kolibri éppen olly fényes, és könnyü, mint a' Légy-madárka, haſonló Sebességgel, Erövel, és Kellemetességgel bír; és a' mit a' Légy-madárka' Szépségéről, Elevenségéről, könnyü és ſebes Repüléséről, Fáradhatatlanságáról a' Virágok' Ki-keresésében, Féſzkelése' és Élete' Módjáról mondottunk, a' Kolibriról-is el-lehet mondani. Haſonló Indúlati-is vagynak a' Kolibriknak, és minthogy tsak nem mindenbe' egygyezők, némellyektől öſzvevegyíttettek, és eggy Név alatt írattattakle. De Valósággal vagyon eggy állandó, és ſzembe-tünö Külömbség közöttök; a' melly

Or-

1 Köt. pp. 140.

1 A leg-kiſsebb Légy-madár.
2 A Kis Kolibri.

Orrokba' találtatik. A' Kolibri' Orra egéſz Menetelébe' hajlott, és hoſzſzabb, a' Légy-madárkáé pedig egyenes, és Teste' Szabáſához képest rövidebb. Továbbá a' Kolibri' Termete hoſzſzabb, és eggy átalyába' a' Kolibrik nagyobbak: azomba' vagynak olly Kolibrik a' kissebbek között, mellyek kissebbek, mint a' Légy-madárkáknak nagyob' Nemei.

Éppen olly nehéz fel-nevelni az ifjú Kolibrit mint a' Légy-madárkát, gyengék, és meg-halnak a' Fogságba'. Az öreg Kolibrik annyira ſzeretik Fiatskáikot, hogy azoknak Kezekbe'-is táplálják azokat, a' kik el-ſzedték öket. Az, a' mit Labat ír e' felöl, meg-érdemli, hogy ide bé-iktattasson. „ Én, (úgymond) meg-mútattam P. „ Montdidiernek eggy Kolibri' Féſzkét; a' „ melly valamelly Ház' Fedelén függött; „ el-ſzedte azt a' benne-lévö ifjú Kolibrik-„ kal eggyütt, a' mellyek tízen-öt, vagy „ húſz-naposok lehettek, haza vitte, és eggy „ Kalitkába' az Ablakba' tette; itt el-nem

„ mú-

EGYETEMI KÖNYVTÁR DEBRECEN

„ múlatták az Öregek a' Kitsinykéknek Ele-
„ delt hordani, és végre annyira meg-ſzelí-
„ dültek, hogy allig mentek-ki valaha a'
„ Szobából, a' hol Kalitka nélkül ſzabadon
„ repdestek, ettek, és aludtak Fiatskáikkal.
„ Néha mind a' négyet láttam ülni, és éne-
„ kelni a' Montdidier' Újján, mint valamelly
„ Fa-ágon. Igen vékony és gyenge Téſz-
„ tátskával táplálta öket, a' melly Tzvi-
„ bakból, ſpanyol Borból, és Nád-mézből
„ állott; bé-dugták Nyelveket abba, és mi-
„ dön jól laktak, repdestek körös-körül, és
„ énekeltek. . . . Kellemetesebbet nem lát-
„ tam ſoha ſemmit ezen négy Madárkáknál,
„ a' kik benn, és a' Szobán-kívül repdes-
„ tek, és viſſzá-tértek, mihelyt Táplálójok'
„ Szavát hallották. Illy Módon tartotta
„ öket, öt vagy hat Hétig, és midön re-
„ méllettük Szaporodásokat, eggy Este el-
„ felejtette Montdidier Úr a' Kalitkát, a'
„ mellybe' hálni ſzoktak, Szokása ſzerínt a'
„ Földröl fel-húzni . . . . azon Éjjel meg-
„ ették a' Patkányok. „

Mar-

Markgráf nem külömbözteti-meg a' Kolibrikat a' Légy-madárkától, és ſemmi Éneklést ſem tulajdonít nékik. Ebbe' meg-eggyeznek közönségesen az Útazók-is. Eggyedül Thevet, és Lery állítják azt, hogy a' Fülemilével vetélkednek az Éneklésbe'. De az Kétség nélkül Hiba, mert a' Lery kis Madárkája nem a' Kolibri, mert ennek a' Szava tsak eggy kellemetes Zsizsegés, hanem a' Nád-méz-madárka, vagy pedig más valamellyik.

Nem kell a' Terméſzet' Remek-múnkái köztt, azt a' Madárkát el-felejteni, mellyet a' Vadak Gonambukhnak hívnak. Tollai fejérek, és fényesek; nem ſokkal nagyobb a' Szarvas-bogárnál, még-is igen kellemetes Szava vagyon, ſzüntelen énekel, úgy, hogy azon a' nagy Kölesen, mellyet az Amerikaiak Avatinak neveznek, vagy más nagy Füveken, mellyeket allig hágyel valaha, tsak nem mindég nyítva tartja Száját az Éneklésre. Ha nem látták, és nem hallották vólna ſokan, nem lehetne

hin-

hinni, hogy eggy olly kitsiny Testből olly kellemetes, fentt, érthető, és tiſzta Hang ſzármazhasson, a' melly a' Fülemiléével vetélkedik.

A' kis Kolibri.

Ez a' leg-kissebb minden Kolibrik között. Egéſz Hoſzſza két Újj, és két Linea; az Orra tízen-eggy, a' Farka tízen-két tízen-három Lineányi; egéſzſzen Arany-zöld, Szárnyait ki-vévén, mellyek Viola-ſzínűk, vagy barnák. Hasának alsó Réſzén vagyon valamelly fejér Fóltotska, és hasonló Farka-tollainak Szélein-is; hanem a' fejér Szélek a' két ſzélsö Fark-tollakon, a' mellyek félig takarják-bé egéſz Farkát, ſzélesebbek. Markgráf Tsudálkozását jelentvén-ki azon Fényességen, mellyel a' Terméſzet fel-ékesítette ezen ſzép Madárkát, gyakran azt mondja: „Úgy látſzik, hogy minden Tüz' és Világ' Fény ennek Tollain eggyesült, eggy Szóval, úgy fénylik, mint valamelly kis Napotska. "

P--r.

Eggy Szó az Olvasóhoz.

Eggy Esméretlen küldötte hozzánk az ide be-iktatott Élete-folytát, és Árnyékát azon Személynek, kit ö Fanni-nak nevezett. Méltónak ítéltük, hogy azt közöljük Olvasóinkkal, mert minket leg-alább meg-indított. Haſználjuk ezen Alkalmatosságot a' Végre, hogy Gondolatinkat ki-fejezzük itt, az efféle kis Biográfiákról.

Hibája az a' Hiſtóriának, hogy csak fényes Tselekedeteket, híres Tételményeket tartott-fel a' Maradéknak: és a' titkos, együgyű, ſzemérmetes Tökélleteséget az Idö Fátyolával be-fedezte.

Nagy, és felséges Jelenés a' Terméſzetben a' Nap' világos, és ſzúró Tüze . . . a' zuhogó és Sziklákat ſzaggató erdei rohanó Víz

Víz — mind kettő a' lármás és magas Virtus' Példája.

Óh! de ſzép, és magához vonſzó az Hóld' éjfeli Ezüst-világa-is . . . 's a' Mezöket termékenyítö Virágok alatt tsendessen folydogáló Tsergeteg-is — mind kettő a' házi, titkos, magával meg-elégedö Virtus' Példája.

Mind kettő meg-érdemli a' Mausoleumot. Azt Réz, és Márvány-oſzlopok nevezik — ennek eggy Könnyel áldoz itt-amott Rejtekben a' Szív.

Minden Rendbe' és Állapotba' talál az okos Visgáló Virtust. Nem csak a' Világot ijeſztö Isten' Veſzſzei Attilák, Sacidorok, vagy a' Világ' Gyönyörüségei Titusok és Trajánok érdemlik-meg, hogy legyen Tselekedeteknek és Dítséreteknek Hírdetője.

Az Ember-ſzeretet, Jóltévőség nem tsak akkor érdemel Mausoleumot, ha azt Fejedelmekbe' találjuk, a' kiknél az leg-inkább Kötelesség, és leg-könnyebb Kötelesség. Minden Embernek Neve, a' ki azokkal a' Tulajdonságokkal bír, mellyek a' jó Ember', jó Polgár', jó Atya', jó Barát', Kötelességei, meg-érdemli, hogy a' késö Nyom nevezze.

Az Aſſzonyi Nembe'-is, miért kellene tsak Kleopátrák', és Aspásiák' Emlékezetét fel-tartani? — Azok a' Szeretetre méltók, a' kik el-felejtetnek, mert nem űltek Királyi-ſzékbe', vagy — nem ſzerettettek ollyanoktúl, a' kik Thronusban űltek... mert jó Szíveket nem bizonyíthatták-meg királyi Ajándékokkal; ... és nagy Elméjéket nem trombitálták-ki a' Világ elött ... de híven tűrtek, híven ſzerettek, Férjeket és Ház-népeket bóldoggá tették, Szüléik' Örömei vóltak, jó Anyák, jó Feleségek, jó Leányok, miért nem érdemlenének ezek Emlékezet-oſzlopot.

Illye-

Illyeneknek-is ſzántunk mi Helyet Munkánkban. Bár haſználjunk ſzép Példák' Mutatásával: és bár találjunk eleget Hazánkban, kiket Példáúl mutathatunk!!

F a n n i.

Az Uránia' Szerzöjének Bóldogságot!

Áldott légyen az a' Gondolat, a' mellyel nemesebb Hazánk' Leányainak Életeket 's Tselekedeteket fel-maradandó Emlékezetül 's Példáúl akarjátok fel-jegyzeni.

Élek ezen Alkalmatossággal arra a' Végre, hogy közöljem a' Világgal eggy ifjú Személynek Életét, a' kinek Emlékezetét én örömest fel-tartanám, mivel én el-mondhatom ő felöle, a' mit Petrárka mondott Laurájáról: „A' Világ ötet nem esmérte, valamíg véle bírt, és tsak azoknál esméretes, a' kik itt maradtak, hogy ötet sírassák.„ —

Nem

1 Völ. p. 150.

Nem arra ſzületett ugyan ö, hogy Tsudálkozást indítson, de arra termett, hogy Szeretetre buzdíttsa-fel azt, a' ki látta. Tsendes és jó, tellyes Szeretettel, mellyet mindég magában el-zártt, félénk, és kellemetes vólt az az Aſſzonyi Angyal, a' kiről itt beſzéllek.

Eggy kis alatsony Falutska vólt Születésének, 's Nevelésének Helye, még-is Gondolkozása-módja ſzép vólt, józan Ítélettétele, és Szíve Világokat értt; mert a' legnagyobb Oskolába' tanúltt — a' Szenvedések' Oskolájában.

Édes Annyát még ifjú gyenge Korában, Dajkája' Karjain késérte az El-múlás' Helyére. Édes Attya nem édes Atya vólt. El-felejtett minden emberi, 's atyai Érzékenységet, mert azt hitte, hogy a' Gyermek tsak Keménységgel neveltethetik jól, és nem tudta, hogy ez az áldott Lélek úgy jött-ki, mint leg-jobb a' Terméſzet' Kezéből. . .

EGYHÁZKERÜLETI NAGYKÖNYVTÁR DEBRECEN

Szaporította az ő Szenvedéseit még Mofloh-Annya-is, a' ki azon fellyül, hogy Attya nem úgy tartotta mint Leányát, még Test-véreinek Szolgálójává tette. Soha jó Szót nem hallott, ő, a' ki mindennek jó Szót adott. Parantsoló, és rettentő dörgő Hang vólt Attyának Hangja, a' mellynek tsak Hallására is reſzketett. És ezért maradtt Maga-viselésében valamelly Félénkség, és maga Viſſza-húzása. Ezen fellyül valamelly kedves Melánkolia, és ſzomorú Halgatás, mellyet tsak némelly jobb Barátnéji előtt tett-le.

Ennyi Szenvedések meg-tanították mindazáltal, mint kell magát az Ég-rendelésinek alá-adni. A' Nyomorúságok ſoha le nem nyomták, még erősítettek. Soha ſem panaſzolkodott, tsak néha a' Magánosságba' folytak keservessen Könyvei, tsak néha kívánkozott meg-bóldogúltt Annyához.

Ezt a' Kedves Lelket hozta elömbe eggy ſzerentsés Történet, tízen-hatodik Eſztendejében. Ő, és én, eggyſzerre érzettük a' Szeretetnek bóldog Fel-indúlását. Hogy-is ne örúltt vólna ez a' Szánakozásra méltó kedves Lélek azon, hogy van még Teremtés a' Nap alatt, a' ki ötet ſzereti?

De kevés Ideig-való Nyájasságunkat-is meg-keserítette kegyetlen Attya. Ez a' Tyrannus, a' kinél esméretlen vólt minden Érzékenység, hogy láthatta vólna azt, hogy Leánya bóldog eggy ötet ſzerető Ifjúnak Karjai között, és el-ne rontotta vólna Bóldogságát, ő, a' ki a' Szeretetet tsak úgy esmérte mint minden Állat.

Ezt az elegyített Bóldogságot-is nem ſoká érezhettük. A' Fatum minket eggymástól el-ſzakaſztott. Ezt egyedül el nem viselhette; ő, a' kit a' Szeretetlenség' Hidege meg-nem emésztett, el-hervadott a' Szeretet' édes Melege alatt.

Az El-válás után minden Bú kettős Erővel nyomta, mert nem vólt, a' ki azt

véle oſztotta vólna. — Végre eggy ſebes Forró-hideg Ágyba ejtette.

Közel a' Kétségbe-eséshez mentem, hogy leg-alább utólsó Óráiban véle lehessek, és Tanúja vagyok én Halálának, a' melly ötet én előttem örökké el-felejthetetlenné teſzi.

Halálos Ágyában mutatta-meg *Heroismusa* magát egéſz Méltóságába'. Tsendes Szenyvedéssel töltötte-ki egéſz Betegségét. Söt, minthogy Attya, a' kinek fájt, hogy Leánya ſoha ſem érzette azt, hogy ő Atya, és a' ki ſzorgalmatos Ápolgatással akarta az Életre viſſza-hívni, és ez által helyre-hozni Vétkét, hogy Attyát vígaſztalja, ez a' ſzelíd Lélek mosolygott, ha Attya be-jött, mosolygott, ha el-mentt, holott ſzörnyű Kínt ſzenvedett. — Egéſz Betegségébe' ſoha ſem panaſzolkodott. — Néha én reám nézett nedves Szemekkel, és — tsak én érttem kívántt vólna még élni. Így égett Teste, és Tekéntete Vígságot mutatott. Mosolygott; mikor a' Halál közelgetett, mosolygott; mikor meg-hólt, az én Karjaim között!

A' FEJ-VESZTESÈG.

Eggy hazai dramatizáltt Történet.

Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deſerere, et celebrare domestica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.

Horat.

Sereglik a' Papság halotti Köntösében; a' Vár-piatzán Gyáfz-palástban kovályognak fátyolos Emberek; halgatva, és le-fzegezett Fövel takarodik a' Népség a' Vár felé . . . Zeng a' Szív-hasító Síralom-ének, mellyet a' Vár-kapuk' öblös Bóltyai kettőzve viſz-ſza-hangzanak. A' Trombita' kesergő Harsogása nyög, és a' Síralmasok' Jaj-kiáltása közbe elegyedik ezen ſzomorú Zürzavarnak . . . Meg-kondúl a' Harang; és rekedtten kong a' mohos Toronybúl alá. A' Vár' Kápolnájához ballag a' Gyáfz-sereg. Fekete ſűrű Füsttel gőzölnek a' lobogó Fáklyák, kik köztt lassan vonúl-elé a' Koporsó, melly Zongor Balás' Hitvesét tartja.

Két Kezét Öve mellé ereſztve, Süvegét Karjai alá ſzorítva, Üstökének fürtje Hom-

lo-

lokára függve, komoran öſzve-rántzoltt Szemöldökkel, a' Koporsótúl ſzorgalmatossan távozó Tekíntettel, duzzadtt, de nem kesergő Ortzával kísíri a' Szent-Mihály' Lovát Zongor. A' ſzomſzéd Nemesek, és Urak 'zibongva követik.

Meg-hagyta a' Hóltt, hogy az Óltár eleibe takaríttsák. Midön ide érkeztek, és a' Koporsónak Fedelét ſzegezték — a' Kalapáts' elsö Koppanása meg-rázta a' kemény Zongor' Szívét, és eggy nagy Könny váltt-ki hoſſzú Szem-ſzörei alól, le-görgött rántzos Ortzáján, és ſűrű hoſzſzú Bajuſzſza között el-tünt. Rezegő Szóval azt mondá a' mellette álló Betétsinek: „ Szegény! „ még-is jó Aſzſzony vala! „

Emez kesergő Formára vontt Szem-hunyorítással, eröltetett pityergő Száj-vonítással, Keze-fejével lassan ſzáráz Szemét törülve, feleli: „ Szegény!

Az

Az alatt zörög le-felé a' Sírba ereſztett Koporsó, mély Zuhanással meg-állapodik, és a' Körül-állók meg-borzadnak . . . . Oſzol tolongva a' Nép.

Zongor ſzótalan, de nem illetödött; komor, de nem ſzomorú; inkább a' Szokás, és a' Példa-által el-ragadtatván, meg-háborodott, de meg-nem indúltt. Kéntelen Fohászkodás ſzalad-ki Mellyébül, és némán, ſzegett Nyakkal, Süvegét mélyen benyomva el-távozik.

Ö elöl — utánna a' síralmas Felekezet. A' Kö-gráditsokon, tsattog a' Kard, pereg a' Sarkantyúk' Kereke, zajog a' késérő Sokaság, az aſzſzonyi Sereg ſopánkodik.

Terhessen rakott Aſztal áll a' Palotában . . . Középen Vendégeivel be-kerítve Zongor — Szék-sárgájárúl beſzéll.

Zördúlnek a' Székek, le-telepednek. Eggy Szó ſem hallatik, tsak a' Tányérok

tsör-

tsörgenek. Ki-ki általl elsö lenni, ki fel-bontsa ezen mély Halgatást.

„ Itt ül vala utólſzor a' Meg-hóltt „ mondja eggy az Aſzſzonyok közzül. „ Ki gondolta vólna, hogy illy hamar itt hágy Szegény! mond a' másik . . . Egéſz Élte-folyta, végsö Nyavalyája, végsö Szavai, mind elö-ſzámláltattak. –

A' Tsendesség fel-bomlott. A' ſzorgalmatossan körül-járó Kantsók fel-melegítették a' Vendégeket. A' Zaj nagyobbodott. –

Könnyü az emberi Szívnek egy Indúlatból, más ellenkezöbe az Által-menetel. A' ſzomorú Képek által Mozdúlásban hozatott Szív hamar el-ragadtatik az Örömre . . . A' Bor ſebes, és fenn-ſzálló Ereje, a' Társaság' édes Példája, azon Erölködés eggy kedvetlen Érzéstül meg-ſzabadúlni, mind annyi Indít-okok a' Vígasságra.

Kevés Idö múlva köz lett az Öröm, és a' Hóltt' Emlékezete, a' Márvánnyal, a' melly Sírjának Száját el-zárta, el-takartatott.

Elsö vala Zongor, a' ki öblös Kehelyét két Kezével fel-emelte, és hangos Szóval reá-köſzönte Vendégeire: A' Meg-hóltt' Nyugalmáért „ és eggy Vonással ki-ürítette – a' Vendégek közzül eggy „ a' Meg-kesere-„ dettek' Vígaſztalásáért „ kiáltá, és az egéſz Aſztal utánna hangzott.

Meg-kéméllem Olvasóimat a' következö Történetekkel: és azokat el-takarom. Elég az, hogy kevesebbedett a' Vendégek' Száma, és utóljára el-oſzlottak.

Magánossan maradtt Zongor, Titkossával Betétsivel. Itt van a' Helye, hogy véle meg-esmérkedjünk.

Azokban az Időkben, a' hol Fegyver tsattogott minden Vidékein Hazánknak; az a' Fegyver, a' melly ſzint' annyiſzor tsapkodott Feleihez, mint ſzomſzéd Ellenségeihez — a' hol az Hatalom nyomta az Erőtlenséget — a' mikor a' Had' Zörgéseitől a' ſzelíd Tudományok a' ſetét Tzellákba vonták-meg magokat — a' mikor a' temérdek Setéttség mindent bé-lepett; mikor az Igazság, Erő; a' Törvény-tétel, Kar, és Kard; a' Törvény — Szokás vala: ezekben a' ſzomorú be-borúltt Időkben, mellyeknek bövebb Abrázalását általlom, eggynehány Szerzeteseknél, és néhány Irástudóknál vólt minden Tudományok' Kíntse le-téve . . . A' nyers, és erős Hatalmasok ezektől költsönözték Bőltsességeket. —

Valkói Gróf, és Haram-Vár' örökösse, Zongor illy Házi-eſzközök nélkül el nem lehetett. Az eggy vólt Hypolitus Prépost: a' máſik Betétsi Gábor Deák.

Vólt

Vólt ez egy alatsony termetű, zömök, öſzben elegyedett, jókorbeli Ember — Szemei Egér Kitsinységűek, eggy a' másnál nagyob', és a' Katsongatás, Félre-tekíngetés által kantsalok; Szája, mintegy gúnyolva félrevonúltt, és titkos Jelentéssel mosolygó; Földön máſzott, és görnyedezö Derék-hajtással ſzóllott; imádni látſzott inkább mint tiſztelni; helybe-hagyott mindent, ellent nem ſzóllott ſoha; jártas abban a' nagy Tudományban: miként kell magát ſzükségesnek tenni; tsak ö nála nélkül Ura el ne maradhasson, nem vólt ö kényes a' Módok' Válogatásában; Illetlenséget, Alatsonyságot, Gonoſzságot el-követett, tsak hogy tessen; tsalárd, ártalmas, gonoſz, de mindennek igazságos Színt adni tudó, a' ki az Igazságot tsak azért tanúlta, hogy azt bátrabban tapodhassa, a' Törvényt, hogy annak Réſzein által-bújhasson; Bajnok-társa Zongornak a' Poharak között az Aſztalnál, Bajnok-társa az Fegyver-villongások között az Ütközetben; Tanátsok' Kút-feje; Titkainak Oſztályossa; Indúlatinak, és Tréfáinak

eggyaránt Tárgya; Vezérlője, meg-hitt Barátja; mindég ő látszott tenni Áldozatot, és mindég magának áldoztatott; mindég ő látszott Eszköz lenni, holott ő tette Zongort Tzéllyainak Eszközévé; úgy látszott, hogy mindent hagyott magából tenni, és ő tett mindent, a' mit akart, és ő tette mindenné, a' mivé akarta Zongort. Illy Forma vala Betétsi.

(Ágyas-ház a' Harami Várban.)

Zongor (az Asztal mellett, könyökölve, és minteggy Gondolatok között.)

Betétsi (Talpon állva, Széke megett.)

Betétsi. Mire keseregsz igyen Uram! Hadján, nyugodjon Sírjában a' Halott. Úr Isten adjon nékie Üdvösséget.

Zongor. Jól mondád! Hadján, nyugodjon a' Halott. . . . Jer! tedd-le ide magad' Gábor Deák. Beszéllj a' mi tetszénd — tsak beszéllj.

Betétsi. Szívemből keserülöm Dolgodat szerető Uram! De engedd meg-kérleltetni magadat. Jobb lesz Fogyatkozásod' el-felejtened, hogy mint Kesergéssel Életedet veszted. Akarj Uram venni Feleségül magadnak mást, kivel vígan lakjál, dítséretest, kedvest, nagy Nemzetet, eszest. Ezt adom Tanátsúl én tenéked.

Zongor. Bizony abba' semmi nem kell jó Betétsi. Agg vagyok én immár, mit vólna haszálatos nékem az Házasság. Nem! semmiképpen illyen Bolondságba magamat nem botsátom.

Betétsi. Hát igyen lakozzál itt Uram, magánossan, mint Remete? Midön találhatsz magadnak Vígasztalást, eggyedül éljél? Vaj! ki tágas lészen tenéked e' Kastély jövendöre, miért hogy nem lészen Szerető-társod! Mi nagy hosszú és únalmas sok téli Est; miért hogy nem lészen Vígasságod, hív Betétsidtől, és tellyes Kehelyedtől megválván . . . . Mi örökké tartó, és késedel-

mes nagy ſok Éjj, melly által Ágyadban fetrengeſz, és még Tik-ſzó-koron-is Szemeidet be-nem zároltad . . . és mond-meg nékem én Uram! kinek vallod, hogy ha Halálod történik gazdag Bírtokodat, ha nem léſz Nevednek és Jóſzágodnak Örököse . . , Minekokáért fogadd-el hívséges Tanátsomat, és házasolj-meg!

Zongor. Nyílván látom Szorgalmaztatásodban jó Akaratodat. Igazlom Tanátsodat, meg-is ſzerzem, midön alkalmas Ideje 's Helye léjend . . . De nyavallyás! ſemmit nem haſznál Törekedésed, mert ha vólna-is Akaratom, kit vegyek én Házas-társúl?

Betétsi. Illy fő-fő Embernek, nemes Nemzetnek, kit Urunk Király jó Kedvébe fogadott, kit nagy ſok Vagyonnal és Tiſztességgel meg-ajándékozott — ſegélj Úr Isten! nem vólna, kit venni Házas-társúl? Tekínts körösként én Uram, és nagy kéſzen ſzökellenek Karjaid közzé Leányi Orſzágunknak . . . . De immár a' Tornyos Éj-félre jegyezett. Isten maradjon hozzád! *(el.)*

Jól tudta ez a' Ravaſz, melly hamar Tűzet fog tsak eggy el-ejtett Szikra-is a' ſzáraz Tsepűbe'. Nem vítatta, nem javallotta ſokáig — tsak említeni látſzott; jól tudta, hogy illyen Állapotba' leg-hatalmasb Mester az Idő.

Az Idő ki-törlötte hamar kevéssé érző Szívéből Zongornak Halottja' Emlékezetét ... Néha ha a' Szokás, vagy valamelly Mű-forma Mozgás, Felesége Kamarája' felé vonſzotta, akkor igen-igen keveset meg-háborodott ugyan, de ezen kis Fel-rezzenését-is, elnyomták Vadáſzatok (Zongornak Fő-gyönyörűsége) Vitézi Játékok, 's más Múlatságok.

Haram-Vár' ſzomſzéd Hegyei tellyesek valának Vaddal. Itt vadáſzott egykor Zongor ſok másokkal eggyűtt. . . . Váljunk-el itt most kis Időre tőlök, és hadjuk őtet a' Vadaknak Üzése mellett.

Ugyan azon Hegyeknek, mellyekben ök vadáſznak, le-hajló Óldalában épültt eggy tsínos nemes Ház, Bobor Gáspár' Lakhelye. Számos Göbölye legeltt az Völgyekben, mellyek a' Hegynek Allya mellett elé-vonúltak. A' bóldog Középſzerűség' minden Örömeivel, itt éltt eggyetlen Leányával Fruzinával.

Szép vólt Fruzina, mint a' ſzemérmes Hajnal, kedves mint a' fel-kelő Nap, Éltének 15-dik Eſztendejében, mint a' Bimbójából ki-fejtődő Rózsa. Ártatlanság, és eggyügyű Szemérem terjedtek-el Ábrázatján. Vídám, mint az ifjú Öz a' ſzabad Ligetek között, meg-elégedett mint a' Bárány a' Májusi Mezőkön. Szelíd, és magához vonſzó, kellemetes a' nélkül, hogy azt tudná, érzékeny a' nélkül, hogy azt titkolná. Így éltt Attya' Házánál bóldog Magánosságba', mint a' Puſztában a' Mezei-liliom, a' melly ártatlan Virágjával, ſenkitül ſem tsudáltatva fe-

fejérlik, míg az mellette el-menő Vándorló Történetből fel-találja. . . . Tellyes vólt azzal az ártatlan Tűzzel, mellyet ő nevezni nem tudott, és mi Szerelemnek nevezzük. Ez a' Tűz égett Szent-Andrási Menyhártért.

Ez a' deli Ifjú, Éltének, és Erejének egéſz Tellyességében, a' Szerentsétül ösi Jóſzágokkal böven meg-áldva, Szeretetével bóldoggá tette mindennél fellyebb ſzeretett Fruzináját.

Ez Időben a' Szerelem nem vólt még tanúltt Mesterség, nem erőſzakos Indúlat, ſem nem alatsony Bujálkodás — a' Leányka nem vólt imádott Bálvány, vagy Istenaſſzony, ſzabad, és egyenes vólt a' Hajlandóság; terméſzetes vólt, de tiſztább, de hívebb, de tartósabb a' Szerelem. —

Ekkor vítta Nandor-fejérvárát nagy Haddal Mahomet Török Tsáſzár. Köz vólt a' Hazának Veſzedelme. Az Ifjú Király, Láſz-

ló, Hunyadi Jánosra bízta a' Haza' Védelmét. Fel-ültt minden, a' ki Fegyvert hordozhatott. . . . Hunyadi győzedelmes Záfzlóját alatt vitézkedett Szent-Andrási-is, hová Fruzinája' Engedelmével, 's Akaratjával ment: . . . Szent vólt még akkor a' Haza-nevezése, maga Vagyonját, maga Ház-népét óltalmazta ki-ki, és — a' Vitézség, az Erő nagyobb Érdem vólt a' külsö Udvariságnál.

Szolgáit rendelte tágos Udvarán az öreg Bobor, és ki-fzabta Nap-fzámokat. . . Az Ajtó' Elejébe fereglett fzámos házi Nyaj, nagy Kiáltással esmértt Affzonya' Kezéből híntett Eledelét kapdotta, 's hol egy-mást, hol a' Ház-héjról le-fzálló oroz Vendégeket, és tányér-nyaló Verebeket üldözték: Midön Vadáfz-fegyverében öltözve, Vállán kedves Sólyom-madarát hordva, hágott felfelé a' Hegyen Szent-Andrási, a' ki Hajnálhafadtta elött, Szomfzéd' Birtokából meg-indúla kedves Fruzinájához. . . . Midön ötet meg-fzemlélte, Öröm-könny refzketett Szemében, és tsendes Pirosság futotta-el kerekded Ortzáját.

Jó-fzívü Mosolygással elejibe-nyújtott Kézzel fogadtta az öfz öreg:

„ Hozott Isten nagy fok Veſzélyek közzül! Hallom, jól vitézkedtél fzerető Ötsém!

Szent-Andrási. Óh fzámtalanak, kik engem' fellyül-múlnak. —

Bobor. Korán fel-efzméltél . . . de mond-meg nékem, vagyon-é immár Vadad?

Szent-Andrási. Sólymom im' ez Gerlitzét elevenül fogá; és im' ezt néked be-mutatom édes Húgom!

Fruzina. Ugyan igen-is akarom. . . . (*el-veſzi, és ſzabadon botsátja*) Repülj Társodhoz! (*kérlelö Tekíntettel Szent-Andrásihoz*) Ne akard nehezen tartani jó Szent-Andrási! nem útálom én Adományod', főt igen kedvellem . . . De vedd Svívedre! vallyon nem keserü Dolog-é Mátkájától el-ragadtatni!

Szent-

Szent-Andrási. Repítsd bátor! Igen ſzeretem, hogy igyen könyörülő vagy . . . Oh bizony keserű Dolog Mátkájától el-ragadtatni! . . . Oh Fruzina! mi türhetetlen Dolog csak kis Ideiglen-is Mátkájától el-ragadtatni.

Éppen ott vonták-félre foglalatos Szorgalmatoskodási az öreg Bobort, El-távozott!

Eggy terepély Tser-fa állott az Udvarban felségessen; a' Felhőket fenyegette Koronája, és Ember-nyomokat, és Századokat látott már maga mellett el-múlni. Itt vált-el Fruzina Kedvesétől, midön a' Hadba mentt. Szent vólt ez tiſzteletes Fának Árnyéka ö néki. Mikor az Éjj be-borúltt, midön az el-ſzenderedő Terméſzet' Ohajtozását, Szeretettje után jobban fel-gerjeſztette, itt öntött-ki ſok Könnyeket Emlékezetének. Ide járúltak most mind ketten.

Szent-Andrási. (*Kezét fogva*) Emlékezhetſz róla Édesem, hogy ez Helyen butsúzánk-el eggyik a' mástól — itt völ Jó-éjt tölem, itt vala az, midön im ez Kötöt Fegyveremre akaſztád. . . . Azt mondád: „Körösként a' nemes Ifjak Hadra kéſzűlnek. Tudom, nem maradánd hátra Szent-Andrási. Majd midön a' ſzomſzéd Vitézek Jegyeseiknek gazdag Zsákmányokat hoznak — ne legyen-é nékem Szégyen-vallásomra ſemmit mutatnom, mit ö nékem zsákmányoltt? . . . Fogd ezen Fegyver-kötöt — ezzel ſzentellek-fel Hazának Szolgálatira. Menj Békességgel! . . . Győzz, vagy halj-meg! Isten viseljen nagy Jóval. . . . „ Im Fruzina ſzófogadó valék, meg-ſzerzettem Akaratodat Szerelmedért; hartzoltam, 's gyakran győztem-is. . . .

Fruzina. Mutasdhatſza mit hozál nékem Ellenségről!

Szent-Andrási. (Süvegét le-vévén) Im ez Seb-hely Homlokomon, eggy dühös Jantsár' nehéz Dákosának Jegye, mellyel Bajtársom' Dési Miklós' Fejét le-tsapni akarta, és mellynek Vágását én Testemmel ellenzettem. . . .

Fruzina. Vitézül míveltél!

Szent-Andrási. Im ez Fegyver-kötön, mellyet két Kezeiddel hímeztél, ezen hozom-meg a' leg-nemesebb Zsákmányt. Szemléld: Ellenségnek Vére! . . . Mond-meg nékem, nem ſzebb-é ezen Zsákmányaival Szent-Andrási, hogy nem eggyéb vitéz Ifjak, kik gazdag Turbánt, köves portékás Handsárt, és aranyas Tzafrangokat hoztak...

Fruzina. Szép ez mind; de leg-ſzebb Ajándék, mellyet Személlyedben nékem hozál. Sok Est itt értt vala, hol most állunk Könnyekbe borúlva; nagy ſok Kínt vallottam erántad-való Szorgalmamban; ſok Fohászkodást botsátottam Istenhez Kezem' kiterjeſztve, és esedezém reád Áldomásáért . . . Hálá! hálá Istennek, hogy itt ismét megláthatlak.

Szent-Andrási. Mi illy Vígassághoz, bátor melly nagy Veſzély-is! Ha győztem Fruzinám! Isten által, 's általad győztem . . .

Mi-

Midőn a' Trombita jegyezett a' Viadalra, a' Lovak nyerítettek a' hartzoló nemes Kívánságnak miatta, mikoron zajlott a' tusakodni kéſzülő Vitézek' vérengző Üvöltése — akkor Édesem! eggy Tekíntetet emeltem-fel Ég-felé, eggyet vetettem ezen Fegyver-kötőre — és Győzedelmet nyertem, valamerre fordúltam. — Most méltó immár Szerelmedre Szent-Andrásid . . . De hát ſzeretſz-é engem?

Fruzina. Mi Rijadás az? kérlek.

Zengett az Erdö' Méllye a' Kürt' Harsogásától, a' Vadáſz-kutyák' Ugatásától, és az Vadáſzok' 's Hajtók' rajta! hajha! Kiáltásától — 's végét-ſzakaſztották ezen két Szeretők' gyenge Szerelmeskedésének.

Mint a' Nyíl, a' melly ívéből ki-lövellik, olly Sebességgel, de reſzketve a' Félelemtől, futamodott eggy Öz az Udvarba, Nyomon utánna mindenütt követték a' hevűltt

mér-

mérges Ebek, már Fogaik Inát érdekelték, Harapozásai ki-sebesítették, és szélessen festette le-folyó Vére ingadozó Nyomait. . . . Nyítva álló Aklába Bobornak, vette-bé magát Menedék-helyül a' szegény reszketö Vad. . . .

Vágtatva, tajtékzó Szék-sárgáján üzte a' Valkói Gróf Vadját — Ide 's tova visgálta, míg az Akol körül ordító Ebek, Hollétet jelentették. Kéri azt Bobortúl:

Bobor. Az Szent-egyház, vallyon kiveti-é a' Bünöst, ki Menedék-helyet keres Kö-falai között? Mire ne fognám-fel Védelmét ez ártatlan Vadnak, ki Üzöi elött magát Óltalmam alá botsátja . . . Botsánatot kérek — de nyílván a' Vadat ki-nem eresztem.

Zongor. (*tüzessen*) Mit-e'? melly Jussal tartóztatod-le Üzöben vett Vadamat?

Bo-

Bobor. Ez a' Ház-hely nemes Birtok. Ezen Birtoknak Ura, én vagyok — azért én a' Vadat ki-nem eresztem.

Zongor. Hitemre nem leszen az!

Fruzina. (*szemérmessen, de a' Könyörülettességtöl el-ragadtatva*) Irgalmazzon-meg Nagyságod ezen nyavalyás Vadnak. Ám ártatlan az — és miért, hogy itt keresett vala Szabadúlást, hadján, éljen az.

Zongor. (*engedelmesben*) A' Vad, a' mellyet én Üzöbe veszek, enyim, szeretö Húgom, azért én azt nyílván nem engedem.

Bobor. Hamis az Nagyságos Uram! A' Vad ám az Üzöé szabad Téren. De ez az Udvar önnön Sajátom.

Zongor. Tennen Sajátod-é jó Uram, vallyon ez a' szép Hajadon-is?

Bobor. Az én Leányom.

Zongor. Miért, hogy illy ſzép Szűznek Kérésétül meg nem vonhatom magamat; és hogy ſem eggynek, ſem másnak-is Akaratja ne történjen, azért légyen a' Vad Övé — és ö tégye vele, mit ſzeret.

Fruzina. Hálát adok Nagyságodnak az el-vett Ajándékért!

Zongor. De viſzontag Jutalom-fejébe' én-is eggy kisded Kérést kérek. Engedjétek-meg Atyám-fiai, hogy lehessek ma Ebédnél Vendégetek. Én örvendem Esméretetteken.

Bobor. Ez nékem Tiſztesség léſzen. (*Zongor el-nyargalt.*)

Vakon festik a' Szerelmet, holott vak a' Hiúz, a' Szerelemhez képest. Nints olly lassú Mozdúlás, olly titkos Motſzanása a' Szívnek, mellyet a' Szerelmes fel nem fedez, és Éſzre nem veſz. Meg-hökkent Szent-Andrá-

drási a' Grófnak olly hírtelen Meg-ſzelídűlésén; olly Fel-lobbanásból, hogy Fruzinának eggy Szava, eggy Kérése, mint eggy ígézö-ſzó le-tsendesítette — gyanús vólt elötte, hogy magát Vendégnek ajánlotta, és Esmérettségét kereste. Nyughatatlan Szívvel az Erdö-ſzélben fel 's alá tévelygett.

Szent-Andrási. (magában.)

Nyílván van . . . meg-ſzerette ötet! Én Gyáva! kit meg-zavar olly kisded Dolog . . . de, hiſzem ö meg nem ſzerette Zongort! Mire bánkodom? mire ſanyargatom Búval magamat? Bizom én az ö Szerelmében, ki engem' nem hágy-el mind hóltiglan. . . . Úgy, de ha Attya kételen — erőſzakossan — reátolja Zongort. . . . Vallyon mívelheti-é azt Bobor? Az a' kevély, amaz nemes Nemzetében büſzke Bobor, ki ſzembe-ſzállott vala tsak éppen most Zongorral, nem az Okbúl, hogy a' Vadat meg-kívánja vala tartani, de azért, mert Zongorral ſzembe-ſzállni, Dítsöſségnek tartja vala; az a' Bobor, ki magá-

nál Fellyeb-valót nem esmér, és éppen azért, ha valakit magánál Nagyobbnak állít, meg-veti azt . . . Óh Nyavalyás én! — ez a' Bűfzkeség, ez a' Nagyra-tartás fogja reábírni, hogy olly Vőt mint Zongor Örömmel el-fogadjon . . . Nem! nem engedem elömbe-hágni — míg meg-jutnak Vadáfzatból, meg-kérem ötet Jegyesül . . . Ím' most éppen alkalmas Időben jő Bobor.

Bobor. Mi Gondod jó Ötsém! miért, hogy itten egyedül bujdosol. Hogyha megbántom Magánosságod', leg-ottan hátratérek.

Szent-Andrási. Ne legyen az, fzerető Uram!

Bobor. Jer vítézlő Bajnok! mondhadfza mi történt a' Hadban . . . vágy igen Szívem azoknak Hallására . . . Vajha nem lettem vólna én agg, és hatalmatlan, bizony mondom néked, fel-űltem vólna, és eggyetemben vitézkedtem vólna ti-veletek . . .

Szent-

Szent-Andrási. A' Nap-fzám után nyugodjon a' Munkás. Meg-tevéd immár, mivel tartozál, te most nyugodjál . . . hadd vitézkedjenek az Ifjak.

Bobor. Befzéldhatfza, miképpen vitézkedtetek.

Szent-Andrási. Hogyha azt befzéllem, hogy nagy Vezér Hunyadi, lám az nem léfzen hallatlan előtted . . . Ki az vallyon tellyes egéfz Orfzág fzertte, ki az ő Tetteit nem hallotta?

Bobor. Hadjad most Hunyadit, magadról befzéllj. Én vajmi örömest befzéllek ifjúkorbeli Tetteimről, 's Törekedéseimről, és óh édes Menyhárt! gyermekkori Szilajságaim mellett, gyakran meg-telnek Vízzel Szemeim . . . . Ha hogy ifjúi Időmre emlékezem, midőn olly nyughatatlan vóltam, midőn a' Vefzedelmeknek, ha vóltak, méréfzen néki ütöttem, és ha nem vóltak, azokat fel-kerestem, mikoron, óh Menyhárt!

a' Hadban, kenyeres Baj-társaimmal, a' Tűz', és Halál' Közepette, ez a' Mely nem a' Félelemtűl, hanem az Örömtűl dobogott — én ezekről vajmi Örömest beſzéllek, és te ſemmiről ſem ſzóllaſz, holott annyit műveltél. . . .

Szent-Andrási. Noſzſza figyelmezz tehát, elé-mondom, mit művelt Dési Miklós Baj-társom! Melly ſerény Vitéz az!

Bobor. (*magában*) Magárúl miért nem beſzéll . . . No mond-meg tehát, figyelmezek.

Szent-Andrási. Az el-múltt Őſzkor eggy Estvén, a' Szén mellett körűl-állottunk, ſokad magunkkal. Eggy Sással be-nőtt Motsár vala nem felette távol. Vitézek, kik már ſokſzor a' Had' Szerentséjét kísértették, Történeteket beſzélltek, meg-némulánk mindnyáján Tellyességgel, tsak a' Beſzéllőnek Szava harsogott. . . . Eggyſzerre fel-zúdúlnak a' Szártsák 's Rétzék a' Tóból, nagy Szárnyok' Tsapkodásával ide 's tova repdesnek va-

vala . . . Vigyázz, mondja vala Dési Miklós nékem, valamit jelent az — Sátorunkhoz ſiete, Fegyverét kéſzen hogy tartsa . . . Hallatott nem ſokára a' Habnak Verése-is, mint Ló-gázolás, és Emberek-jövése, de ſzorgossan el-titkolva. Mindég jobban, és ismét jobban hallatott . . . Fel-ugrándoztak a' Vitézek, kik le-heveredtek vala, és ſzélyel-tekíntének. Dési Lovát zabolázta . . . A' vakmerő Pogányság eggynehány Spáhiji törekedtek meg-lepni Táborunk' ezen Réſzét, és meg-tsalták az Őröket. Egyedűl kéſz Dési — mint Madár fel-ſzáll Lovára, Markában tsillámlik ſzéles Fringiája, és a' legelső, ki a' Nadásból elé-lépett vala, megérzé ſúlyos Tsapását, meg-hátrál, és hátrarettenté több Társait-is . . . Zavar történtt a' Táborban, Jegyek adattanak, és a' Vitézek Lovaikra ugordoznak vala. Dési egyedűl, mint Oroſzlány utánna vágtata a' veſzélyes Motsárba, és üzé. . . .

Bobor. Serény, derék eggy Vitéz amaz Dési Miklós!

Szent-Andrási. Példája ſokakat fel-indíta, bátor az Éjj' temérdek Setéttsége miatt, minden Tartózkodással ütközött. Én eggyedül Veſzélyben látám jó Baj-társomat, ſebessen utánna vágtattam, és már ſokaktúl körül-véve viaskodni látám, öſzve-elegyedtem tsak hamar én-is . . . Dühös vala az Ellenség, minket erössekké tön az Kétségbeesés, mert a' Többiek még meg nem jutának. Fejem felett villogott már a' Kard, már Tsapását Koponyámon érzeni véltem, és a' Kardot, mind a' Karral öſzve le-tsapá Dési . . .

Bobor. Örülök Dési Gergely' Unokájának, kivel eggyetembe' táboroztam, és ki maga-is derék Vitéz vala. — Te pedig Szent-Andrási ez Szolgálatot mivel fizetéd viſzontag meg önéki!

Szent-Andrási. Jó-akarattal, és hü Szeretettel . . . Nem maradék én adós . . . Hamar azután, midön ez történtt, látám, Kengyele mint van eggy Török' Kengyelével öſz-

öſzve-kaptsolva, olly ſzorossan öſzve-nyomúlának, Martalékúl akarta fogni ötet, és inkább Kézzel mint Fegyverrel dolgoza immár, látám lankadni Désit . . . azonnal közel rúgtaték, hogy ſzéllyel-válaſztanám öket eggyet a' mástól, Hát felöl eggy Szúrást adék a' Pogány' Lovának, és félre-ugrattam, de Ugrás közben úgy aranyza vala a' Vágást Dési felé, hogy, mivel Éſzbe nem vette, és azt nem ellenzé, bizonyossan Halállal kell vala meg-halni néki . . . Inkább én, ſem ö! gondoltam vala, és közbe-vetem magamat, engem' értt vala a' Tsapás, de meg-marada Dési, és ennek Jegye ez itt Homlokomon . . .

Bobor. (*Indúlattal*) Kedves Menyhárt! Isten téged' meg-áld Szeretetedért! Melly igazán tudſz te ſzeretni!

Szent-Andrási. Szívvel, Lélekkel kit ſzeretek. Inkább válok Éltemtől, mint azoktúl, kiket ſzeretek . . . Illyképpen ſzeretem én . . .

Bobor. Mond-el, mond, kérlek, kit ſzeretſz még ö kivüle. . .

Szent-Andrási. Fruzinát . . . Vérem', Éltem', Mindenem' inkább veſztem, mint ötet. Ne tagadd-meg tölem.

Bobor. (*Kevéssé meg-hökkenve*) Jó Menyhárt! De tudja, akarja-é vallyon Fruzina? — Én nem akadályozom. . .

Szent-Andrási. Bóldog vagyok a' te Engedelmed által. Fruzina ſzeret engem'!

Bobor. Ha úgy? Isten' ſzent Áldomása reátok. . . .

Mind ketten Kezet fogának, és bóldog lön eggyſzerre Szent-Andrási. Ezer Öröm, nyughatatlan Örvendezés telte-el Szívét, és az öreg Bobor-is bóldognak mondá Vénségének Napjait . . . Haza felé indúlának, és ugyan akkor meg-érkezett a' Vadáſzok' Serege-is . . .

Bo-

(Bobornál)

Zongor. (*bé-lép*) Köſzönök tinéktek jó Uraim! Imé meg-jöttünk; ſzerentséssen járánk. Gábor Deáktól meg-válván; (*Katzagással*) de ö véle ſzertelen Ijedtség történék, majd nem ſzörnyü Halállal hala-meg.

Betétsi. Im' ismég gúnyolſz Nagyságos Uram!

Zongor. (*a' többiek felé*) A' kietlen Erdöben hátra-marada Késedelmével a' jó Gábor Deák; leg-ottan nagy Rohanással néki futama eggy kegyetlen Vad-kan — gondoljátok-el, Iſtenre kérlek! el-felejti, hogy Kezében Dzsidája, és Oldalán függ Fegyvere, és nagy Gyorsasággal meg-futama. Immár Sarkában vala a' Kan; tsak hijába kiálték: Hogy veſzſzék! vond-ki Törödet! üsd-által! — mind hijába, fel-hágott a' ſerény Bajnok eggy termett Körtvély-fára, és onnan fellyül nézi vala a' Veſzélyt . . . (*Nevetéssel*) Oh de melly Halálig nevettséges vala ötet látni, mimódon ſzökéllett, mint ugordozott a' jó Gábor

Deák, és mimódon Ortzájában el-halaványodott, valamiképpen ha már Torkában vólna a' Kannak, és mennyi Vér vala benne, úgy tetſzik vala, mintha mind meg-alutt vólna benne . . . Nyavalyás Bajnok! vagy te jó Atyám-fia . . .

Betétsi. Ne akarj gonoſz Nevet reám adni. —

Zongor. Jobb Kezedben tenéked az Író-toll, mint a' Tör! meg-ríjaſzta a' Kan — nem de úgy . . .

Nagy Katzagással tsúfolá a' békességessen türő Betétsit a' Gróf, és az egéſz Társaság nevetett, ö pedig — eggyütt nevetett. . . . El-kéſzültt ezen-közbe' az Aſztal, és Fruzina Ebédhez hívá a' Vendégeket. Óh ezen ártatlan Napjaiban a' bóldog Eggyügyűségnek, nem ſzoktak még a' kényes Ínyek idegen Eledelekhez, nem adózott még akkor két India, és a' Világ' négy Réſze a' Nyalánkságnak, eggyedül gazdag Hazánk' Ter-

Termései eggyügyűen kéſzítve, foglalták-el az Aſztalt: az egyenes Lélek, és ſzíves Adakozás, a' Gazda' nyájas Fogadása ízeſítették azokat; az egésséges Test, és a' terméſzetes Élet' Módja, vóltak a' Fű-ſzerſzámok. — Illy Táblánál ültt a' Valkói Gróf itt, Otthon ſem űllt meſterségesebbhez, és meg-elégedett.

(*Az Aſztal felett*)

Zongor. Jó Szakáts az Éhség! . . . Valld-ki Szájad-vallásával jó Betétsi ehetſz-é vallyon Félelemnek miatta?

Betétsi. Haſználatosnak állítják Félelem' koran inni — annakokáért (*reá köſzönve*) Nagyságod' Egésségéért!

Zongor. Jól tegyen Iſten veled! — De noſza Gábor Deák! ne hibázd-el a' Szertartást.

Betétsi. Jól értem! Jó Gazdánk' bóldog Életéért.

Bobor. (*viſſza-köſzönve*) Kedves Vendégeim' Bóldogságáért!

Zongor. Ide Kezed az én Kezembe jó Bobor. Jövendö Esméretünkre!

Betétsi. (*Fruzina felé*) Szerentsés Párosodásra!

Fruzina. (*el-pirúlva.*)

Szent-Andrási. (*kevessé háborodva*) *Zongor* (*mosolyogva.*)

Betétsi. Imé mint ſzégyenli Kívánásomat! ne akard titkolni Szerelmedet, én reád lám nem nagy Vétket vetek.

Zongor. Szerelmes Szomſzédom! ſzólljál igazán velem, és Egyenességgel, ſzántál-é immár valamelly Ifjat eggy Leányodnak?... Bizonyomra mondom, én ö néki jó Férjet kívánok tellyes Szívvel, mert ſzép mindenestöl fogva, Erköltse, és Teste ſzerént-is!

Bo-

Bobor. Ki tudja mit ád Isten! ö még hiſzem fiatal. . . .

Zongor. De tennen magad nem vagy az immár.

Bobor. Helyessen mondod! és még én kívánnám Koporsóm' Be-zártta elött meglátni Unokámat . . .

Szent-Andrási. Meg-tart még Isten téged' ſok Napokiglan, ne aggódjál Fruzinának Férjrül, nem marad ö hidjed hajadonúl.

Betétsi. (*titkos Vágással*) Engemet, és — Szent-Andrási Menyhártot meg-talál mindenkoron. . . . Nem de úgy? Mi mind ketten kéſzek vagyunk minden Órában a' Menyegzöre.

Zongor. Távozz Agg Bünös! mi bajod néked Menyegzövel; mi eggyéb Haſznodat venné Feleséged, mint Váznak Gyermekijeſztésre . . . Uraim! Vadáſzok, Vitézek

rö-

röviden lakoznak. Mi Alkonyodás előtt Hon akarunk lenni, és míglen meg-jutnánk, még eggy két Vadat kívánnánk le-ejteni . . . Azért jó Szomszédom! köszönöm Jóvóltodat. Adósod Zongor! és meg-látod, tudja viszontag, mivel tartozik illy Tisztességért. Isten tartson sok Jóval.

Bobor. Meg-ne útálj Nagyságos Uram, ha valami Kedved ellen történtt.

Betétsi. (*Fruzinához*) Ne bánd szép Húgom ha búsítottalak! (*Sz. Andr. felé*) Elne felejtkezzél rólam, ha Menyegző-korán lakozol!

Szent-Andrási. (*valamennyire bosszúsan*) Kétség nélkül szükség lészen akkor Alakosokra . . . Jó Útat!

Betétsi. (*gúnyolva*) Jó lészen Dolga annak, ki akkor nevethet. Az Idő ezer Mester . . . Noszza fogadd-fel Szent Andrási, ki nevet akkor kettönk közzül jobb ízüen . . . sok Szerentsét Vő-legény!

Szent-Andrási. (*Méreggel*) Jó Meg-maradást Zongor' Udvarában hív Szolga!

Mormoltt magában a' rajta míveltt Tsúfért a' meg-sértett Gábor Deák. Bosszút koholtt furfangos alatsony Agya . . . Szent-Andrási bátorságos Birtokából Fruzina' Szívének, meg-vetette ezen Fenyegetést, és tsak hamar el-felejtette.

Fáradttan tért-meg a' Vadászatból a' Harami Várba a' Gróf, de gazdag Prédával. Rakva Szekereken követték a' le-ejtett Vadak. Ott találá Hypolitus Prépostot, ki látogatóúl, mint gyakran szokta vala, hozzá mene. Nem beszéllem, melly Kedve, 's Kívánsága szerént vólt ez a' Grófnak, ki Fruzinát szerfelett meg-szerette, hogy egygyel több vagyon, kinek Tanátstsával meg-nyugtassa Hánykódását Elméjének, és leg-inkább hogy Hypolitussal, a' kinek Tanátsait betsűlte, mert mindenkor bizonyos, és sze-

rentsés Ki-menetel követte azokat . . . Bevezette titkos Kamarájába, és így kezdte:

Zongor. Ám bünhödjem bátor tiſztelendő Atyám, én ſzeretem Bobor' Leányát, azért énnekem élnem kell Szerelmével . . . A' ki ellent-ſzóll gyülöltt Ellenségem.

Hypolitus. Nagyságos Uram! te hatalmas vagy, és ſokat tehető, úgy mívelj, mint ſzereted . . . Hogyha nem akarod éſzbevenni, mit ítél majd a' Világ, hogy Társad' Halála után illy hamar meg-házosúlſz — tegyed bátor.

Zongor. Nem de illyenképpen ſzóllál eggykoron Gábor Deák, és Okossággal ſzóllál: hadján, nyugodjon Sírjában a' Halott! én moſt hozzá azt adom: és az Élök vígadjanak; a' Világ pedig ítéljen, a' mit ſzeret, én Bobor' Leányát hozzám veſzem, és ha tsatsognak Eſze-veſzettek, azt feleljétek; Tsuda igen meg-ſzerette Uram Fruzinát, és hozzá vön . . .

Hy-

Hypolitus. El-felejted nagyságos Állapotodat, nemes Nemzetedet.

Zongor. Bobor' Nemzete nemes Nemzet . . .

Betétsi. Meg-engeded-é Uram, hogy ſzólljak én-is?

Zongor. Mire is állnál itt némán?

Betétsi. Meg-botlánk a' Szám-vetésben . . . Uram, hozzá veſzi ám Fruzinát . . . de ő vallyon megyen-é hozzá?

Zongor. Magaddal ellenkezel Tsalárd! azt hazudtad egykoron nékem, hogy Örömmel jönek hozzám Orſzágunk' Leányi . . . hát mire, hogy nem Fruzina?

Betétsi. Szent-Andrási! Szent-Andrási!

Zongor. Mit, Szent-Andrási! ki nem akar, ha én akarok? Karjai közzül ki-tépem,

Szíve mellöl el-vonom, és az Oltár mellöl-is töle ki-ragadom. — Mit Szent-Andrási!

Betétsi. Én tsak vélekedem . . . ne indúlj-meg Nagyságos Uram Szolgád ellen . . . úgy látom, hogy olly egyenessen nem fog —

Zongor. (*Boſzúban*) Ne dadogj Gyáva! Mit akarſz ſzóllni, nem fog . . . mit nem fog?

Hypolitus. Nem! Kétség nélkül nem jól léſzen úgy a' Dolog . . . Én tudok egyebet.

Betétsi. Úgy-é? Pártunkra kell vonni az Öreget. . . .

Zongor. Hát a' Leány?

Betétsi. (*Méréſz Mosolygással*) Szót fogad Nagyságos Uram . . .

Zongor. Immár most kedvellek . . . . Mind ketten egyetemben tanátskozzatok, és én azt mívelem, mit ti javallani fogtok . . . Meg-térek nem ſokára, tanátskozzatok . . .

Így bánt Betétsi Zongorral. Ellenkezett, hogy hevesíttse, és midön engedett, akkor uralkodott. Éppen illy Hévben kívánta látni Zongort; Hypolitus-is látván, hogy itt ellenkezni haſzontalan, ki-koholták leg-bizonyossabb Módját, mint kell el-tsábítani Zongor' Réſzére az öreg Bobort, és meg-keríteni Leányát. Meg-tér Zongor, közlik véle, és ö helybe-hágy mindent.

Zongor. (*Betétsinek*) Szerkeztess-el mindent; kiáltasd-meg mind egéſz Orſzág-ſzertte: Valkói Gróf, Haram Várnak örökös Ura, minden Orſzág' Fö-jobbágyit, Urakat, Záſzlos-Urakat, Nemeseket, Vitézeket hívogat, hogy a' ki magát bízná, Hartzolást, Öklelést, Tusakodást, és Baj-viadalt kedvellné, vitézi nemes Játékra Vára alá jöne, Tusakodást késérteni, és eggy Szál-Kardot vagy Lántsát próbálni. Elsö Jutalom léſz eggy Arany-lántz, és hozzá eggy ſzép Szerrel felkéſzültt Poroſzka, — Másod Jutalom léſz pedig, eggy Arannyal vontt Sisak, és Pais. —

Betétsi. Ezennel mívelem.

Zongor. Szerezz nagy ſok ſzámú Követeket, kik mindenek tudtára vigyék Kívánságom'; örvendezni fogok, ha nagy ſokan Udvaromra gyűlnek.

Betétsi. Meg-ſzerzem Akaratodat.

Zongor. Hagyd-meg eggy Szolga-legényemnek, hogy ſzálljon-fel eggy leg-serényebb Lovamra, és vigye-meg ezennel Kívánságom' Bobornak; önnön magát hívom Bizóúl a' többiek között . . .

Betétsi. Leányát pedig Ki-oſztóúl a' Jutalmaknak.

Zongor. Okossággal ſzóllál . . . Jó Betétsi, most adjad Tanúságát bölts Elmédnek, ſzedjed eggybe Elmésségednek minden Tehetöségét, légy eſzes, ſzorgalmatos, és hű . . . Nyítva vagyon minden Takarmányom, omoljon minden nagy Böséggel . . . nagy nevezetes légyen az Nap mindennek Emlékezetében, mellybe' Zongor vígan lakozott. Immár menj, 's járj híven! — Jer Atyám azon-közbe', mi-is rendeljünk-el egyebeket.

Mint járt-el az reá-bízott Követségekben a' Gábor Deák, miképpen mentt-végben ez a' nagy Kéſzülettekkel rendeltt Vitézi-Játék, a' melly Fruzinának, és az együgyű Öregnek vetett Tsal vólt tsupán, mint hálózta-bé Fruzinát maga Álnokságával Zongor, a' jövő Jelenések mutatni fogják.

Kertek' Eredete.

A' Nyelv, és Befzéd elsö vad Szüléinknél az Indúlatnak eggy két Hangból-való Fel-kiáltásából állott . . . Az Irás' Mestersége, a' Könyvek, Pálma-leveleken fzállongottak, vagy Fa-héjon, és Papyrus' Sássán hevertek . . . A' Kép-irás ama' Korinthusi Ifjú Árnyékából eredett . . . Illyen mindennek az Eredete; darabos, alatsony vastag. —

A' Kertek-is hasonlóképpen eleinte veteményes Ágyatskák vóltak, a' hol a' Gyermekségből fel-ébredt Ember, Szükségeitöl öfztönöztetvén, Kúnyhója körül plántálta az Élelmére leg-fzükségessebb Fákat, és Füveket . . . késöbb, fáradtt, és fel-hevült Tetemei híves Árnyék után ohajtoztak: és még

EGYHÁZKERÜLETI NAGYKÖNYVTÁR DEBRECEN

még késöbb gyüjtögette a' feftékes virágokat, mellyek Szemeit, és Szaglását tsiklándozták. . . .

Az elsö Világban, tsak a' Jehova teremtett Paraditsomot, és az Ember véres Veréjtékkel dolgozta a' Földet. —

A' Kerti Mesterség a' Bövségnek, és a' nemessebb Izlésnek Leánya. A' Régiek' Kertjei, mind tsak elsö Tsetsemöségekben látfzatnak. Rómának vitézlö Idejében, a' Hadak' Tsörgése alatt, minden más fzép Tudományokkal fzunnyadtt ez a' Mesterségis; és ámbár Hadi-vezéreik az Asótúl nyúltak a' Vezér-kardhoz, és mikor ezt a' Vértül meg-törlötték, a' Szántó-vasat igazítottak: még-is Camillus Kapofztát kapáltt, és fohol múlató Kertek nem látfzattak: Ellenben Athénenek leg-dítsöbb Idejében tanított Plátó az Akadémiában, a' magas Platanusok alatt, és a' Tsergetegek mellett.

Midön az Ember a' nyers Élet' Módjától el-fzokik; a' midön Bátorságban, és

Nyugodalomban élni kezd, és a' Békesség' Árnyéka alatt maga Sajátjának örül, akkor nyugſzik örömest a' maga Szöllö-tökéje, és Füge-fája alatt: és még akkor-is nagy Élesítése kell az Érzéseknek, hogy mulató Kerteket plántálni kezdjen. . . .

A' Magánosság' Szerelme, az Nyughatatlankodás' Meg-únása, a' nagy, és lármás Társaságoktól-való Meg-tsömörlés, az édes Henyélés', és a' tsendes Gondolkodásnak Szeretete, vezérlenek a' Terméſzetnek tiſzta Örömeihez, és a' mezei Élet' Gyönyörüségeihez . . . Ez a' Kertek' Eredetének igaz Épokája.

A' Babilóniai Függö-kertek.

A' Képzelödés, és a' Régiség' Szeretete, a' Világ' Tsudái közzé helyheztették ezeket. . . . Curtius, maga is kételkedett azoknak Lételekröl, midön azokat, *vulgatum Græcorum fabulis Miraculum*-nak nevezi.

A' régi Irók ſzerént, mint Diodor, és Strábó ſzerént, azok fel-emelkedett Helyek vóltak, a' mellyeket alól Oſzlopok támagattak, fellyül pedig fenn-hordott Föld, be-ültetett Fákkal be-terítve, és neminémü Vízi-mesterség által öntözgetve-vóltak.

Valósággal pedig egyéb nem lehetett, hanem valamelly Halom, melly Föld-vágásokban *(Terrasse)* oſztva, és Fákkal beültetve vólt, a' mellyekböl az ehez nem ſzokott Község Tsudát koholtt.

Az Alcinousi Kertek.

Ezeket-is olly ſzerfelett dítsőítették mint amazokat. Minden Ékességek tsak Pomagránát, Füge, Olaj, és más Fákból állott, mellyek bizonyos Oſztatokban vóltak, t. i. a' Gyümölts-fáknak, Szőlőknek, és Veteményeknek külön vóltak magok Piattzai kirendelve — azon kívül a' Víz-folyásokba, mellyek ide 's tova vóltak Árkaikba ereſztve. Úgy látſzik, hogy ezek mind bizonyos Renddel 's Eggyezéssel vóltak ültetve. Ennyit tanúlunk rólok Homérból. . . .

Ebben az egéſz Le-írásban az első Kertek' Ki-fejtődését lehet látni, a' mellybe a' Terméſzet a' Vadságból ki-lép, de eggy Királyi Kertnek nem éppen nagy Mustrája.

Laurentinum és Tuscum.

Mind kettő Plinius' Major-háza (*Villa*) Az elsőbbet, az ő változtatott Ki-nézései a' Tengerre, a' körül-fekvő Erdőkre, és a' meſſze Hegyekre, más felől a' Parton épültt kies Majorokra, Sik-mezőkre, és a' legelő Nyájakra, bóldog Eliziummá formálták.

A' Szobák ſzinte úgy, gondossan az Elme', és a' Szem' Gyönyörködtetésére valának alkotva. Némellyekből a' Tenger' Tsapdosásainn lehetett ábrándozni; . . . azokban, a' mellyek méllyebben a' Kert felé feküdtek, távol esett a' Tenger' Zúgása, és tsak lassú Mormolása hallott; másokba' pedig mélly Tsendességbe' vólt az Ember be-borítva.

A' Kert, eggy Leveles-úttal (*Allee*) vólt be-foglalva, a' melly néhol Puſzpánggal, néhol Rozmárinnal vólt kerítve. Belső Kerekségén az Útnak, feküdtt eggy fiatal 's árnyé-

nyékos Szöllös-kert, a' mellynek Földje puha, és a' Járásra kedves vala. Telve vólt a' Kert Füge és Szederj-fákkal, mert a' Földet itt ezek különössen kedvelték. Belől épültt eggy Ebédlő-palota, mellyből a' Kilátás a' Tenger felé ſzép vólt. Vólt benne eggy Emelet-is, a' melly ſzagos Violákkal vala be-vonva . . .

Bövebben le-feſti Plinius Tuscumát; talán azért-is, mivel ezt maga plántálta, és ez neki kedvesebb vólt . . . Több Réſzeihez ezen Kertnek tartozott eggy nyított és ſzabad Piatz, a' melly több Emeletekben vólt fel-oſztva, és Puſzpánggal körül-foglalva. Távolabb eggy tsendesen le-nyúló Pá'sit-hant, mellyenn ſok-féle Állatok, és egyéb Formák, vóltak Puſzpángból ki-nyírve. Közte Medve-talp zöldellett. Körülte mentt eggy Folyosó, vastag, és körül-metéltt Élö-fákból. Annak utánna következett még eggy Fákkal kerített Út. Mind ezeket be-sántzolta eggy Kö-fal, a' melly Puſzpánggal vólt be-terítve, és a' Szem elől el-takarkarva. Épületjei vóltak: Lovagló-hely, Fördök — Ebédlö-palota, Háló-ſzoba, a' hova ſem Nap-fény, ſem Zörgés nem férkezhete. Kívül, Szöllö-veſſzők, Lúgasok folytak-fel Ablakára, belöl, Márvánnyal ki-rakva; Madarak ültek benne Ágakon, és azok alatt eggy Kút-fö tsergedezett.

A' Kertnek más Réſzeiben Márványpadak kínálták magokat a' Ki-nyugovásra, mellyek mellett Patakok folydogáltak, a' zöld Pá'siton kereſztül; néhol pedig Szökökútak ömlöttek Márvány-tséſzéjekben. Kívül a' Kerten vólt a' Ki-látás Szöllö-hegyekre, Mezökre, Legelökre, és Erdökre.

Petrárka' Remetesége.

Eggy magános Völgybe' Vaucluse (Voklüz) Forrása mellet nyugſzik Petrárka' Remete-háza. Közel ezen Forráshoz, a' mellyből a' Sorgue (Zorg) ered, és világos Folyamatban, Avignon (Avinyon) mellett, ezen a' Föld' eggy ſzép Tájékán, a' Rhonába esik, ſzorúlnak két felöl magas Hegyek olly keskenyen öſzve, hogy végre az Ember egéſzen tölök el-záródik, és az egéſz Világtól el-ſzakaſztatik . . . Nem lát egyebet, csak Eget Feje felett, és a' Hegyeket magakörül; nem hall egyebet, csak eggy Forrás' lassú Mormogását, a' melly eggy Sziklának Barlangjában tsergedez.

A' Hegynek le-hajló Óldalában, lakott Petrárka. Itt élte Végig Napjainak Maradványit, kedves Laurájának Szomſzédságában, a' Nyugalom', és Tudományok' Ölében. De illyek a' mi Reménységeink! Itt kellett

lett néki töle meg-válni, és itt síratta annak Halálát, és a' maga Fájdalmait. — Ez a' vadony Bértz hangozta Jajgatásait. Próbául itt van eggy hettő ſzabad Fordításban:

Tiſztá Forrás, híves és kedves Tsergeteg, melly mellett az én Szerelmesem le-heveredett, a' ki eggyedül uralkodott Szívembe'!

Kellemetes Fa, a' mellyre támaſzkodott!

Szent és tiſzta Levegő, mellybe' Szemei Szívemet ſebesítették — halljátok óh! halljátok utólsó Szavaimat.

Kedves Képe az Emlékezetnek! Eggykor az Ágakról húltt eggy Virág-essö Kebelébe, és be-rakta Dítsösséggel. —

Eggynéhány ſzállongott Köntösére, más ſzöke Hajára, a' melly Gyöngygyel ékeske-

dett, és az Arannyal vetélkedett — és még más ſzerelmes Tévelygésben kerengett, 's mondani látſzott: Itt uralkodik a' Szerelem!

Gyakran bámúlva mondtam: Paraditsom' Lakosa ez! olly Feledékenységbe merítettek az ő Isteni Lépése, Abrázatja, Szavai, és édes Mosolygása, annyira el-távoztattak a' Valóságtól, hogy azt ſohajtoztam: Mint, és mikor jöttem én ide! Mert nem ott, a' hol vóltam, az Egekbe' véltem lenni magamat . . .

Azólta tetſzik olly igen nékem ez a' Környék, és másutt nem találok Nyugodalmat.

Óh te, a' ki annyiſzor hangzaſz Jajjaimmal eggyedűl-való Völgy! és te Folyó, a' melly Könnyeimtöl dagadſz!

Vadak, ſebes Madarak, úſzó Lakosai a' Haboknak, mellyeket ez a' zöld Part határoz!

Te,

Te, Fohászkodásimtól fel-melegített Levegö!

Kies Ösvény, a' melly most nékem olly nehéz!

Óh Halom, melly ez előtt gyönyörködtettél, és most ſzomorítaſz, a' mellyre tsak Szokásból vezet a' Szerelem!

Fel-találom én a' ti régi Formátokat, de nem magamba' Nyomorúltban, a' ki ſok Örömek után Fájdalmak' Lak-helyévé lettem.

Itt láttam az előtt Szerelmesemet! és ugyan azon Nyomdokokon térek most viſzſzá, azt a' Helyet nézni, a' mellyen Lelke az Ég-felé repültt, és ſzép Fedelét a' Földnek hagyta.

Ha a' Madarak' Panaſzit, vagy a' zöld Ágak' tsendes Tsörgését, a' híves Nyári-Szellökben, vagy a' villogó Forrás' Zuhogását a' virágos Partok mellett, hallom, ott a'

hol

hol a' Szerelemtöl mély Gondolatokba merítve, le-ülök, és írok:

Ott látom, ott hallom azt, a' kit az Ég meg-mutatott, és most a' Föld fedez.

Mert még most-is felel Sohajtásimra: Miért emészted magadat Idő előtt, azt mondja szánakodva; miért omlanak a' Búnak Pataki szomorú Szemeidből?

Ne sírj én-felettem — az én Napjaim örökké-valók lettek, midőn meg-hóltam; — és midőn Szemeimet bé-zártam, meg-nyíltak azok a' hozzá-járúlhatatlan Világosságnak.

A' Képzelödés' Szárnyain fel-emelkedett az én Lelkem a' Magasságba, a' hol az lakozik, a' kit a' Földön keresek, és nem lelek. —

Itt láttam én ötet a' harmadik Menyben. Szebb vólt mint az előtt, és nem-is olly kevély. . . .

Ke-

Kezemnél meg-foga, és azt mondá: Ezekben a' Helyekben fogsz még velem lakni, ha meg nem tsalnak Kívánságaim . . .

Én vagyok az, a' ki néked olly sok Küszködést okoztam, a' ki Nap-számomat az Éjj előtt el-végeztem.

Az én Bóldogságomat nem fogja-meg emberi Elme; tsak téged' várlak még ide, és a' ki a' Földön maradott az én Földi-borítékomat. —

Óh miért halgatott? miért húzta Kezét vissza? mert ezen szerelmes, és szűz Szavak' Hallására kevés hibázott, hogy mindjárt a' Menyben nem maradtam.

Mit tesz el? mit gondolsz? miért tekínteſz-vissza azokra az Időkre, a' mellyek visszsza nem térnek soha, Vígasztalás nélkül-való Lélek! Miért táplálod azt a' Lángot, a' melly téged' éget?

Azok a' ſzerelmes Szavak, azok a' kedves Tekíntetek, a' mellyeket magadnak á-brázolſz, a' Földről el-tűntek.

Késö már azokat keresni!

Ne újjítsd halálos Fájdalmadat, ne kövesd ezeket az édessen kísírtö Képzéseket, kövess erössebb, és bátorságosabbat, a' melly bóldog Végre vezet.

Keresd az Eget, ha itt alatt nem tetſzik! —

Kn.

Ka-

KACHIMIR,

vagy

Az ártatlan Hegyek.

Indostánnak leg-végsöbb Szélében, a' Kaukasus' Hegye, és a' Kis-Tibeti, és Rája-Gamoni Hegységekkel be-ſzorítva, fekſzik Kachimir Orſzág, a' melly talán eggyetlen a' Maga Nemében, minthogy nints talán több olly Tartomány, melly olly kis Kerületben annyi Szépséget foglaljon.

Eggy kellemetes Tartományotska ez — tellyes lassú emelésű Halmokkal, Hoſzſza 30. és Széle 10. vagy 12. Mért-föld.

A' leg-elsö Hegyek, mellyek Határi gyanánt ſzolgálnak, közép Magasságúak, Fákkal, és Legelökkel be-terítve, a' hol Tehenek, Juhok, Ketskék és Lovak legelnek.

Vadan ugrálnak a' Foglyok, Nyúlak, Őzek, és Dam-vadak, és vadan teremnek a' Méhek-is, és a' mi Indiában igen ritka, nintsenek itt Kígyók, Tigrisek, Medvék és Oroſzlányok, úgy hogy lehet nevezni ártatlan Hegyeknek, a' hol Tej és Méz foly.

Ezek-felett emelkednek-fel magassabbak, mellyeknek Tetőik Hóval őſzűlnek, és a' mellyek fellyebb lévén emelkedve a' Felhöknél, örökké tiſzta Levegöt tartnak. — Ezekről folynak-le ſzámlálhatatlan Kút-fejek, és Patakok, mellyeket a' Lakosok az ő Riskása-földjeikre, nagy Töltések által, még a' Halmokra-is fel-viſznek. Midőn már ezek a' Vízek ſok Szakadásokat, ſzép Víz-rohanásokat formálnak, végre öſzve-eggyesűlnek, és eggy Folyóvá leſznek, a' melly a' Fővároson kereſztül-ballag, onnan meredek Sziklák között ſok-felé oſzlik, a' Hegyekből le-folyó Vízekkel párosodva, az Indusba esik.

An-

Annyi Patakok termékennyé teſzik a' Földet. Eggy Kertnek lehetne az egéſz Tartományt gondolni, a' mellybe' a' Helységek, és Faluk vagynak, és itt amott a' Fák közzűl tsillámlanak. Váltóztatva tűnnek-elé a' Mezök, Ris-kása-földek, Búza-földek, Sáfrány, és más Vetemények, mellyek közzűl a' Víz-tsatornák villognak. Töltve van az Orſzág Europai Plántákkal, Virágokkal és Fákkal, Alma, Körtvély, Baratzk, Dió-fák, Szöllö-tök terhelve állanak Gyümöltseikkel.

A' Fö-Városban, minden Háznak vagyon maga Kertje, a' mellyek eggy nagy Tóval végeződnek, és örökké zöldellö Kerteket mutatnak, mert tellyesek Gyümöltsfákkal, és Nyár-fákkal, a' mellyek igen ſzéles Levelük, és rend-kívül-való Magasságúk.

Túl a' nagy Tón, a' Halmokon ſzéllyel, rakva van minden mulató Helyekkel és Kertekkel, mintha a' Terméſzet ezt a' bóldog Orſzágot, tsak ezen kies Végre teremtette vólna. . . . Mindenütt tsereg a' Víz. A'

Levegő tiſzta. Minden-felöl Szigetek, a' Tó és Város látſzanak . . . .

Leg-ſzebb ezek között a' királyi Kert . . . Egy Pá'sittal ki-rakott ſzéles Víz-folyásán esik a' Be-menetel. Két-felöl magas olaſz Nyár-fákkal (*Populus Alba*) van be-kerítve. Ennél fogva érkezik az Ember eggy Múlató-házhoz, a' melly a' Kertnek Közepén áll, és a' hol újra eggy más Víz-folyás kezdödik, és foly a' Kertnek Végéig . . . Ezen második Folyónak Alja, ſzéles Kövekkel van ki-rakva, úgy félre hajló Partja-is, és Közepében tízen-öt Lépésnyire eggymástól, játſzanak a' Vízi-mesterségek, azokat ide ſem ſzámlálván, a' mellyek ide 's tova ugrálnak; A' Végén újra eggy a' máshoz hasonló Múlató-ház áll.

Mind-kettö Tornyos-fedelü, és a' Víz' Közepén, Nyár-fák között épültt. Körültte megy egy Folyosó, és négy eggymással ellenbe álló Ajtai vagynak. Kettö az Alleeban, és az oda vezetö Hidra ſzolgál, kettö a'

a' Folyóra ád Ki-nézést. Mindenik áll eggy Palotából, és két kis Óldal-kabinétekből, a' mellyek a' négy Szegeletit formálják. Belöl minden festve, és aranyozva van, és nagy Betükkel írott persiai Mondásokkal ékesített.

Kn.

FA-

FATA MORGANA.

Eggy természeti Tünemény.

Bár melly tsúdálatos legyen-is ezen természetes Történet, bár melly bizonytalan annak Szerzö-oka: de Valósága igaz. Már a' régi Irók meg-jegyzették, és írják a' mostaniak-is, hogy a' heves Nyárak' Idején, midön a' Tenger', és a' Levegönek sebes és erös Mozgása, a' nagy Szél-vészek után megszün, az Égen a' Tengernek Szorúlása felett, Nap' Fel-költe felé le-beszéllhetetlen Látások jelennek meg.

Reggio mellett, melly egy Városa Kalabriának Olasz Országban, be-van terítve az Ég mint felséges Játék-piatz, ezer Tüneményekkel, és változó Formákkal, mellyek közzül, némellyek szörnyü Sebességgel, mozognak, némellyek nyugosznak állandóan. Mint Semmiböl, úgy lépnek-elö Tündér Vá-

Várak felséges Nézö-játékúl. Dítsösséges Templomok emelkednek-fel; magas, és az Épitö-mesterség' tökélletes Rendjei szerént, fel-nyújtott Oszlopok állanak királyi Rendben.

Mély, és Bámúlásra méltó Bóltozatok, mint Tsuda-jelenések bájolják magokat a' Levegöben; A' Szem', és Látást meg-haladó Obeliskusok' nyúlnak a' nagy Magasságba'. Paloták, és egész Városok tünnek-elö dítsösséges Tornyokkal, és felséges Kö-falakkal. . . .

Néha egész Vidékek, Erdök, Paraditsomi-kertek festik-le magokat, eleven és természetes Színekkel, mellyek a' Kép-iró' Etsetjét meg-szégyenítik. Vadak és Emberek futnak, és mozognak ezen Levegö-kertben.

Majd eggy Hadi-sereg tökélletes Rendben fúzve áll-elö; számtalan Sokaság, és Nép tölti-be a' Levegö' Üregét, Tsata és Ütközet követi. —

A'

A' Színeknek le-beſzéllhetetlen Elevensége, mint a' Szívárvány' festékes Árnyékozatja, vagy mint a' fel-ébredő Nap, és a' Hajnal' Tüzi-játéka, magán-kívül téſzi a' Szemlélőt; mind addíg, míg ezen Ábrázolatok lassan-lassan enyéſzöbbek, világossabbak, 's vékonnyabbak leſznek; azután mint Fátyol-darabok, vagy Árnyékok úgy lebegnek, és végre a' Nap elsö, erős Súgárának Ki-lövellésével, mint az éjjeli íjeſztő Képek el-tünnek, és el-futnak.

Pater Minási így beſzélli-le: „Ha, úgy mond, a' Nap' Fel-költekor az tsendes, és Szél-véſz nélkül-való Tengerre, olly-formán süt a' Nap, hogy annak Súgárjai avval eggy 45. Grad. álló Szegletet formálnak, a' Nézö pedig, a' Város' magassabb Réſzén, Artzal a' Nap 's Tenger felé áll, úgy ezen Terméſzet' Játékát látja, a' Tengeren, mint eggy Játék-piatzon, és ezt nevezi: *Morgana marina* . . . Hogy ha pedig vastag, és Gözökkel terhes a' Levegő, tehát mint eggy Kárpit, közel 30. Lábnyira a' Tenger felett kiter-

terjeſztve függ ez a' Látomány: és ezt hívja *Morgana marina aërea* . . . . Ha pedig nem vastag az Levegö, de harmatos, és Essős-tseppekkel rakott, tehát újra a' Tenger' Tábláján jelen meg ez a' Játék, és eleven, veres, zöld, kék és Bársony-ſzínekkel, mint eggy Szívárvány lángol; és ezt nevezi: *Morgana d' iride fregiata.* Szívárványos Morganának.

A' Köz-nép ezen rend-kívül-való Jelenést, Szokás ſzerént, a' roſz Lelkeknek tulajdonítja. Nints-is lágyabb Párnája a' henye emberi Elménck, mint a' nehezen felfejthető Dolgoknak Eredeteit, láthatatlan Valóságoknak tulajdonítani . . . De a' józan Visgáló — gondolkozik.

Nem lehet tagadni, hogy a' Képzelődés ezen Levegö-világ' Teremtése körül múnkás, és az Visgálót félre vezeti. De mivel mind régi, mind új írók, a' leg-nyomossabb Környül-állásokba' meg-eggyeznek, mivel tsak azt beſzéllik-le, a' mit Szemeikkel láttak, mi-

mivel ſok józan Elmék, a' mostani Időkben, ezen Jelenésről egéſz Munkákat írtak, ſok igaznak kell lenni a' Történetben.

A' kik a' roſſz Lelkeket ezen Betsülettől, hogy ezen *Pandaemoniumnak* Szerzőokai meg-foſztyák, nem tudják egéſſzen megfejteni azt. Némellyek azt hiſzik, hogy mivel ezen Látomány, a' Tenger' Szorúltján látſzik, azt okoznák a' Folyóknak, és Haboknak Folyásai által okozott Világosság' Viſſza-verései, és mivel azoknak Habzásai, és Örvénnyei ſok-félék, úgy igen ſok-félének kell lenni azon Formáknak-is.

Brydone, ez a' kellemetes Iró, és ſzemes Útazó, azt hiſzi, hogy ezen *Vulkánok*, vagy tűz-okadó Hegyek' Hazájába, a' hol az gyántás, vagy electrika Matériának Bősége vagyon, lehető, hogy ha ez a' két felől-való Tenger-ſzorúlatján meg-gyúl, és alólról a' Habok' ſebes Mozgása által verettetik, illy-forma Világosság mutassa magát, a' mellyet azutánn a' Képzelődés munkás

kás Kezekkel fel-tzifráz, és rendes Látásokká formál.

Fenn-említett Pater Minazi, Okául adja az Nap-sugárinak Viſſza-verésit, a' melly az Városnak Képét, és Ábrázatját az Tengerbe' mutatja, vagy a' Levegőbe' úgy, a' mint fellyül le-írtuk, viſſza-tsapja.

Van illy Jelenés a' Quito mellett lévő Tenger-ſzorúlatban.

Kn.

A' Nemzetek' külömb-féle Szokásai a' Házasodáskor.

A' Muſzkáknál.

Minekutánna a' Házasúlandók, a' Pap által, a' Templomban, annak Rende ſzerént öſzve-esküdtettek, gazdag Vatsora adatik a' Meny-aſſzony' Házánál, a' mellynél, a' több Vendégek között, eggy Garabontzásnak-is kell lenni, a' ki meg-tsinálja, hogy a' Házasság' Véghez-menése más Garabontzás által meg ne gátaltasson. Még a' Vatsora előtt, ſok Tzeremóniákkal, a' Meny-aſzſzony Kamarába vezettetik az újj Pár; a' Náſznagy, Náſz-aſſzony, a' Vö-fély, és még három vagy négy Aſſzonyok, a' kik a' titkos Tanátshoz tartoznak, kísérik bé azt. Alíg érnek bé, mindjárt eggy, Üvegekkel,

és

és Pályinkával meg-rakott Tányér adatik a' Meny-aſſzonynak, mellyel az egéſz Társaságot meg-kínálja. E' meg-lévén, a' Garabontzás meg-tsinálja Babonáit, és a' Vőlegény, és a' Meny-aſſzony le-vetkeztettetik a' Tiſztes-aſſzonyok által. Ezután Sorba' tsókolja a' Meny-aſſzony, az egéſz Társaságot, és ismét meg-kínálja Pályinkával. A' Társaság ki-megyen, és tsak eggy öreg Aſſzony marad bé; az Újj-pár le-fekſzik. — Bizonyos Idő-múlva, az Aſſzonyi-tanáts ismét bé-hívattatik a' Kamarába. A' Társaság újjonnan Pályinkával vendégeltetik, és az Újj-pár a' Társasághoz vezettetik. Mu-'sika hangoz eleibe. Végre Aſztalhoz ülnek a' mellytől, kiváltképpen a' Férjfiak nem kelnek-fel elébb, hanem, midőn már többet nem ihatnak.

A' Kozákok, a' kik hasonlóképpen Görög-vallásúak, ugyan azon Tzeremóniákkal élnek; ezen Külömbséggel, hogy a' Vő-

legény Ló-háton hozza-el a' Meny-aſſzonyt, és a' Ló, a' mellyen ül, igen ſok Tsengetyűvel van meg-rakva, hogy azoknak Tsengéséről, elöre meg-tudja a' Meny-aſſzony, Vő-legénnye' Érkezését. A' Tsengetyűket, a' Meny-aſſzony' Szüléi le-ſzedik, és örök Emlékezetre, meg-tartják. A' Meny-aſſzony ſemmi Jegy-ajándékot ſem viſzen Férjének, sőt inkább ez köteles őtet, Tetétől fogva Talpig fel-ruházni, és egéſz Fej-ékességet venni néki.

A' Morduánok Menyegzői-tzeremóniájok leg-inkább ebben áll: a' Meny-aſzſzony, a' Vő-legénynek két Attya-fiai által, a' követő Aſſzonyok' ſzüntelen Kiáltások köztt, a' Vő-legény' Ajtajáig vitetik, a' hol a' Vő-félyek, és Nyoſzolyó-leányok között, a' Ház-népétől meg-köſzöntetik. Erre megjelen a' Vő-legény' Annya, eggy Komlóval meg-töltött Serpenyűvel, a' mellyet, Kezében lévő égő Forgáttsal meg-gyújt, és a' Serpenyűt, a' Meny-aſſzony' jobb Lábára le-

le-teſzi, de a' mellyet ez azonnal fel-rúg. Ezt még kétſzer tselekſzik, és mindenkor fel-kaparják az el-ſzórott Komlót a' Serpenyűbe. Arra nagyon vigyáznak; hogy esik a' Serpenyű. Ha a' Lábával fel-felé fordúl, nagy Szerentsétlenséget jegyez az Újj-házasoknak; de ha a' Szájával fordúl-fel, úgy minden Jót jövendölnek belöle. Ezen Esetbe' Sert hoznak elé, a' melly, a' Lakodalmasoknak, eggy Pohárból adatik, a' mellybe a' Meny-aſſzonynak, Újján lévő ſok Gyűrűiből, eggyet kell vetni. Végre eggy Fazék-Kását hoznak, a' mellyből mindeggyiknek, eggy Lapotzkával adnak, Kutsmájába, vagy a' hová akarja.

A' Tsuvásoknál e' Meg-jegyzésre méltó, hogy az a' Pénz, a' mellyet a' Meny-aſſzonyért kell le-tenni, néha ſzáz Rúbelreis fel-megyen. A' Mennyegző'-napján nem ſzabad gyalog járni a' Meny-aſſzonynak; vagy Szekéren jár, vagy Pokrótzon hordoz-

tatik. — Meg-történik az-is, hogy az El-válásnak Helye vagyon, és ebben az Esetben, a' Férj két-felé vágja Felesége' Fátyolát, Felét od'adja néki, Felét pedig meg-tartja magának.

A' Jajkerkozákok' Lakodalmaik, ſok-felé Vígasságokkal mennek véghez. Szokásba' van, hogy az El-kendőzés' Napjától fogva, egéſz a' Lakodalom' Napjáig, mellybe gyakran húſz, 's több Hét-is bele-telik, minden Estve meg-jelennek az el-jegyzett Leánynál, Barátnéi, és véle eggyütt Danlással, Tántzolással, és külömb-féle Játékokkal múlatják magokat. Ebbe' az Időbe', a' Vő-legény-is több Szabadságot engedhett meg magának. — A' Mennyegző' Napján, tartozik a' Vő-legény eggy egéſz Aſſzony-köntöst vinni Ajándékúl Mátkájának, a' melly Helyébe', néki a' Meny-aſſzonytól, Kutsma, Tsizma, Nadrág, és Ing ajándékoztatik. Az Esküvés után, eggy fedetlen Szekéren mégyen

gyen a' Meny-aſſzony a' Templomból haza. Háta-megett ül az Annya, és a' Nyoſzolyóaſſzony, a' kinek minden Újjainak tele kell lenni Gyürüvel. Mind a' ketten két felől Lepedöket tartanak, hogy a' Meny-aſſzonyt a' Nézők előtt el-takarják. A' Szekér előtt mégyen a' Vő-legény, Attyával, és közel Attya-fiaival gyalog; a' Szekér után pedig több Ifjak lovagolnak, a' kik közül eggy valamelly tarka Matériát lobogtat, Záſzlóformára, eggy hoſſzú Rúdon. Egyéb-aránt Énekléssel, Tántzolással, de fő-képen Ivással, rendſzerint az Útſzán tartatik a' Lakodalom.

A' Kalmukok nem tsak Tsetsemőkorokban, hanem még Annyok' Méhében-is, el-ſzokták jegyzeni Gyermekeiket, tudni-illik, ezen Fel-tétel alatt, ha az eggy Réſznek Fija, a' másnak Leánya ſzületik; és ezen El-jegyzések mindenkoron ſzentül meg-tartatnak. Az Esküdtetés többnyire a' tízen-negyedik

Eſztendőben esik. Azomba' a' Lakodalom előtt két Eſztendővel, már meg-engedtetnek a' Vő-legénynek, némelly kissebb Szabadságok a' Meny-aſſzonynál; a' mellyek, ha a' Határon túl mennek, Ajándékok által hozattatnak helyre a' Meny-aſſzony' Szüléinél. — A' Mennyegző előtt, meg-kell egyezni a' Meny-aſſzony' Szüléivel, az adandó Lovak', és Szarvas-marhák' Számáról, a' kik azután Rendelést téſznek, a' Meny-aſſzony' Ruháiról, Házi-eſzközeiről, és eggy fejér Szőr-sátorról. A' Lakodalom előtt, a' Paphoz mennek, hogy rendeljen eggy ſzerentsés Napot a' Mennyegzőre. E' meg-lévén, a' Meny-aſſzony Szüleivel eggyütt, a' Vő-legényhez útaz. A' fejér Sátor fel-vonatik, és abba' némelly Imádságokat olvas a' Pap, az Újj-házasokra. Annak Parantsolatjára azután, Haj-fonadékjai a' Meny-aſſzonynak fel-bontatnak, és az Aſſzonyok' Szokása ſzerint, kettőbe-fonatnak. Erre a' Pap Kezébe adatja magának, az újj Párnak Kutsmáit, félre megyen eggy kitsinyt, meg-temjénezi azokat, valamelly Imádság-formulák'

lák' Mondása között; és azután ismét feltétettnek az Újj-házasok' Fejekre. Azután meg-vendégeltettnek a' Vendégek, és minekutánna el-oſzlottak, a' Meny-aſſzony a' Vőlegénynél marad a' Sátorban, és bizonyos Időig nem távozhat-el belőle, nem-is mehet ſenki-is hozzá, hanem tsak az Annya, és közel-való Aſſzony-attya-fiai. — A' Nagyok' Lakodalmaikban gazdag Vendégség tartatik, a' mellyben azok, a' kik az Étel-hordásra rendeltettek, eggy Hérold által vezettettnek, a' ki mindég eggy Sárgán lovagol, és fényesen fel-van öltözve, Hátán eggy hoſſzú Pantallér függ, fejér vékony Váſzonyból, és Kutsmáján fekete Róka — vagy Borz-bör. A' Mennyegző' Napján, minden-fele Imádságok a' Papok által, és Néző-játékok Ló-futtatásba', Küſzködésbe', és Nyílazásba' tartatnak.

A' Tatárok, a' kik Siberiában az Irnsz Víze mellett laknak, és a' Mahomet' Vállá-

sán vagynak, mindenkor Ló-futtatással kezdik a' Lakodalmat, a' mellybe' a' nyerendő Ajándékok a' Vő-legény' és Meny-asszony' Költségére szereztettnek-meg. Ezek külömb-féle Matériákból, és Börökből állanak, a' mellyek a' Lakodalmas-ház előtt hosszú Poznákra függesztettnek-fel. Azonközben a' Vőlegény' Szobájában Muzsikusok vagynak, a' kik eggy Börrel bé-vontt régi Fazékon, és Nádon, ugyan tsak Tátármuzsikát tsinálnak, és darabos Énekléseiket, Szerszámok' sovány Hangjával eggyesítik. Ezután a' Vő-legény, Násszai, és Attya-fiai által, a' Meny-asszony Szobájába vezettetik, a' mellyben eggynéhány Papok, és még más két Férjfiák vagynak. A' Nászok meg-kérdezik, ha a' Vő-legény, Mátkáját el-veheti-é vagy nem Feleségül? Minekutánna ezek azt felelték, hogy Igen, és az Atyák meg-eggyeztek benne, eggy a' Papok közzül, némelly Törvényeket rak a' Vő-legény eleibe, mellyek közzül ez a' leg-főbb, hogy Felesége' Meg-egyezése nélkül mást ne végyen:

mel-

mellyet a' Nászok helyette meg-ígérnek. Azután a' leg-főbb a' Papok között reá-adja az Áldást, és külömb-féle Menyegzői-Ajándékok osztogattatnak ki a' Jelen-lévők között, úgymint Nád-méz, 's több a' féle. Végre el-kezdik az Evést, és Ivást, és e' több Napokig tart eggymás utánn.

A' mi az Áldás előtt-való Nap, történik a' Meny-asszonnyal, nem mindennek szabad nézni. Professor Müller Úrnak mindazonáltal vólt Alkalmatossága annak Szemlélőjének lenni. — Estve összve-gyüllöttek a' Meny-asszony' Házába sok Leányok, és Asszonyok, a' kik, a' mint látszott, a' Szűzességen síránkoztak. Leg-elsőbe' ettek, azután pedig, eggy Hegedű, és eggy Tátár-sip hallatszott, a' mellyre némelly Gyermekek tántzoltak, és külömb-féle Nótákat danoltak. Mind ezek alatt, a' Meny-asszony eggy Elő-függő megett, eggy Szönyegen ültt, és ő megette, eggy Leányka Barátnéi közzül, a' ki, szint' úgy mint a' Meny-asszony fejér Lepedővel vólt bé-vonva. A'

je-

jelen-lévő Aſſzonyok, és Leányok, meg-tsókolták a' Meny-aſſzonyt, és el-bútsúztak. Végre meg-jelentek két Férjfiak a' Vő-legény' Réſzéről, a' kik a' Meny-aſſzony-Éneket el-kezdték, a' melly igen rettenetesen hangzott, és a' mellynek Értelme a' vólt a' Magyarázat ſzerínt: hogy a' Meny-aſſzony ez előtt Szüléi' Hatalmában vólt, de már most a' Vő-legénytől meg-vétettetett; hogy ezentúl úgy fogja nézni, mint Feleségét, és magával Haza viſzi. — Az Éneklés alatt, tsak nem mindnyájan sírták az Aſſzonyok, a' Meny-aſſzonnyal eggyütt. Vége lévén annak, az Éneklők, és még némelly más Férjfiak az Elő-függő megé ugrottak, a' Szönyeget négy Végénél fogva, fel-vették, és azon a' Meny-aſſzonyt Barátnéjával eggyütt, Muzsikával, eggy más Házba, de nem a' Vő-legény' Házába vitték. Itt le-tették ismét eggy Elő-függő megé, ugyan azon Szönyegre, és itt ismét más Aſſzonyok vóltak nagy Számmal, a' Vő-legény' Réſzéről, a' kik a' Meny-aſſzonyt Tsókokkal, és vígaſztaló Szókkal fogadták-

el.

el. A' Muzsika, és Tántz újjonnan elkezdődött, és a' Meny-aſſzony, nem tsak azon Éjjel, hanem az egéſz Menyegző' Ideje alatt, abba' a' Házba' maradott, a' mellyből oſztán a' Vő-legény hozta el, és a' maga Házába vitte.

A' Tseremiſzeknél már öt, hat Eſztendős Korokba' meg-házaſítják Fíjaikat, a' Szülék, hogy azoknak Feleségeiket haſználhaſſák a' Ház körül: mert az Aſſzonyok ő nállok, valamint a' Tatároknál, főképpen tsak Dolgozásra, és Szolgálatra rendeltettek. Az El-jegyzés', és Menyegzőkor nem ſok Tzeremóniák tartattnak. A' Vőlegény bizonyos Pénzen meg-véſzi a' Meny-aſſzonyt, a' mellynek Mennyiségét a' Meny-aſſzony' Attya határozza meg, a' Meny-aſzſzonyi Ajándék Nagyságához képest. Az egéſz Falu bé-hívattatik a' Lakodalomra, és a' Ház' Tehetsége ſzerínt vendégeltetik. A' Házaſúlók nem esküdtettnek öſzve, hanem

a'

a' Házi-Atya, vagy eggy az elö-kelö Lakosok közzül, imádkozik, hogy az Iſten áldja-meg Házasságokat.

Midön eggy Kamtsadál meg-akar házasodni, ki-néz magának eggy Leányt, és bizonyos Idöig ſzolgál érette Szüléinél. Ha a' ki-ſzabott Idö alatt, Kedvetlenségekbe esett a' Leány' Szüleinek, el-botsáttatik tsekély Fizetéssel, ha pedig meg-tetſzett, azonnal oda ajánlják Leányokat. És már most azon igyekezik, hogy Meny-aſſzonyát el-vihesse. De ez nem olly könnyen eshetik-meg, mert akkor az egéſz Falu' Aſſzonyai örízik azt; azért el-várja az Alkalmatosságot, hogy vagy magánossan, vagy kevesed magával találja Szeretöjét. Akkor neki esik, és le-ſzaggatja minden Ruháját; de ez is nagy Bajjal esik, ha Történetböl némelly Aſſzonyok oda találnak jönni, mert azok rajtamennek, ütik, verik, tépik, ſzaggatják, kegyetlenül. Ha mind-azonáltal, ezen Akadályo-

lyokat meg-gyözvén, olly ſzerentsés, hogy Meny-aſſzonyát le-vetkeztetheti, mezítelen hagyja azt, és el-mégyen. Ekkor meg-vallya a' Meny-aſſzony, hogy meg-gyözettetett, kellemetes Szókkal, viſſzá-hívja Vö-legénnyét, és Karjai közé veti magát. — Az efféle Ütközetek, gyakran Eſztendönél tovább tartonak; mert a' roſz Szerentse után, ismét újjabb Próbákat téſzen a' Vö-legény, mihelyt Sebeiböl meg-gyógyúlt. — Van Példa, hogy eggy Vö-legény, hét egeſz Eſztendeig, viaskodott haſzontalan Mátkájáért, míg végre olly irgalmatlanúl öſzve nem törettetett az Aſſzonyoktól, hogy Feleség' Helyébe, Mankót kapott. — Mihelyt a' Kamtsadál ekképen el-nyerte Feleségét, azonnal a' Férjnek minden ſzabadságaival élhet. Két Nap múlva, meg-látogatják az újj Házások Szüléiket, és azután tartatik a' Lakodalom. Jóllehet illy nehezen jutnak itt a' Férjfiak Feleségekhez, még-is többnyire, mindegyiknek kettö, három van.

A'

A' Törököknél két-féle a' Házasság. Az eggyik hóltig tart, a' másik bizonyos Idöig, a' mint az Eggyezés vagyon. Az Ágyasok' Tartását nem lehet harmadik Neménck tenni, mivelhogy semmi Szerzödésen nem épül. Ha a' Házasságra mind a' két Részuek Meg-eggyezése szükséges-képpen megkívántatik, úgy az első Módja a' Törökök' Eggybe-kelésének alig érdemli-meg a' Házasság' Nevét. Mert az el-jegyzettek soha sem tanátskozhatnak a' Válaszlásban; hanem el-jegyeztettnek, minekelötte még nintsenek abba' az Idöbe', hogy választhatnának. A' Szülék meg-eggyeznek eggymás között, és az El-jegyzetteknek semmi Társálkodás sem engedtetik meg eggymással. — A' Törvény szerint, eggy Török négy Feleséget vehet, de evvel a' Szabadsággal kevesen élnek. — A' második Neme a' Házasságnak addig tart, a' míg az Eggyezés' Ideje el-telik, és a' Házas-személyek azt tartani akarják. A' Fel-tételek a' Biró elött tétettnek, és a' Protokollumba bé írattattnak. Minden Tzeremónia nélkül vitetik-el a' Meny-asszony, és hasonlóképpen botsáttatik-el. — A' Rab-szolgálók, a' kikkel a' Törökök Gyermekeket nemzenek, rendszerint Keresztény Leányok, a' kik vagy Háborúba' fogattattnakel, vagy pedig Pénzen vétettettnek. Egész Tisztelettel viseltettnek a' törvényes Feleségekhez, és közönségesen ki-szolgálják azokat. Némelly Feleségek mindazonáltal olly nyakasok, hogy nem szenvedik-meg a' Háznál, azokat a' Rab-szolgálókat, a' kik vélek osztoznak Férjeik' Ölelgetéseibe'; és mindnyájan rosszúl vennék, ha a' Férj Rab-szolgálói közül, valamellyiket Szeretetre-méltónak tartaná.

Jóllehet, hogy a' Házasság a' Törökök köztt, szent Eggyességnek tartatik: még-is nem vésznek semmi Részt, annak Tzeremóniaiban a' Papok. Az egyedül világi Biró előtt történik, a' hol a' Férjfiak Esküvéssel kötelezik magokat, és bizonyos Summa Pénzt le-kötnek, arra az Esetre, ha meg-

halnak, vagy el-válnak. Ez Irásba' foglaltatik, és a' Biró által alá-íratik. — A' Tzeremóniánál sintsen jelen az el-jegyzett Személy, hanem Bíztos viseli Képét. A' Vö-legény' Attya-fiai, és Esmérössei által-vitetik a' Meny-asszony' Házába, a' kik közül ketten, ki-vontt Kardot tartanak Feje felett, hogy a' Meg-rontást el-távoztassák. Estve a' Meny-asszony a' Vö-legény által le-vetkeztetettik, a' mi gyakran nem könnyen esik-meg; mert eggy Török Meny-asszonynak Szemérmetessége meg-kívánja, hogy Övét, sok Tsombókokkal erösítse-meg. Ezeket fel-kell óldozni a' Vö-legénynek: az alatt imádkozik a' Meny-asszony. Ez a' Munka gyakran eggy Óráig tartt, a' melly Idö alatt, nem kis Próbát áll ki a' Vö-legény, Békességes türése, és a' Meny-asszony' Áhítatossága. — Némelly Tartománnyaiban a' Török Birodalomnak, következendö Nap, ismét meg-látogatják a' Lakodalmi-Vendégek az Újj-házasokat, hogy a' Férj' Meg-elégedéséröl, és az Asszony' Leánykori Magaviseletéröl meg-gyözettessenek. Ha a' Visgá-

gálódások az újj Asszony' Részére jól ütnek-ki, meg-kettöztetik az Öröm-innepléseket, az ellenkezö Esetben pedig, azonnal félbe-szakasztják azokat, az ifjú Asszonyt el-tsapják, és Szüléinek visszá-adják. Ez a' Gyalázat olly érzékeny, hogy vóltak Szülék, a' kik azonnal meg-ölték Leányaikat. — Különös Tzeremónia! mellynek El-hagyása más Országokban, sok Szerentsétlenséget, és éppen annyi Gyalázatot el távoztat.

A' Gyermekek, a' kik a' Rab-szolgálóktól születtettnek, hasonló Jussal bírnak a' törvényes Ágyból születtettekkel, ha az Atya öket fel-szabadítja, külömben Szolgák maradnak. —

Az El-válás szokott Dolog; és egy kis Únalom a' Férj' Részéröl, elegendö Ok arra. De ha semmi Hibát sem mutathat-meg Felesége ellen, tartozik az egész Sommát meg-fizetni, a' mellyet kötött, és arra akkor-is köteles, midön az Asszony, helyes Okokból keresi az El-válást.

Ha az Aſſzony Házasság-törésbe' találtatik, Halál a' Büntetése; és a' meg-sértett Férjnek Jussa van, a' Feleségénél találtt Idegent, azon Helyben meg-ölni.

Allepóban közönségesen az Aſſzonyok által esnek-meg a' Házasságok. Az Anya ki-néz a' Fijának, eggy Feleséget, és meg-kéri azt annak Szüléitől. Ha ezeknek Tetſzésekre vagyon az Ajánlás, annak Rendje ſzerínt, meg-kérik a' Leányt, meg-határozzák az érette fizetendö Pénzt, és Szabadságot kérnek a' Káditól. Mind a' két Réſzről, Bíztosok rendeltettnek, a' kik a' Dolog felöl beſzéllyenek a' Pappal. Minekutánna ez, hiteles Tanúk által, meg-győzettetett arról, hogy a' Bíztosok illendöen válaſztattak, kérdi az eggyiket, ha Szándéka-é a' Meny-aſſzonyt, e' vagy amaz Summán megvenni? azután a' másikat, ha meg-elégſzik-é annyi Pénzzel? Ha mind a' ketten Igennel feleltek, le-fizetik a' Pénzt, és az Alku eggy Imádsággal a' Koránból, végeztetik.

Már-

Már most Szabadságában vagyon a' Vö-legénynek, a' Meny-aſſzonyt, a' mikor tetſzik haza-vinni. A' töle fizettetett Pénz, külömb-féle Házi-eſzközökre, Ruhákra, és Fö-ékességére a' Meny-aſſzonynak fordíttatik. És mind ez, harmad Nappal a' Lakodalom elött, nagy Pompával a' Vö-legény' Házába vitetik, a' melly az alatt az Idö alatt, mindég nyítva áll. A' hívatalos Vendégek közül mind-eggyik küld valamelly Ajándékot, akár jelen-meg akár nem.

A' ki-rendeltt Napon, el-mennek az Aſſzonyok, a' Meny-aſſzonyért, és el-hozzák a' Vö-legény' Házába. Annya, és Aſzſzony-attya-fiai el-kísérik, és mind a' két Nem, egéſz Estig, különös Szobában, vígan lakik. Azután fel-öltöztetik a' Férjfiak, a' Vö-legényt, és azt tudtokra adják az Aſſzonyoknak, a' kik az Udvarba, az Aſſzonyok' Szobája eleibe vezetik ötet. Ott el fogadtatik Aſzſzony-attya-fiai által, és Tántzolás, és Éneklés köztt, azon Szobának küſzöbéig vezettetik, a' mellyben Mát-

kája várja, és Fél-úton eleibe-jön, hogy el-fogadja. A' Vő-legény azután bé-vezeti; és magok hagyattatnak.

Az Algiriaiknál, elöl meg-tsinálják a' Szülék mind két Réfzről, a' Házasság-fzerződést; a' mellyben nem tsak a' Meny-aſſzonyi Ajándék, hanem még a' Ruhák, Drágaságok, és a' Rab-fzolgák-is meg-határaztatnak. Az El-jegyzettek nem látják elébb eggymást, hanem, midön a' Házasságnak véghez kell menni. Akkor félre-mennek az Atya-fiak, a' Vő-legény le-veſzi a' Meny-aſſzonynak Fátyolát, és le-vetkezteti.

Ha a' meg-ígért Ajándék el nem érkezik, el-válhat a' Férj Feleségétől; de akkor nem kapja-viſſzá elébb, hanem minekutánna már másnál vólt Férjnél, és véle hált.

A' közönséges Arabsoknak tsak eggy Feleségek vagyon; de az Emirek Ágyasokat-is tartanak. Ágyasokat tarthatnak azok-is, a' kik Feleséget nem vehetnek magoknak. Jóllehet a' Törvény meg-engedi nékik ezt, gyülöltetnek mindazonáltal mint erköltstelenek; mert a' Szüzesség nagyra betsültetik ennél a' Nemzetnél.

Ha a' Feleség Házasság-törésben találtatik, nem tartja Gyalázatjának a' Férj; de ha Teſt-vérje hűségtelen Férjéhez meg-gyaláztatottnak véli magát. Ennek ezt az Okát adják: a' Feleség azt mondják, magának árt, és meg-gyalázza Familiáját, de nem az én Véremből van; tsak el-kell töle válnom, eléggé meg-büntetödik: Húgom ellenbe' az én Véremből van, és ſemmi Roſſzat nem tehet, mellynek Gyalázatja az én Familámra-is ne terjedjen.

Mind a' Maroniták, mind többnyire minden Kereſztények, a' kik a' Mahometánusok köztt élnek; tsak nem eggy forma Szokást tartanak a' Lakodalmakban; ehát tsak eggy Maronitai Házasodást írunk-le Példáúl. — Minekutánna meg-kéretett a' Meny-aſſzony, a' Vő-legény' Attya-fiai eggy Ebédre hívattatnak, a' Meny-aſſzony' Szűléi által, a' mellynél a' Mennyegző' Napján eggyeznek-meg, a' melly rendſzerínt tízen-négy Napra rendeltetik ezen Vendégség után. A' rendelt Napon, ismét ugyan azon a' Helyen eggybe-gyűlnek, vatsorálnak, és újjonnan viſſzá-térnek a' Vő-legény' Házába. Ez még eddig nem mutatta magát, jóllehet, de tsak imígy-amúgy túdakozódni ſzoktak felöle. Mert a' Szokás hozza magával, hogy el-bújjon, és tsak ſzorgossabb Keresés után, találtasson meg. Végre elé-hozzák, és nagy Lárma, és Tapsolás köztt, reá-adják leg-roſſzabb Ruháját. Azután Vő-féllyeivel eggyütt eggynéhány-

ſzor körül-hordoztatik az Udvarban, és onnan eggy Szobába vitettetik, a' hol reá-adják Mennyegzői-köntösét. Ejfél tájban öſzve-gyűlnek az Atya-fiak, és a' Lakodalmasok, és mindeggyik Világot tartván Kezében, Muzsika-ſzóval a' Meny-aſſony' Házába mennek. Az Ajtónál kérik azt, de meg-tíltatik a' Bé-menetel. Ezen, Tréfából Veſzekedés támad, a' mellybe' mindenkor a' Vő-legény' Pártya győz. Azután az Aſzſzonyok a' Meny-aſſzony' Szobájába mennek, egéſſzen bé-takarva ki-hozzák, és némelly Aſſzony-attya-fiaival eggyűtt a' Vő-legény' Házába kísérik. Ott a' leg-hátrúlsó Szegeletbe' az Aſſzonyok közzé ültetik, és eggy átallyába' ſemmit ſem ſzabad ſzóllni néki. Azomba' valahányſzor valaki jön, fel-áll, és némán köſzönti. Eggy Aſſzony, a' ki mellette ül, Hírúl adja mindenkor, ha valaki jön, mert nem ſzabad ide 's tova nézni neki. Az Éjjnek hátra-való Réſze Vendégeskedéssel, és lármás Vígaſság között, töltetik-el; más Nap' Reggel, el-jön a' Pap esküdtetni. De minekelőtte az Aſſzo-

nyok' Szobájába menne, ſzorgalmatosan bé-takarják mindnyájan Ábrázatjokat. A' Meny-aſſzony Tetétől fogva Talpig bé-fedezve, két Aſſzonyra támaſzkodik, és két Nyoſzolyó-leány van Szolgálatjára, a' kik eggyſzer'smind Fátyolát-is Rendbe tartják. Azután meg-jelen a' Vő-legény, gazdag Ruhába', és a' Meny-aſſzonynak Balja felöl a' Vőfély mellé áll. Eggy rövíd Imádság után, Koſzorút téſzen a' Pap a' Vő-legény' Fejére, azután a' Meny-aſſzonyéra, végre a' Vőfélyére, és Nyoſzolyó-leányéra-is. Azután eggymásba téſzi a' Vő-legény' és Meny-aſſzony' Kezét, eggy hoſſzabb Imádságot mond, és eggy Gyűrűt húz a' Vő-legény' Újjára, eggyet pedig a' Nyoſzolyó-leánynak ád, hogy a' Meny-aſſzony' Újjára húzza. Az Imádság' Vége felé, eggy Selyem-kötőt köt a' Vő-legény' Nyakába, mellyet Dél után ö, vagy pedig más Pap le-véſzen. Ezen Tzeremónia után, a' Vő-legény, a' jelen-lévő Férjfiakkal, eggy Szobába mégyen, a' mellybe' Kávéval tartattnak, és a' míg a' Pap jelen vagyon, nagy Tsendességgel viſe-

ſelik magokat. De alig lépett-ki a' Házból, el-kezdik a' Vendégeskedést, a' melly Éjfélig tartt. E' Tájba', nagy Processióval a' Meny-aſſzony' Szobájába vezettetik a' Vő-legény. Azonnal eggy Pohár Bort nyújt néki, mellyet a' Meny-aſſzony reá-köſzön, ö pedig fogadja. Azután hasonlóképpen viſzſzá-vezettetik. Ez alatt az Idő alatt, az egéſz Ház tele vagyon Vendégekkel, a' kik Tántzolással; Játſzással, Evéssel, Ivással múlatják magokat. A' következendő Dél után, el-bútsúzik a' Társaság, eggynéhány közelebb-való Atya-fiakat ki-vévén, a' kik még eggyütt vatsorálnak a' Vő-legénnyel, és Éjj-fél tájba' meg-engedik néki, hogy a' Meny-aſſzony' Szobájába menjen.

Minden hívatalos Vendégek, Ajándékokat adnak; és eggynéhány Nap' múlva, a' Mennyegzö után, nagy Számú Virágokat küldenek a' Meny-aſſzonynak Barátnéi, és Esméröi. Ezekbe' a' Tartományokba', illetlennek tartják, ha az Aſſzony eggy Hólnapig, a' Lakodalomtól fogva, valakivel ſzóll;

tsak

tsak eggynéhány Szókat Férjéhez, engednek-meg; és még e' ſem vólna ſzabad, a' mint az Aſſzonyok kívánják. Illy kemények a' Törvények, a' mellyeket e' Réſzben téſznek, az ifjú Menyetskéknek! — Az Aſſzonyok közül, tsak némellyek ebédelnek Férjeikkel; ſzolgálni kell nékik, mint a' Szolgálóknak, a' kiknél jobbaknak nem tartattnak. Nintsen ugyan Strázsa Szobájok elött; mindazonáltal a' föbb Aſſzonyságoknak, nem ſzabad fedetlen Ábrázattal, meg-jelenni a' Férjfiak elött, ki-vévén az Inasokat, Attyafiakat, Papokat, és Orvosokat. Ennek a' Szokásnak, nem az az Oka, hogy kételkednének Feleségeik' jó Maga-viseletekben, hanem a' roſſz Következésektöl-való Félelem; hogy ne talán valamelly Török meg-látván eggy Aſſzonyt, meg-ne kívánja azt.

A' Per'sák, a' Házasságot, az igaz Hitüek' Kötelességének tartják, és a' nötelen Életet úgy nézik, mint a' melly egéſſzen el-

ellenkezik a' Terméſzet' Folyásával; és ebben a' Tekíntetben a' Mahomed' Törvénye-is erössen parantsolja a' Házasságot. Innen a' Per'sák, igen ifjú korokba', gyakran kilentzedik, tízedik Eſztendejekbe', házasodnak-meg, és ezen Házasság' Erösségére, éppen nem kívántatik-meg a' Szülék' Meg-egygyezése. Minden Gyermek ſzabadon követheti Hajlandóságát, és a' Törvények, a' mellyek mindenképpen elö-mozdítják az efféle Eggybe-keléseket, ſemmi Tílalmat nem teſznek ſenkinek-is. Ez a' Gondolkozás'-módja, a' leg-ſzemtelenebb Bújaságra véſzi a' Mahomedánusokat, azomba' a' Per'sák még-is leg-jobb Erköltsüek köztök. Mivelhogy Vallások eránt, igen nagy Tiſztelettel vagynak, és ſemmit ſem téſznek az ellen, még a' köztök lakó Kereſztényeknek ſem néznek-el ſemmit-is, és meg nem engedik, hogy több Feleséget végyenek eggynél, mert azt hiſzik, hogy minthogy azoknak a' Bor ital meg-van engedve, a' Több-feleség-tartásnak meg-kell tíltva lenni, mivelhogy, a' mint mondják a' Per'sák, nékik a' Több-fe-

le-

leség-tartás azért engedtetett-meg, hogy a' Bornak Meg-tíltása ki-pótoltasson.

A' Per'sáknál-is három-féle a' Házasság, mint a' Törököknél: vagy annak Rendje szerínt, meg-házasodnak, vagy pedig Feleséget fogadnak bizonyos Időre, és bizonyos Pénzen; vagy pedig Szólgálóikkal kötik-öszve magokat. Az első Nemű Feleségeknek Száma, itt-is négyre határoztatott, jóllehet a' Per'sa nem szokott eggynél többet venni, részszerínt Gazdaságból; mert a' Feleség-tartás igen sokba telik nálok: részszerínt pedig, hogy a' sok Feleség között el-kerülhetetlen Veszekedések el-távoztassanak. Innen jobbnak tartják Feleséget fogadni. Ez a' Neme a' Házasságnak, a' kötött Időnek El-folyása után, vagy meg-újjíttatik, vagy el-bomol, és az utólsó Esetben, meg-kell adni a' Feleségnek az igértt Fizetést. — Ágyas-szolgálókat annyit lehet tartani, a' mennyi tetszik.

Az

Az első Nemű Házasság, Rend szerínt tsak a' Fő, és gazdag Emberek között vagyon Szokásban. A' Meny-asszony' Ajándék tsekély szokott lenni, és ha El-válásra megyen a' Dolog, nagyobbára visszá-térittetik. A' Házasság Biztosok által szerződik; mivelhogy a' Meny-asszony nem mutatja magát, a' Vő-legény elött. A' Szülék, és Atya-fiak, mind a' két Részről, a' Meny-asszony' Házában gyűlnek öszve, de félre mennek, midőn a' Kontráktust tsinálják, hogy még a' Színét-is el-távoztassák a' Kényszerítésnek. A' Meny-asszony eggynéhány Asszonnyal, eggy Szobába mégyen, a' mellynek Szomszédságában Szeretője vagyon, és a' mellynek Ajtaja valamennyire nyítva vagyon. A' Biztosok fel-állanak, és a' Meny-asszony' Biztosa az Óldal-szoba felé fordúlván, fentt Szóval ezt mondja: Én N. az N. Biztosa, Feleségül adom ötet N-nek. Örökös Felesége légyen, a' meg-határozott Somma' Fel-tétele alatt, a' melly . . . áll. Erre felel a' Vő legény' Biztosa: És én az N. Biztosa örökös Feleségnek vészem N-nét az N.

Ne-

Nevében. Azután közelítvén a' Pap a' Meny-aſſzony' Szobájához kérdi: ha meg-eggyez-é Bíztosa' Fogadásával? Igen-nel felel mind a' Meny-aſſzony, mind a' Vö-legény. A' Kontráktust alá-írják, és a' Meny-aſſzony' Gondviselése alá adják. A' Lakodalom a' Vö-legény' Házában tartatik, nyóltz, tíz Napig. Oda gyülnek a' Vendégek, és mind a' két Nem különös Szobában múlatja magát. Utólsó Éjjel a' Vö-legényhez vezettetik. Vagy Tevénn, vagy pedig gyalog megyen, de mindenkor Muzsikával kísérik. Eggy egéſſzen által-láthatatlan gazdag Fátyol fedi, Tetétől fogva Talpig. Eggynéhány Tiſztes-aſſzonyok bé-vezetik a' Háló-ſzobába, le-vetkeztetik, és már most ſzabad a' Vö-legénynek-is bé-menni. De mihelyt bé-mentt a' Szobába, mindjárt tartozik el-óltani a' Világot, és Nap' Fel-költe előtt, nem tudhatja, ha ſzép vagy rút Feleséget vett-é?

Tízed Nap múlva, a' Lakodalom után, által-adatik az újj Férjnek a' Meny-aſſzony' Ajándék, a' melly Ruhákból, Házi-eſzközből,

ből, Drágaságokból, és ha Fő-rangú a' Meny-aſſzony, Szolgálókból, és Heréltekből áll. Ezen Jóſzágok, nagy Pompával, Muszika-ſzóval, Teher-hordó Állatokon vitettettnek a' Vö-legényhez.

A' második Nemű Házasság, a' közép Rangú Emberek köztt, van leg-inkább Szokásban. A' Módja ennek, tsak a' Szókban különbözik az elsőtől. Ha a' Személy ſzép, és ifjú, minteggy ſzáz Tallérra mégyen az Arra eſztendőnként, a' Ruhán, és Aſztalon' kívül. Kiki annyi Feleséget vehet illyen Formán, a' mennyit Tehetségéhez képest ki-tarthat. És, minthogy a' Mahometánusoknak meg-van tíltva, hogy erkőltstelen Aſſzonyokkal ne társalkodjanak közönségesen; olly elmések, hogy az aſféle Személlyekkel Kötésre lépnek. Ha a' fogadott Feleség el-botsáttatik; köteleztetik minden Férjfival-való Társalkodástól ójni magát, mind addig, míg az elsőnek Következései nem bizonyosak. Ezen Idő-közt Tiſztúlás-Idejének nevezik. Az Özvegyek pe-

dig 130. Nap [illegible]ött, nem mehetnek Férjhez.

A' harmadik Nemű Feleségekkel, Tetszése szerint, bánhat a' Férj, mint Ura Szolgálóinak. Ha ezek mellett, törvényes Felesége vagyon-is, nem háborgattatik mégis a' Házi-tsendesség; mert az mindég Asszonya a' Háznak. Ha a' Szolgáló-feleség Anya lész; meg-szabadúl a' Rab-szolgáló Névtől, és az ő Fija leg-első lehet a' Házban. A' tőlök szűletett Gyermekek, törvényeseknek tartattnak, és ha valamellyiknek leg-előll szűletik Fija, az minden Jussaival él az Első-szülöttnek. Egyébaránt egyenlően osztoznak a' Gyermekek, hanem a' Fijúk két Részt vésznek.

A' Persák, a' kik ki-mondhatatlanúl Szerelem-féltök, szörnyen nagy Vigyázás alatt tartják Feleségeiket. Házoknak leghátúlsó Szobáikba zárják öket, és eggy megháthatatlan Kő-fal, tészi Lakásokat megháthatatlan Várrá. Mindazonáltal ezen nagy Fe-

leség-féltés mellett-is, Tisztességnek tartják, ha a' Király Hajlandóságával meg-tiszteli Feleségeiket; és eggyedül néki van megengedve szabadon bánni vélek.

Az El-válás a' törvényes Házasságban, meg-vagyon engedve, hanem a' Bíró előtt, kell annak meg-esni. Az El-válttak ismét újj Házasságra léphetnek. Mindazonáltal bizonyos Idő vagyon rendelve az Asszonyra nézve, a' mellyet meg-fogható Okokból, el-kell várni néki.

Az Indostánusok mindenkor abból a' Rendből vésznek Feleséget, a' mellybe tartoznak; és azért a' Brámán, Brámán' Leányát, a' Kereskedő, Kereskedőét, a' Parasszt, Parasszt-leányt vészen. A' Gyermekek-is mindenkoron az Atya' Mesterségében neveltetnek.

Eggy Férjfinak tsak eggy Felesége vagyon; már a' hetedik, nyóltzadik Esztendő-

ben meg-házasodnak, hanem a' Házasság nem megyen Véghez a' tízen-harmadik Esztendő előtt. Lakadalmaik lármásan tartatnak, mint a' Mahomedánusoknál; ezen Különbséggel, hogy az Újj-házasok lovagolnak, és Rúhájok Virágokkal van fel-ékesítve. Mivelhogy az Indostánusok, a' Házasodást, az Élet' leg-bóldogabb Munkáinak, és leg-nagyobb Szerentsétlenségnek tartják, nötelen meg-halni: azért házasitják-meg Gyermekeiket olly idején', hogy az elsőt el-érhessék, az utólsót el-távoztathassák. Ha a' Házasság meg-szerződött a' Szülék között, Követek küldettnek Szüleihez a' Meny-aszszonynak, a' kik Dob, és Trombita-szó, és külömb-féle Énekek közt a' Meny-asszony' Dítséretére, Ajándékokat viszsnek néki: ö-is azután némelly Ajándékokat küld a' Vö-legénynek, Meg-eggyezésének Jeléül. Azon a' Napon, a' mellyet a' Bramin rendelt a' Mennyegzöre, a' Vö-legény Végig járja Főbb-Útszáit a' Városnak, azon nötelen Legényektől kísértetvén, a' kik ugyan azt a' Mesterséget üzik. A' Körül-járás Ló-háton,

vagy

vagy Szekeren esik; elől Muzsikusok mennek. A' Vö-legény, eggy Korona által, külömböztetik-meg a' többitől, a' mellyet Fején visel, és a' melly Környül-állásaihoz képest, ki-vagyon rakva Gyöngyökkel, és Drágaságokkal. Következendő Nap, hasonlóképpen járja-meg a' Várost, a' Meny-asszony-is követtetvén ugyan azon Familiába tartozó Szüzektől. Este-felé meg-esküdtetik Vö-legénnyével. Ezen Tzeremónia, eggy Tűznek Meg-gyújtásával, az Újj-pár közt, kezdődik; ez által jelentetik Szerelmeknek Hevessége. Azután eggy Selyem-sinórral vétettnek körül, a' melly a' Házasság el-szakadhatatlan Kötelét jegyzi. Továbbá eggy Lepedőt vonnak közéjek, azt jelentvén az által, hogy a' Házasság előtt, semmi méllyebb Esmeretségnek nem kellett lenni közöttök. E' meg-lévén, eggy bizonyos Beszéd' Formáját mondanak a' Braminek, a' mellyben a' Férjnek parantsolják, hogy mindent ki-szolgáltasson Felesége' Szükségére, az Asszonyt pedig íntik, hogy Férje eránt, hív, és enge-

delmes légyen. Végre Áldás mondatik reájok, hogy ſzaporodjanak; a' Lepedöt elvéſzik, a' Sinórt fel-óldják; és ekképpen az egéſz Tzeremóniának Vége vagyon. —

Azon Drágaságokon kívül, a' mellyeket a' Mennyegzö' Napján viselt a' Meny-aſzſzony, ſemmit ſem adnak egyebet véle; és a' Lakodalomba nem hívattatik egyéb' hanem tsak a' ki ugyan abba az Familiába tartozik.

A' Párſisok (egy Nép, a' melly Per-'ſiából ered, és a' Nagy-Mogol' Orſzágaiban telepedett-meg) nagy Tiſztelettel viseltetnek a' Házasság eránt; mivelhogy az, az ö Vélekedések ſzerént, igen nagyon segít az örök Bóldogságra. Innen, ha valamelly gazdag Embernek Fia nötelenül, vagy Leánya hajadon korában meg-hal; Pénzen fogad valamelly Személyt, a' ki a' Meg-hóltboz hozzá mennyen, vagy el-vegye.

Az Eskűdtetés' Tzeremóniája ſoha ſem történik a' Templomban, hanem mindenkor oda-haza. Éjj-fél Tájba', meg-jelennek az El-jegyzettek, és eggy Ágyra ültettetnek: mind-eggyik mellett áll eggy-eggy Pap, és Ri's-kását tart Kezében. Az, a' ki a' Vő-legény mellett áll, a' Meny-aſzſzony' Homlokára téſzi Mutató-újját, és kérdi: ha akarja-é Férjének venni ezen Férjfit? A' Meny-aſzſzony mellett álló Pap, hasonló Kérdést téſzen a' Vő-legénynek, és ha mind a' ketten Igen-nel feleltek, eggymásba téſzik Kezeiket a' Papok, és Ri's-kását ſzórnak reájok.

Azután kérik az Istent, hogy ez a' Házasság olly termékeny légyen, mint az Aratás; hogy békességesen, és áldottan éljenek, és ſok Eſztendeig lakhassanak eggyütt. — Vége lévén ezen Tzeremóniának, az Attya a' Meny-aſzſzonynak, által-adja a' Meny-aſzſzony-ajándékot, és a' Vő-legény Meny-aſzſzonyával haza-mégyen.

Azon Szokás, a' mellyet a' Mahometánusok tartanak ebbe' az Orſzágba', Házasodások' Alkalmatosságával, nem igen külömbözik attól, a' mellyet közönségesen ſzoktak tartani. Mert, minekutánna a' Pap el-végezte Hívatalját, a' mi mindenkoron Estve történik-meg, az egéſz Lakodalmas Nép meg-járja a' Város' Fö-útſzáit. A' Vö-legény előtt, a' ki Ló-háton ül, Muzsikusok, és Bolondoskodók mennek, és Szolgák, lobogó Fáklyákkal. A' Meny-aſſzony fedeles Szekéren jön utánna, Barátnéival, és Vége lévén a' Körül-járásnak, az egéſz Társaság a' Vö-legény' Házába tér, a' hol megvendégeltetik.

Jóllehet, hogy a' Mahometánusoknak ſzabad négy Feleséget tartani, nem tartanak még-is, itt eggynél többet, ki-vévén a' Leg-gazdagabbakat. De olly Szerelem-féltök, hogy ſem az Atya, ſem a' Férji-testvér nem beſzéllhet a' Férj' Jelenléte nélkül, annak Feleségével.

A'

A' Házasság-törés, és Paráznaság, olly fertelmes Bűnnek tartatik, hogy azt megölni, a' kit rajta kapnak, Tsekélységnek tartják, és nem-is vonattatnak Szám-adásra azért. Azomba' vagynak itt közönséges Személyek, a' kik közül némellyek, bizonyos Időkben, el-hívattatnak, hogy a' nagy Mogolt, Muzsikával, és erköltstelen Énekekkel múlattassák.

Ezen Tartományokban, közönségesen könnyen ſzülnek az Aſſzonyok, és gyakran az az Aſſzony, a' kit ma terhesen látſz, hólnap ſzekerez.

Malabáriában a' Fejedelmek' Leányai, a' Papokhoz mennek Férjhez, és a' Gyermekek Fejedelmek léſznek, és Koronátis viselhetnek. De, minthogy a' Fejedelmek' Leányi, nem olly ſzámosok, hogy mindegygyik Papnak jutna, ſzabad nékik az ö Familiájokból-is házasodni, és a' Gyermekek az Anya' Rangjába tartoznak; mert

ebben az Orſzágban, az Aſſzonyi-linea ſzerént ſzámláltatik a' Tör'sök, és az Örökségjuss. E' Végből, ſoha ſem véſznek a' Fejedelmek, Fejedelem, hanem Nemes-leányt, és a' Gyermekek ennek Rendjét követik. A' több Tör'sökök, és Familiák, ſzabadon válaſzthatnak; hanem az Aſſzonyoknak, halálos Bűntetés alatt, nem ſzabad Rangjokon alól, Férjhez menni. A' Malabáriai Fejedelmeknek, Papoknak, és Nemeseknek, rend-ſzerént tsak eggy Feleségek vagyon, a' kit mindenféle Kedv-keresés által, igyekeznek arra venni, hogy több Férjet ne végyen magának. Mert eröltetni nem lehet; mivelhogy az Orſzág' Törvényei ſzerínt tízen-kettőt lehet venni eggy Aſſzonynak. Midön az Aſſzony elsö Férjet véſzen, eggy Házat építenek néki, és a' Férj addig lakik véle, míg másodikot nem véſzen, vagy a' törvényes Számot bé-nem tölti. Ebben az Esetben, meg-eggyeznek a' Férjfiak eggymás köztt, hogy bizonyos Idöben fel-váltják eggymást, a' midön ki-ki tartozik Gondját viselni az Aſſzonynak. A' leg-különösebb,

és

és a' mellyből a' Szokás' Hatalmát lehet látni, az, hogy ezen Több-férjeség által, leg-kissebb Rendetlenség, és Szerelem-féltés ſem támad. Mert, ha az eggy Férj, a' másnak Fegyverét látja fűgni a' Köz-feleség Ajtaja előtt; azonnal Útjára megyen, és várakozik, míg ſzabad, és bátorságos Bé-menetele lehet. A' még-is Vígaſztalásokra lehet a' Férjfiaknak, ezen Aſſzonyi Uzurpátzióban, hogy a' Házasság' Kötele, tsak addig tartt, a' meddig akarják, és hogy a' Házasok, ha eggymást meg-únták, olly könnyen el-mehetnek eggymástól, a' melly könnyen öſzve-kerültek. Nem-is ſok Költségbe telik az illy Házasság; mert az Ajándék, a' mellyet a' Férj ád Feleségének, eggy Darab Váſzonyból áll, Bé-fedésére. A' míg illyképpen eggymással élnek; Gazd-aſſzonya az Aſſzony a' Férjnek, és tiſztán tartja Fegyverét, és Rúháját. Midön le-betegſzik, megmondja, mellyik Férjtől vagyon a' Gyermek, és midön ez már járni, és beſzéllni tud, a' Férj visel Gondot a' Nevelésre. Abból a' Szokásból, hogy az Aſſzonyok több

Fér-

Férjet vehetnek magoknak, és ismét el-válhatnak, ered az, hogy a' Gyermekek Tör-'sököket, Annyoktól ſzámlálják, mert lehetetlen itt tudni az igaz Atyát. Ugyan abból az Okból-is, a' Fijak, nem leg-közelebb Örökösi az Atyáknak, hanem az Unokák; még pedig tsak a' Nénének, vagy Húgnak, Fijai; és ha ennek nintsen Fija, a' nagy Anyának Attya-fiai jutnak az Örökségbe.

Pegúban, mint tsak nem minden Napkeleti Tartományokban, közönségesen, venni ſzokták a' Feleséget. De ha a' Férj megbánja Vételét később, vagy hamarább, el-botsáthatja Feleségét. Hasonló Szabadsága van az Aſſzonynak-is, és ha nem tetſzik Férje, el-hagyhatja: de ebbe' az Esetbe' köteles az érette fizetett Pénzt viſſzá-fizetni. Itt az a' különös Szokás van, hogy a' Szülék, Leányaikat árúlják, és ki-adják. Közönségesen igen kedveltetők az Aſſzonyok, az Idegenek eránt, és nagyon vágyakodnak az Európaiakkal-való Házasságra. A' kik Ke-

Kereskedés végett, ebbe a' Tartományba mennek, többnyire mindég fogadnak eggy Feleséget, Múlatások' Idejére, és rend-ſzerínt nyernek benne. Mert az Aſſzonyok igen Kedv-keresők, és engedelmesek, és igen ſzorgalmatosan, és hüségesen viselik a' Gazd-aſſzonyságot.

Ha a' Házasok el-válnak, a' Fijúnak az Atya, a' Leánynak az Anya viseli Gondját. Midön a' Férj el-útaz, viſſzá-tér az Aſſzony Szüleihez, minden Akadály nélkül. Ha megjön a' Férj, és Feleségét más Férjnél találja; viſſzá-kérheti azt: viſſzá-is adatik Ellen-mondás nélkül, de El-útazása után, ismét magához véſzi a' második Férj. Nem ſzolgál Gyalázatjára az Aſſzonynak, ha több Európai Férje vólt; söt inkább nintsen eggy Fő-ember-is Pegúban, a' Nemes-embertől fogva, a' Királyig, a' ki olly Leányt végyen-el, a' ki Európai Férjfival nem élt.

Szí-

Szíámban, a' Szokás leg-kissebb Társalkodást sem enged-meg a' Leányoknak, a' Férjfiakkal, és az Anyák szorgalmatosan vigyáznak, és leg-kissebb Ki-hágásokat-is keményen meg-büntetik Leányaiknak. Tízenkét Esztendös korokban, már szülnek, és azért igen idején-is adattnak Férjhez. A' Legénynek Szüléi, öreg, és Tisztes-asszonyok által, meg-kéretik a' Leányt. Ha meg-egyeznek ennek Szüléi, meg-kell a' Legény' Születése-napját mondani, és a' Leányét-is. Mind a' két Részről, el-mennek a' Jövendölöhöz, és meg-tudják töle, ha hóltig fog-é tartani a' Házasság, vagy nem? Azután meg-látogatja a' Legény Szeretöjét, háromszor, és holmi aprólékos Ajándékot viszen néki. A' harmadik Látogatásnál, meg-jelennek mind a' két Részről az Atya-fiak, meg-határozzák a' Házasság-adományt, és azonnal ki-fizetik. Azután meg-ajándékoztattnak az Újj-házasok Attya-fiaik által, és a' Vö-legény eggyszeribe a' Házasság' Jussaiba lép, minden Pap-tzeremónia nélkül. Egynehány Nap múlva el-jön eggy Pár Pap, meg-

meg-öntözi szenteltt Vízzel az Újj-házasokat, és valami Imádságot mond reájok. A' Mennyegzöben vendégeskednek, és külömb-féle Múlatságok, Tántzok, Nézö-játékok tartatnak. — A' Szíámbéliek ugyan több Feleséget vehetnek, de a' Köz-ember ritkán él evvel a' Szabadsággal, és a' Gazdagok, és Fö-emberek-is, inkább Pompából mintsem Bujaságból vésznek több Feleséget. Egyébaránt a' leg-főbb Asszony, a' ki Nagy Aszszonynak neveztetik, mindenkor többet szóllhat, mint a' többiek. Mert ezek a' Számára csak Szolgálók, és Kis-Aszszonyoknak neveztetnek. Ezeknek Gyermekei-is, mindenkor Úrnak hívjak Attyokat, a' Nagy-asszonyé pedig Atyának hívja. A' közel-való Atya-fijak nem házasodhatnak ösze, ide nem tartoznak mind azonáltal a' két Atya-fi-gyermekek.

A' Khinabéliek a' Házasságot fö Kötelességnek tartják; azért Gyalázatnak tartja az Atya, ha minden Gyermekeit meg nem

nem házasította; és a' Fiú vígaſztalhatatlan, ha Örökösöket nem hágy maga után.

— Mivelhogy a' Khinai Aſſzonyok, nem mutatják magokat a' Férjfiak előtt, a' Házasság az arra rendeltt Vén-Aſſzonyok, vagy Kerítők által, mégyen Végbe. Azért mindenképpen azon igyekeznek a' Szülék, hogy kedvezőén festessenek le Leányaik, és ez Okból, gyakran meg-veſztegetik az említett Vén-Aſſzonyokat: a' kik mindazonáltal el nem kerülik a' Büntetést, ha a' Tsalárdságot meſſze-üzték. Ha minden jó Karba hozatott a' Kerítők által, alá-írattatik a' Házasság-kötés, és a' Pénz, a' mellybe' meg-eggyeztek, le-fizettetik. Azután a' Lakodalomra tétettnek Rendelések. Azonközben külömb-féle Szokások tartattnak, a' mellyek között ez a' leg-főbb, hogy mind a' két Réſz, külömb-féle Ajándékokat ád Attya-fiainak. Némellyek a' ſzerentsés Napról-is ſzorgoskodnak a' Lakodalomra; de ez tsak a' Köz-nép között vagyon Szokásban; mert a' Fő-ſzemélyek' Házasodása, pompássabban, és nemesebb Módon mégyen Véghez.

A' Házasság' Pontjainak Meg-állítása után, a' Kontraktus arany Betűkkel írattatik-meg: azután öſzve-gyülnek a' Szülék, mind két Réſzről, eggy Kapólnába', a' mellyben azon ſzent Táblák tartattnak, mellyre Elejeknek Neveik a' negyedik Grádusig vagynak fel-jegyezve. Azt hiſzik Khinába', hogy a' meg-hólt öreg Szülék' Lelkeiket, a' mellyek az ő Vélekedések ſzerínt, az említett ſzent Táblák körül lebegnek, tudósítani kell Maradékjaik' Házasságok felöl. A' Leg-öregebb a' Familiában, le-veſzi a' Takarót a' Táblákról, meg-hajtya magát, és valamelly Fűstöt gyújtván, el-olvassa a' Házasság' főbb Pontjait, fentt Szóval, és az Írást a' Tűzbe veti.

Ha már a' Lakodalom el-kezdődött, gazdagon fel-ékesíttetik a' Meny-aſſzony, eggy Hordó-ſzékbe tétettetik, és azoktól kísértetik, a' kik a' Jegy-adományt viſzik. Ez a' közönséges Embereknél, külömb-féle Ruhákban, Házi-eſzközökben, 's több a' félékben áll. Mellette eggy Tsata megyen égő

Gyertyákkal, és Szövétnekekkel, ha világos Délbe' vitettetik-is. A' Hordó-ſzék előtt, Trombitások, Dobosok, Siposok mennek, utánna pedig az Atya-fiak, és a' Házi-barátok. Eggy hűséges Szolga, viſzi az Hordó-ſzék' Kúltsát, és azt nem adhatja egyébnek, hanem tsak a' Vő-legénynek, a' ki gazdagon fel-öltözve, a' Ház' Ajtajában várakozik, hogy Meny-aſſzonyát el-fogadja. Mihelyt meg-érkezett Mátkája, el-véſzi a' Kúltsot a' Szolgától, ki-nyítja hamar a' Hordó-ſzéket, és ítél Szerentséje, vagy Szerentsétlenségefelől, mivelhogy akkor látja leg-elsöben a' Meny-aſſzonyt. Némellyek nem elégſzenekmeg Sorsokkal, bé-zárják tsendesen a' Hordó-ſzéket, viſſzá küldik a' Leányt Szüléinek, és inkább el-veſztik Pénzeket, mintsem hogy, a' Kedvek ellen-való Arrút meg-tartsák. — Minekutánna a' Meny-aſſzony ki-lépett, Vőlegénnye mellett, a' Palotába mégyen, a' hol kéſz Aſztal várja. Azután meg-mossák Kezeiket, Háttal fordúlván eggymáshoz; és e' meg-lévén, a' Meny-aſſzony négyſzer hajtjameg magát a' Vő-legénynek, e' pedig tsak két-

kétſzer. Le-űlnek az Aſztalhoz, de minekelőtte valamit ettek vólna, eggy kevés Bort töltönek a' Földre, és eggy Darab-húst téſznek félre, Isteneik' Számára. Midőn már eggy keveset ettek, fel-áll a' Vő-legény, és Itallal meg-kínálja a' Meny-aſſzonyt, ugyan azt tselekſzi ez-is. Ezen Komplimentomok után, két Borral teli Tséſzét nyújtanak nékik, a' mellyből valamit iſznak, a' többit eggy Tséſzébe öſzve-töltik, és azután eggyütt iſznak belőle. És evvel Vége van minden Tszeremóniáknak. A' Meny-aſſzony a' hívatalos Aſſzonyok közzé vezettetik, és azokkal tölti-el a' Napot, Vendégeskedés, és külömb-féle Vígasságok között. A' Vőlegény pedig más Szobában vendégeli Vendégeit.

A' másod' Rendű Feleségekkel, vagy Ágyasokkal, nem kell annyi Környűl-állást tsinálni. A' mit a' mellett kell tenni, abban áll, hogy az Aſſzony' Szüléivel eggy Kötésre mennek, a' mellyben azt ígérik, hogy Leányokat jól fogják tartani. Ezen Aſſzo-

nyok, a' törvényes Feleségtől függnek, és Gyermekeik az övéinek tartatnak, és hasonló Jussok-is vagyon az Örökséghez. És tsak eggyedül ez viseli az Anya' Nevet, és eggyedül ő gyáfzoltatik Halála után. Némellyek, hogy a' jó Férj-nevet meg-tarthassák, nem véfznek Ágyasokat Feleségek' Meg-eggyezése nélkül, mások pedig tsak abból a' Tzélból véfznek, hogy Fijat nemzhessenek.

A' Folytatása következik.

Anekdoták.

Eggy Gróf, eggy fzép Affzonynak Képét kérte mind-úntalan annak Férjétől. De az okos Férj foha fem eggyezett-meg benne, mondván: Ha a' Copiáját od'adnám Feleségemnek, idövel az Originálist kívánná.

Eggy Familiájával kérkedő Nemes Ember, azt befzéllette valamelly Társaságban, hogy az ő Familiája olly régi, hogy még most-is fizeti eggy Réfzét azon Adósságnak, mellyet Eleji vettek-fel a' Bethlehemi Útra, midön a' Jáfzolban fekvő Kis Jésus' Imádására mentek.

Eggy nyalka Tifztetske, valamelly Affzonyoknak Társaságába' lévén hívatalos Ebédre, tzifrán fel-öltözött, és ki-mértt Lépésekkel sétált az Útfzán. De Szerentsétlenségére, eggy Fiaker febesen menvén-el

mellette, Tetétöl fogvà Talpig bé-sározta. Ezen Állapotban látván magát az ifjú Ember, ſzörnyen meg-indúlt, neki esett a' Kotsisnak, és derekasan nád-páltzázta. El-únván várakozni az Úr, a' ki a' Kotsiban ült, ki-kiált: Vége leſz-é már valaha? .... A' Tiſzt, a' ki még Indúlatjának elsö Tüzében vólt, kevélyen azt feleli: Ha Pártját akarja fogni az Úr, tsak ſzálljon-le, majd .... Éj arról nints a' Kérdés mondá amaz, de ez a' Gaz-ember Órára van, és minden Páltza, a' mellyet ád néki az Úr, tíz Pénzemben vagyon. Ez az Ok, meg-juházta a' Tiſztet, és Véget vetett a' Panaſznak.

Valamelly Faluban eggy Missionárius' Bútsúzó-prédikátziójára, mindnyájan sírtak a' Halgatók, ki-vévén eggy Paraſztot. Hát kend mért nem sír, kérdé eggy a' többek közül ... „Én nem tartozom ehez a' Parókiához.

Mi-

Midön eggy Püspök az Áldáſt adta, eggy Paraſzt-ember le-nem vette a' Sapkáját. Meg-intetvén arról, ha jó, azt felelé, átt-megyen a' Sapkán-is.

Eggy Paraſzt Legénynek haldoklott az Apja, azért Éjjel a' Plébánusért mentt, és három egéſz Óráig igen tsendeſen kopogtatott Ajtaján. Végre fel-ébredvén a' Plébánus, kérdé, hogy miért nem kopogtatott nagyobban ... Féltem, felelé a' Legény, hogy fel-költöm Atyaságodat — No hát mi dolog? Kérdé a' Pap. .. Az Apám Halálán vólt, felelé a' Legény, midön hazúlrúl eljöttem. — Tehát meg-is hólt már eddig? — Óh nem! mondá a' Paraſzt, Péter Bátyám azt ígérte, hogy mulattatja addig, míg Atyaságod el-jön.

Eggy Nagy-Úr indúlatoſan bele-ſzeretvén eggy ſzép, és jó Erköltsü Polgár-Leányba, több Hizelkedéſei köztt azt mondja néki. .. Egyedül ſzép Virtusaiért ſzeretem.

. . . Tehát mondá a' Leány, ne kívánja, hogy el-veſzitsem mind azt, a' miért ſzeret.

Epigrammák.

Jóſefre, a' ki a' Tseh-Orſzági Éhségnél könnyvezett.

Jósef eggy Király sír —
Hódolj neki Világ! méltó ha veled bír,
Mert sírni tud.

Recipe eggy Barátnémhoz.

Imhol eggy Kendőző! mellytől az Ortza ég,
A' fel-pirúltt, Szent, és — Szűz Szemérmeteſség.

Az ifjú Özvegy.

Sok Özvegy, mint nyers Fa, olly Terméſzettel bír,
Melly az eggy Végén ég, és a' máſikán sír.

Eggy magtalan Szám-tartóra.

Itt fekſzik B. . . kit minden tartott,
Igen jó Számolónak
Tsak Felesége nem jónak
Mert multiplicálni nem tudott.

Proceſſus

Ezen Szóval élnek minden jó Juriſták
Forgatják Szájokban minden Alchymiſták.
Annyit teſz úgy tartom a' Szó Erejére,
Haſznot igér, Kóldús-botot ad Végtére.

Eggy

Eggy feſtett Vén-aſſzonyra Kleiſt után.

Ifjúnak látſzol, de nem tagadhatod
Hogy vénebb vagy magad, mint az ábrázatod.

Kn.

Lalage.

Kleiſt ſzerént Németből.

Oda van ö! mi leſſz már én belölem
Lalage el-hagyni engem' nem ſzán,
Arra futott! Jer ſzellö! fúj felölem
Te töle jöſz talán.

Oda van ö! Víz! mond-meg Lalagénak
Hogy ha itt nints Mezö' Díſze el-véſz.
Utánna folyſz! Mondjad Imádójának
Koporsója már kéſz.

Ah! hol tölt moſt Mezöket Énekével,
Melly Völgy virágzik Nézésétöl?
Melly Tsörgö-víz múlattya Zengésével?
'S ſzépül-meg Képétöl?

Tsak

Tsak eggy Tsókot ah millyet régen adott
Eggy Kéz-nyomást míg töle el-válok
Engedj óh Sors! Sír! Tátsd bár oſztan
Szádot
Szíveſſen meg-halok.

Így panaſzlja, a' mint jaj kiáltozva
Az Erdöknek, hogy: oda Lalage!
Még ezek-is utánna kívánkozva
Sohajtják: Lalage!

I. . . i.

VÁTZON,

Nyomtattatott Marmarossi Gottlieb Antalnál,
ſzab. Ts. Kir. 's Püsp. Könyvnyomtatónál.

Hibák.

Old.	*Sor.*			
2	2	Leány'	*Helyébe*	Leányi
5	15	Bóldogság	- -	Bóldogság'
30	22	ki-atta	- - - -	ki-itta
52	1	kinoſabban	- - -	kínosabbá
55	2	Sip-ſzókhoz	- -	Sipſzóhoz
94	11	Kedvetlen Lélek	-	Kegyetlen Lélek
121	9	Fülemhez	- - -	Tűzemhez
136	utól.	Bizámſzagúak	-	Pésmaſzagúak
147	15	Sacidorok	- - -	Sándorok
150	2	Szerzőjének	- -	Szerzőinek
163	19	Réſzein	- - - -	Réſein

Tiszántúli Református Egyházkerület
Nagykönyvtára, Debrecen